

ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10
จังหวัดนครศรีธรรมราช

นางสาวจิราภรณ์ คำจันทร์

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6587-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE POPULARITY OF THE DEMOCRAT PARTY IN THE SOUTHERN REGION: A CASE
STUDY OF CONSTITUENCIES 1 AND 10 OF NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

Miss Jiraporn Domjun

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Government

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-6587-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความนิยมของพรคประชาชนปัดย์ในภาคใต้: ศึกษากรณี
	เขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช
โดย	นางสาวจิราภรณ์ คำจันทร์
สาขาวิชา	การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สิริพรรณ นกสวน

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารรัฐกิจ

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีมนานี)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์สิริพรรณ นกสวน)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ตระกูล มีชัย)

จรรยาบรรณ คำจันทร์ : ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และ
 ที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช.(THE POPULARITY OF THE DEMOCRAT PARTY IN THE
 SOUTHERN REGION: A CASE STUDY OF CONSTITUENCIES 1 AND 10 OF NAKHON
 SI THAMMARAT PROVINCE) อ. ที่ปรึกษา: อาจารย์สิริพรรณ นกสวน,115 หน้า. ISBN 974-
 17-6587-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเหตุผลที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลความนิยมของ
 ประชาชนภาคใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์และเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยความนิยมของ
 คนภาคใต้ที่มีต่อพรรคการเมืองกับการพัฒนาพรรคการเมืองไทย มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ลงคะแนน
 เสียงเลือกตั้งให้กับพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งทั่วไป
 เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ในเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 200 คน
 ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีเครื่องมือในการวิจัยอันประกอบไปด้วย แบบสอบถามและการ
 สัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนน
 เสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค อันได้แก่ บทบาทของสาขาพรรค บทบาทของ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าคะแนน แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้
 อันประกอบไปด้วย อิทธิพลของครอบครัวและสังคมคนใต้ ที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อ
 ความนิยมและการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้พรรคประชาธิปัตย์จนพัฒนาเป็นความ
 ผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง ด้วยมุมมองของความผูกพันที่
 สำคัญคือ ความซื่อสัตย์ โกงกินน้อย , ความเก่าแก่มั่นคงของพรรค ,นโยบายพรรค , ผลงานและ
 ระบบการทำงานที่เป็นประชาธิปไตยของพรรค

ภาควิชาการปกครอง
 สาขาวิชาการปกครอง
 ปีการศึกษา 2547

ลายมือชื่อนิติ.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

#4581115424: MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD: POPULARITY / DEMOCRAT PARTY

JIRAPORN DOMJUN: THE POPULARITY OF THE DEMOCRAT PARTY IN THE SOUTHERN REGION: A CASE STUDY OF CONSTITUENCIES 1 AND 10 OF NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE. THESIS ADVISOR: SIRIPAN NOGSUAN, 115 pp. ISBN 974-17-6587-8.

The main objective of this study is to find out the important factors affecting the popularity of the Democrat Party among the Southern people and to analyze such impact on the development of Thai political parties and the party system. The sample of this study is 200 electorates in Constituencies 1 and 10 of Nakhon Si Thammarat Province who voted for the Democrat Party and its candidates in the general election on January 6, 2001. The study employs qualitative and quantitative methods by conducting a questionnaire survey and in-dept interviews.

The study findings reveal that the popularity of the Democrat Party does not derive from its effectiveness of building political base, which is fundamentally performed by party branches, members of parliament, and chief campaigners. Actually, the popularity of the party results from the perception and pattern of behavior of the Southern people themselves, namely the influence of the Southern family and its societal environment. These components significantly influence the party's popularity and induce the Southern people to vote for the Democrat Party. As a result, it has developed into party attachment and become the reasons for the Southern people to vote continuously for the Democrats. The significant perceptions that form party attachment include honesty (less corruption), stability and long establishment, policy, achievements and the democratic administrative structure of the party.

Department Government

Field of study Government

Academic year 2004

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ก็ด้วยความกรุณาของท่านอาจารย์ที่ปรึกษาคืออาจารย์ สิริพรรณ นกสวน ที่ให้คำชี้แนะและช่วยเหลือมาโดยตลอด รวมทั้งท่านอาจารย์ที่ร่วมเป็น คณะกรรมการสอบ คือ ศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ ลีมนณี และผู้ช่วยศาสตราจารย์ตระกูล มีชัย ซึ่ง ได้ท้วงติงและชี้ประเด็นข้อบกพร่อง ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข อย่างไรก็ตามต้องขอ กราบขอบพระคุณบรรดาคณาจารย์ทุกท่าน ที่มีส่วนในการสร้างกรอบความคิดในทางรัฐศาสตร์ และการวิจัยให้กับข้าพเจ้า โดยเฉพาะคณาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ความเอาใจใส่และให้ การชี้แนะข้าพเจ้าตลอดมา

นอกจากท่านที่ได้กล่าวมาแล้ว วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะนำมาเสนอมิได้ ถ้าไม่ได้รับความ ร่วมมือร่วมใจจากประชากรวิจัยที่กรุณาตอบแบบสอบถามและสละเวลาให้สัมภาษณ์ รวมถึงทุก ท่านที่มีได้เอ่ยถึงในที่นี้แต่มีส่วนให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ต้องขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ-คุณแม่ ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนข้าพเจ้า ในทุก ๆ ด้าน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
สมมติฐาน.....	7
นิยามศัพท์.....	7
ระเบียบวิธีวิจัย.....	9
2. แนวความคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวความคิดเกี่ยวกับความนิยมที่มีต่อพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง.....	15
แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	22
ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
กรอบในการศึกษาวิจัย.....	35
3. การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์กับคนใต้.....	37
สาขาพรรค.....	38
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....	46
หัวหน้าคะแนน.....	49
4. แลคนใต้แลพรรคประชาธิปัตย์.....	55
ลักษณะเฉพาะของคนใต้.....	55

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
มุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนได้กับความนิยมในพรรค ประชาธิปไตย.....	59
5. สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผล	78
สมมติฐานกับผลการวิจัย.....	78
อภิปรายผล.....	84
6. บทสรุป.....	90
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก.....	100
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	105

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

1. แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้ (แยกพรรค).....	5
2. แสดงผลการศึกษาด้านบทบาทสาขาพรรคต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547.....	43
3. แสดงผลการศึกษาด้านบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อความนิยมพรรค ประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547.....	47
4. แสดงผลการศึกษาด้านบทบาทของหัวหน้าคณะต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547.....	52
5. แสดงผลการศึกษาอิทธิพลของครอบครัวต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547.....	60
6. แสดงผลการศึกษาอิทธิพลของสังคมคนใต้ต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547.....	62
7. แสดงผลการศึกษาประเด็นที่ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนใต้”.....	68
8. แสดงผลการศึกษาเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้.....	69
9. แสดงผลการศึกษาเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ (ต่อ).....	70
10. แสดงผลการศึกษาเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ (ต่อ).....	71

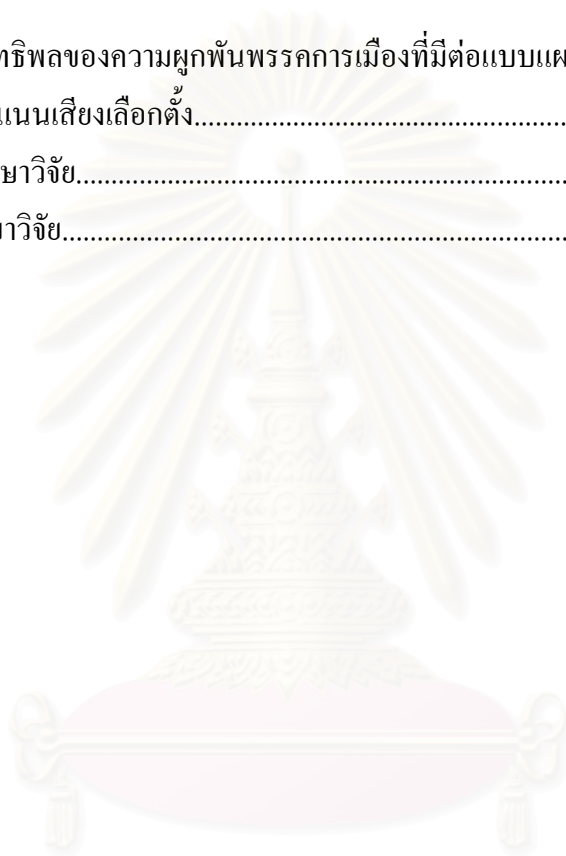
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพประกอบ

1. ตัวแบบแสดงอิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรม
การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง.....30
2. กรอบในการศึกษาวิจัย.....35
3. สรุปผลการศึกษาวิจัย.....83

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วงสมัยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องศึกษาพฤติกรรมประชาชนผู้ซึ่งเป็นตัวจักรขับเคลื่อนสังคมการเมือง เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยคือ การปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรือการปกครองโดยประชาชน ปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือที่เรียกว่าระบอบประชาธิปไตยทางอ้อม กล่าวคือ ประชาชนดำเนินการทางการเมืองโดยอาศัยตัวแทนที่เรียกว่า “ผู้แทนราษฎร” เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน วิธีการสำคัญที่นำมาใช้ในการเลือกตัวแทนในปัจจุบันคือ “การเลือกตั้ง” และระบบตัวแทนที่วันนี้ต้องอาศัยสถาบันที่สำคัญนั้นคือ “พรรคการเมือง” อย่างไรก็ตาม พรรคการเมืองซึ่งเป็นสถาบันตัวแทนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับประชาชน ซึ่งเห็นได้ชัดจากการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร หากประชาชนให้ความไว้วางใจพรรคการเมืองโดยเลือกพรรคการเมืองใดให้เป็นตัวแทน โอกาสของการเจริญเติบโตและความมั่นคงของพรรคการเมืองพรรคนั้นก็จะสูงตามไปด้วย

ดังนั้นการจะทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในเรื่องการเลือกตั้ง สิ่งสำคัญที่สุดคือการศึกษาและทำความเข้าใจพฤติกรรมของประชาชนผู้ใช้สิทธิในการเลือกตั้งเป็นสำคัญ ซึ่งการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เชื่อว่า การทำความเข้าใจพฤติกรรมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้เข้มแข็ง โดยมีการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ได้นักการเมืองที่ดีมีความรู้ความสามารถเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชน รวมถึงการพัฒนาพรรคการเมืองให้เจริญเติบโตเป็นสถาบันที่มั่นคงด้วย

ประเด็นที่การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ความสนใจคือ การเลือกตั้งในภาคใต้ของประเทศไทย เนื่องจากพื้นที่ภาคใต้ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา มีปรากฏการณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง นั่นคือการมองว่าพื้นที่ภาคใต้เป็นพื้นที่ผูกขาดของพรรคประชาธิปัตย์ เหตุผลเบื้องหลังของปรากฏการณ์นี้ยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนว่าเกิดขึ้นจากสาเหตุใด แต่ก็มีนักวิชาการและสื่อมวลชนบางส่วนเสนอความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดจากความ

เป็นภูมิภาคนิยมของคนใต้ ที่สื่อมวลชนเรียกว่า “สะตอสามัคคี” โดยมองว่า คนใต้เล่นพรรคเล่นพวกหรือรักพวกรักพ้อง ดังนั้นประเด็นของความนิยมพรรคประชาธิปไตยของคนใต้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาเพื่อหาคำอธิบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้

ส่วนใหญ่การศึกษาเรื่องความนิยมพรรคการเมืองของไทยนั้น ปรากฏในลักษณะของการศึกษาความนิยมพรรคการเมืองในช่วงก่อนมีการเลือกตั้งเพื่อรับทราบความคิดเห็นหรือความนิยมของประชาชนต่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือเพื่อจัดลำดับความนิยมของประชาชนต่อพรรคการเมืองต่าง ๆ การศึกษาเรื่องความนิยมพรรคการเมืองในลักษณะนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำนายผลการเลือกตั้ง เพราะในแนวความคิดเกี่ยวกับความนิยมพรรคการเมืองมองว่า ความนิยมพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นความนิยมพรรคการเมืองจึงเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญมากประการหนึ่งสำหรับทำนายผลการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นและพรรคการเมืองต่างให้ความสนใจและแสวงหาเพื่อชัยชนะในการเลือกตั้ง

สำหรับประเทศไทย ถ้าพิจารณาการศึกษาที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผ่านมา ๆ มาอาจจะแยกพิจารณาได้เป็น 2 แนวทางหลัก ๆ แนวทางแรกคือ การศึกษาที่มุ่งเน้นศึกษาสถาบันพรรคการเมือง เช่น การศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมือง โดยการศึกษาในเรื่องนี้มองว่าการได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งแต่ละครั้งของพรรคการเมืองในปัจจุบันสืบเนื่องมาจากการที่พรรคการเมืองมีฐานคะแนนเสียง ซึ่งฐานคะแนนเสียงในความหมายนี้คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและมีแบบแผนในการเลือกตั้งที่แน่นอนว่าจะเลือกผู้สมัครหรือพรรคใด เช่น มีการตัดสินใจล่วงหน้าก่อนที่จะมีการกำหนดวันเลือกตั้งแล้วว่าจะเลือกผู้สมัครพรรคใด ดังนั้นการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งของพรรคการเมืองวิธีการหนึ่งที่สำคัญก็คือการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียงนั่นเอง อีกแนวทางหนึ่งคือ การศึกษาที่เน้นศึกษาประชาชนหรือมนุษย์ ซึ่งโดยหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่า “มนุษย์มีความสามารถในการเลือกละหว่าง ๆ อย่างมีเหตุผล”¹ ดังนั้นการตัดสินใจในการเลือกตั้งของมนุษย์จึงอยู่ภายใต้การตัดสินใจเลือกที่มีเหตุผล

แนวทางการศึกษาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นสามารถแยกออกได้เป็นสามมุมมองหลัก ๆ มุมมองแรกคือ มุมมองทางเศรษฐศาสตร์(economic model) ที่มองว่าความสำนึกเชิงเหตุผลของบุคคลในเชิงไสหุ่ยและผลประโยชน์ที่ได้รับ(cost-benefit)เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มุมมองที่สองคือ มุมมองทางสังคมวิทยา

¹หยุด แสงอุทัย, หลักรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป, (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513), หน้า421-422.

(sociological model) ที่มองว่าฐานะตำแหน่งทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดความแตกต่างในพฤติกรรมของคน และมุมมองสุดท้ายคือ มุมมองทางจิตวิทยา(psychological model) ซึ่งเป็นแนวทางศึกษาที่ให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง²

แนวการศึกษาทั้งสองแนวนี้มีความน่าสนใจและมีประโยชน์สำหรับการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แม้จะเน้นการศึกษาโดยพิจารณาที่ตัวประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเป็นหลัก นั่นคือเหตุปัจจัยแห่งความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนได้ซึ่งน่าจะเกี่ยวข้องกับตัวแบบที่ศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งโดยตรง แต่สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ละเอียดที่จะพิจารณาการกระทำของพรรคการเมืองโดยเฉพาะบทบาทและหน้าที่ของโครงสร้างพรรคในกรณีของสาขาพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าพรรคในการที่จะสร้างความนิยมในพรรคของตนให้เกิดขึ้นกับประชาชน

ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเป็นการศึกษาที่ดึงเอาแนวทางการศึกษาทั้งสองแนวทางที่เคยศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งข้างต้นเข้ามาพิจารณาประกอบเพื่อหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์แห่งความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนได้

พรรคประชาธิปัตย์กับการเมืองไทยและการเลือกตั้งในพื้นที่ภาคใต้

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญมาสู่รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จากเดิมซึ่งปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ได้ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 ต่อมาในปี พ.ศ. 2476 ได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ชาติไทย³ ผลผลิตทางการเมืองที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบันนอกเหนือจากรัฐธรรมนูญ (Constitution) ก็คือ “พรรคการเมือง” (Political Party) ซึ่งก็มีการตั้งข้อสังเกตกันว่า พรรคการเมืองของไทยนั้นมักอยู่ได้ไม่นานก็ต้องล้มเลิกไป ที่อยู่ได้นานก็ขาดเสถียรภาพและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง⁴ ไม่อาจยืนยงคงอยู่เป็นสถาบันที่ติดต่อกันยาวนานได้อย่างพรรคการเมืองในประเทศประชาธิปไตย

² พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, รายงานการวิจัยเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539), หน้า 24-30.

³ ลิขิต ธีรเวคิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 135.

⁴ สุกจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 1-10.

เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และอื่น ๆ ในกรณีดังกล่าวนี้ อาจจะมีข้อสรุปที่ตรงกับความเป็นจริงเมื่อปรากฏว่ามีพรรคการเมืองหนึ่ง นั่นคือ “พรรคประชาธิปไตย” ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2489 แม้จะต้องล้มลุกคลุกคลานแต่ก็สามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ มาได้โดยตลอด และแม้ว่าจะมีการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้งหลายหนแต่ก็ยังสามารถดำรงฐานะความเป็นพรรคการเมืองไม่ล้มหายไปเหมือนพรรคการเมืองอื่น ๆ⁵ และดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ นอกจากนี้พรรคประชาธิปไตยยังเป็นพรรคการเมืองหนึ่งในจำนวนเพียงไม่กี่พรรคที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ แม้ว่าในปัจจุบัน(พ.ศ. 2547) พรรคประชาธิปไตยจะเป็นพรรคฝ่ายค้านแต่สำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา พรรคฝ่ายค้านถือว่ามีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าพรรครัฐบาล เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจฝ่ายรัฐบาล และพรรคประชาธิปไตยถือว่ามีความประวัติดีการทำงานในการทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านที่ดี ดังจะเห็นได้จากการทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายค้านต่อสู้กับรัฐบาลที่ปกครองในระบบเผด็จการ ไม่ว่าจะเป็นเผด็จการเต็มรูปแบบที่ผู้บริหารประเทศมาจากการปฏิวัติ รัฐประหารหรือเผด็จการกึ่งรูปแบบที่ผู้บริหารประเทศมาจากการเลือกตั้งแต่มีการบริหารในรูปแบบเผด็จการรวมถึงเผด็จการทางรัฐสภา ซึ่งในการทำหน้าที่ดังกล่าวของพรรคประชาธิปไตยได้รับการยอมรับจากประชาชนด้วยดีเสมอมา⁶

จากประวัติการทำงานและความเก่าแก่ของพรรคประชาธิปไตยข้างต้น พรรคประชาธิปไตยจึงมีความโดดเด่นและน่าศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับหลังการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2544 แม้ว่าพรรคประชาธิปไตยจะพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งทั่วไปให้กับพรรคไทยรักไทยซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ถือว่าใหม่สำหรับการเมืองไทยไปอย่างท่วมท้น กล่าวคือ ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกตั้งเข้ามาเพียง 5 คน ขณะที่พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งเข้ามามากถึง 103 คน เช่นเดียวกับในกรุงเทพมหานคร พรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกตั้งเข้ามาเพียง 9 คน ขณะที่พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งเข้ามาถึง 28 คน ส่วนในภาคกลาง พรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกตั้งเข้ามา 19 คน ขณะที่พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งเข้ามา 30 คน และในภาคเหนือ พรรคประชาธิปไตยได้รับเลือกตั้งเข้ามาเพียง 16 คน ขณะที่พรรคไทยรักไทยได้รับ

⁵ มุรธาธิ์ รักษาติเจริญ, “การก่อตัวของพรรคประชาธิปไตยในกระบวนการทางการเมืองไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 15.

⁶ ผู้จัดการรายวัน(8 เมษายน 2546): 9.

เลือกตั้งถึง 56 คน ส่วนในภาคใต้นั้นกลับปรากฏผลที่ตรงข้าม นั่นคือพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเข้ามาถึง 48 คน ขณะที่พรรคไทยรักไทยได้รับเลือกตั้งเพียงคนเดียวเท่านั้น⁷

และหากพิจารณาผลการเลือกตั้งทั่วไปในช่วง 22 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 ถึงปี พ.ศ. 2544 พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่สำคัญที่สุดในภาคใต้ จากสถิติการเลือกตั้งทั้ง 9 ครั้ง ในช่วงเวลาดังกล่าว พรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการของการได้รับความนิยมจากประชาชนในภาคใต้เป็นลำดับ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้⁸

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้ (แยกพรรค)

เลือกตั้ง เมษายน 2522-มกราคม 2544

พรรคการเมือง	เม.ย.22	เม.ย.26	ก.ค.29	ก.ค.31	มี.ค.35	ก.ย.35	ก.ค.38	พ.ย.39	ม.ค.44
ประชาธิปัตย์	15	25	36	16	26	36	46	47	48
กิจสังคม	16	9	1	-	-	-	-	-	-
ชาติไทย	-	1	-	3	2	-	-	-	-
พลังธรรม	-	-	-	1	1	3	-	-	-
ความหวังใหม่	-	-	-	-	12	6	5	5	5
ไทยรักไทย	-	-	-	-	-	-	-	-	1
อื่นๆ	7	6	6	17	2	-	-	-	-
รวม	38	41	43	43	43	45	51	52	54

หมายเหตุ : อื่น ๆ หมายถึง พรรคการเมืองที่หมดบทบาทและไม่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากตารางจะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีพัฒนาการของการได้รับความนิยมจนสามารถเข้ามาเป็นพรรคการเมืองที่ได้ชื่อว่าครองแชมป์การเลือกตั้งในภาคใต้เป็นระยะเวลายาวนาน และจากปรากฏการณ์นี้ก็นำมาซึ่งความสนใจที่ว่า ทำไมคนใต้จึงเลือกพรรคประชาธิปัตย์ อะไรคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความนิยมของคนใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์จึงส่งผลให้พรรคประชาธิปัตย์ยังคงครองแชมป์การเลือกตั้งในภาคใต้ดังที่ปรากฏในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 โดยไม่เปลี่ยนแปลงไปเหมือนภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย จนพรรคประชาธิปัตย์ถูกมองว่าเป็นพรรคซึ่งเป็น “ตัวแทน” (Representative) ของคนใต้

⁷ เป้าหมาย 20 ส.ส. ได้ เป้าหมายที่ส่งแรงสะท้อนยิ่งต่อประชาธิปัตย์ภาคใต้. มติชนรายวัน(2 ธันวาคม 2546): 3.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า3.

เหตุผลของการเลือกจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่ศึกษา

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดในภาคใต้ที่มีวัฒนธรรมประเพณีโดดเด่น จังหวัดนี้มีประวัติศาสตร์ทางการเมืองอันยาวนาน นอกจากนี้ ปัจจุบันนครศรีธรรมราชยังเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดในภาคใต้ อันนำมาซึ่งการมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุดในภาคใต้ด้วย นั่นคือมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึง 10 คน (พิจารณาจากการเลือกตั้งทั่วไป 6 มกราคม 2544) ทำให้จังหวัดดังกล่าวอยู่ในความสนใจของพรรคการเมืองต่าง ๆ นอกจากนี้การเลือกพื้นที่ที่จะทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีได้นำพื้นที่ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบไปด้วย จังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานีและสตูล เข้ามาพิจารณาในการเลือกเนื่องจากความแตกต่างทางด้านศาสนา

สำหรับเหตุผลในการเลือกเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 เป็นกรณีศึกษานั้น ถ้าพิจารณาผลการเลือกตั้งทั่วไป 6 มกราคม 2544 เขตเลือกตั้งที่ 1 ซึ่งได้แก่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช เฉพาะตำบลท่าวัง ตำบลคลัง ตำบลในเมือง ตำบลโพธิ์เสด็จและตำบลปากพูน เป็นเขตเลือกตั้งซึ่งผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งมาก่อนข้างยาวนาน ในขณะที่เขตเลือกตั้งที่ 10 ซึ่งประกอบไปด้วย อำเภอหัวไทรและบางส่วนของอำเภอปากพนัง(เฉพาะตำบลขนานนาค ตำบลท่าพญา ตำบลบางตะพุง ตำบลบางพระ ตำบลบางศาลา ตำบลบ้านเพิง ตำบลปากพนัง ตำบลปากพนังฝั่งตะวันตก ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก ตำบลปากแพรก ตำบลหูล่องและตำบลแหลมตะลุมพุก)⁹ เป็นส่วนหนึ่งของเขตเลือกตั้งที่ 3 ในการเลือกตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2535 ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคพลังธรรมได้รับการเลือกตั้งเข้ามา และหลังจากนั้นจนกระทั่งการเลือกตั้งทั่วไป 6 มกราคม 2544 พื้นที่ทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้น 10 เขต เป็นพื้นที่ที่ยึดครองโดยผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ นอกจากนี้พื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 ยังเป็นศูนย์กลางของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในขณะที่เขตเลือกตั้งที่ 10 เป็นพื้นที่อำเภอรอบนอกของจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งจะเป็นตัวอย่างประชากรวิจัยที่ครอบคลุมและเหมาะสำหรับการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเหตุผลที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลความนิยมของประชาชนภาคใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์

⁹ กลุ่มข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. จังหวัดนครศรีธรรมราช [Online]. 2547. แหล่งที่มา: <http://www.nakhonsithammarat.go.th/politics.php>[18 กุมภาพันธ์ 2547]

2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยความนิยมของคนภาคใต้ที่มีต่อพรรคการเมืองกับการพัฒนาพรรคการเมืองไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของประชาชนในภาคใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์
2. ผลจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อช่วยในการพัฒนาระบบพรรคการเมืองไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลของการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป

สมมติฐาน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้คือ

“ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง”

นิยามศัพท์

ความนิยมที่มีต่อพรรคการเมือง หมายถึง ความรู้สึกชอบ ฟังพอใจของบุคคลที่มีต่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง

การสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง การปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนอันนำไปสู่ความนิยมและการเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ

มุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ หมายถึง มุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปัตย์ และที่มาหรือเหตุปัจจัยของความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้

ความผูกพันต่อพรรคการเมือง หมายถึง ความจงรักภักดี หรือความเชื่อที่มีต่อพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งคล้าย ๆ กับประชาชนมีความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศาสนา ว่าจะ

สามารถสนองประโยชน์ตามที่ตนต้องการได้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อมั่น ในขณะที่เดียวกันก็จะมีการถ่ายทอดความเชื่อมั่นต่อกันไปในรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม

นิยามเชิงปฏิบัติการ

ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ฟังพอใจของประชาชนในภาคใต้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงประชาชนผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์และลงคะแนนเสียงให้กับพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์

การสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรคประชาธิปัตย์ หมายถึง การสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ ซึ่งฐานคะแนนเสียงที่วางนี้คือบทบาทของสาขาพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าคะแนนในประเด็นดังต่อไปนี้คือ 1.บทบาทของสาขาพรรค อันประกอบไปด้วย การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น การชี้แจงและอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางของพรรคเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น 2.การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันประกอบไปด้วย การดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วนเช่น น้ำท่วม หรือราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ 3.หัวหน้าคะแนน อันประกอบไปด้วย การรู้จักคุ้นเคยกับหัวหน้าคะแนน การได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคะแนน การให้ความนับถือและไว้วางใจหัวหน้าคะแนน

มุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ หมายถึง มุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปัตย์ในประเด็นของคุณสมบัติที่ทำให้คนใต้ผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ โดยนับเพียง 5 อันดับที่ได้สำรวจพบ และที่มาหรือเหตุปัจจัยของความนิยมต่อพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ ในที่นี้คือการได้รับอิทธิพลจากกลุ่มที่สังกัด อันประกอบไปด้วย ความเป็นคนใต้และครอบครัว

ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ หมายถึง คุณสมบัติที่คนใต้ชื่นชอบในพรรคประชาธิปัตย์ โดยพิจารณาจากมุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งวัดจาก 5 อันดับแรกที่สำรวจพบมากที่สุด และความต่อเนื่องในการเลือกพรรคแม้จะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้นำพรรคและผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรค ความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรค การสนับสนุนกิจการของพรรค เช่น การเข้าเป็นสมาชิกพรรค การช่วยเหลือหาเสียง การบริจาคเงิน การรับฟังคำปราศรัย การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับพรรค

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราชและในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ได้เลือกพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ จำนวนเขตละ 100 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 200 ตัวอย่าง

และด้วยข้อจำกัดของการใช้แบบสอบถามที่อาจจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่จะทำให้เข้าใจถึงมุมมองและแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชากรวิจัยได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งผู้วิจัยเองตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้นำวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกมาประกอบการใช้แบบสอบถามด้วย

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบวิธีการศึกษาตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะใช้การเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 ส่วนคือ

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเน้นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารที่เกี่ยวกับพฤติกรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เพื่อหาข้อมูลจากผู้ที่นิยมพรรคประชาธิปัตย์ โดยจำกัดไว้เฉพาะผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราชและการเลือกตั้งทั่วไป 6 มกราคม 2544 เลือกพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ เขตละ 100 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 200 ตัวอย่าง

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่จะศึกษาซึ่งปรากฏในบทที่ 2 โดยละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างคำถาม

(2) รวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาสร้างเป็นข้อคำถาม โดยสร้างเป็นแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วยแบบให้เติมข้อความและแบบตรวจรายการ (Check List)

(3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา โดยได้รับการตรวจทานและแนะนำจาก ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการวิทยานิพนธ์ หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม และนำไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทำการตรวจทานอีกครั้ง ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out)

(4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับตัวอย่างประชากรวิจัยจากอำเภอชะอวดจำนวน 30 คน การเลือกอำเภอชะอวดเป็นพื้นที่ที่ทดลองใช้แบบสอบถามเนื่องด้วยเหตุผลที่ว่า อำเภอชะอวดเป็นส่วนหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช เดิมเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 3 ในการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2535(ปัจจุบันอำเภอชะอวดอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 9) ซึ่งเคยเป็นพื้นที่เดียวกับตัวอย่างประชากรวิจัยนั้นคือพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 10 จึงถือได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่ใกล้เคียงกับตัวอย่างประชากรวิจัยมากและไม่เป็นการซ้ำซ้อนตัวอย่างประชากรวิจัยที่ได้ทำการศึกษา พื้นที่ดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการทดลองใช้แบบสอบถาม

ผลจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ปรากฏว่า ยืนยันสมมติฐานที่ว่า “ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง” ซึ่งปรากฏผลดังนี้คือ มีเพียง 2 ตัวอย่างที่ชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะการแสดงบทบาทของสาขาพรรค ไม่มีประชากรตัวอย่างที่ชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะการแสดงบทบาทของผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาธิปัตย์ มีเพียง 2 ตัวอย่างที่ชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะการแสดงบทบาทของหัวหน้าคณะ แต่มีถึง 28 ตัวอย่างที่ได้พูดคุยเรื่องพรรคการเมืองกับครอบครัว มีถึง 28 ตัวอย่างที่ยอมรับว่าความเป็นคนใต้มีอิทธิพลต่อการชอบพรรคประชาธิปัตย์ และมีความคิดเห็นในเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์เรียงลำดับจากมากมาสู่น้อย 5 อันดับแรกดังนี้คือ 1. เป็นพรรคของคนใต้ ส่วนเหตุผลว่าเพราะเหตุผลใดจึงคิดเช่นนั้น ในแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้ไม่มีข้อความนี้ จึงต้องมีการปรับปรุงต่อไป 2. ชอบนายชวน หลีกภัย เหตุผลสำหรับประเด็นนี้ยังไม่ข้อความที่ชัดเจนแต่จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้นั้น มีประเด็นที่พอจะอธิบายได้ว่า เนื่องด้วยบุคลิกภาพของนายชวน หลีกภัย ในแง่ของความสุขุมและการเข้าถึงประชาชน รวมถึงความรู้สึทักของผู้ตอบแบบสอบถามในแง่ที่ว่า นายชวน หลีกภัยเป็นนักการเมืองน้ำดี ไม่คอร์รัปชันรวมถึงการเป็นหัวหน้าพรรคที่เป็นคนใต้ ซึ่งถือเป็นพวกพ้องเดียวกัน 3.ความเก่าแก่ มั่นคงของพรรค ในที่นี้พอจะอธิบายได้ว่า ด้วยความเก่าแก่มั่นคงของพรรคประชาธิปัตย์ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น ว่า พรรคประชาธิปัตย์มีความมั่นคงน่าเชื่อถือและการที่อยู่กับคนใต้มานาน นั่นคือรู้จักชื่อ

ประชาธิปไตยมานาน ประชาธิปไตยจึงเป็นพรรคที่คนได้คุ้นเคยและให้ความไว้วางใจ 4.นโยบายพรรค ถ้าพูดถึงนโยบายพรรค ผู้ตอบแบบสอบถามมิได้ให้รายละเอียดถึงนโยบายมากนัก แต่ตอบในแนวทางเดียวกันว่า การที่พรรคประชาธิปไตยสนใจในปัญหาของเกษตรกรเป็นอย่างดี 5.การอภิปรายที่คุ้งน้ำ มีข้อมูลสนับสนุน

ผลจากการทดสอบแบบสอบถามนี้ยังปรากฏว่า ความนิยมในพรรคประชาธิปไตยเป็นไปในแง่ของความผูกพันเพราะมีถึง 26 ตัวอย่างที่เลือกพรรคประชาธิปไตยทุกครั้งที่ไม่เลือกตั้ง และมีถึง 29 ตัวอย่างที่ตัดสินใจมานานแล้วในการที่จะเลือกพรรคประชาธิปไตย ความผูกพันเหล่านี้มีความมั่นคงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงภายในพรรค ใน 3 ประเด็นคือ การเปลี่ยนหัวหน้าพรรคมีผลต่อความนิยมเพียง 4 ตัวอย่าง การย้ายพรรคของผู้บริหารพรรคบางคนมีผลต่อความนิยมเพียง 1 ตัวอย่างและการย้ายพรรคของผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนมีผลต่อความนิยมเพียง 2 ตัวอย่างเท่านั้น และการเลือกตั้งครั้งหน้ามีถึง 28 ตัวอย่างที่ยังคงเลือกพรรคประชาธิปไตย

นอกจากนี้ ประชากรตัวอย่างทั้ง 30 คนมีถึง 23 คนที่เชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรคประชาธิปไตย มีการเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคบ้าง โดยปรากฏเพียง 3 กิจกรรมคือ ช่วยหาเสียง 2 ตัวอย่าง เข้าฟังคำปราศรัย 13 ตัวอย่างและสนใจข่าวสารของพรรค 26 ตัวอย่าง

(5) นำผลการทดสอบมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการปรับปรุงก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

3. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อช่วยให้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การสัมภาษณ์จะทำให้ทราบแง่มุมและมุมมองบางประการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะสัมภาษณ์จากประชากรวิจัยที่ได้ตอบแบบสอบถามจำนวน 20 คน โดยใช้คุณสมบัติของความน่าสนใจเป็นเกณฑ์เลือก เช่น เป็นหัวหน้าคณะหรือผู้นำท้องถิ่นหรือผู้ที่เลือกพรรคประชาธิปไตยมาโดยตลอด เป็นต้น

การวิเคราะห์ผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการคำนวณผลที่ได้จากคำถามแบบตรวจรายการ โดยจะทำการเปรียบเทียบเปอร์เซ็นต์ในอัตราที่มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ จึงจะถือว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และในส่วนของความคิดเห็นที่เว้นให้สำหรับตอบ จะใช้การเขียนคำตอบแบบเช็คคำตอบโดยผู้วิจัยและเลือกมาเพียงคำตอบที่มีการตอบมากที่สุดเพียง 2-5 ประเด็นเท่านั้น

ในส่วนของการสัมภาษณ์จะนำผลมารวมเข้ากับคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม โดยจะดึงบางประเด็นมาอธิบายเพิ่มเติมให้กับประเด็นที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม

การนำเสนอผลการศึกษา

สิ่งที่การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พบคือความสำคัญของมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในความนิยมพรรคการเมืองมากกว่าเรื่องของการสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพ โดยจะแยกการนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 6 บทด้วยกันอันประกอบไปด้วย

บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่จะทำการศึกษาวิจัย ว่ามีความสำคัญและสภาพปัญหาอย่างไร นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สมมติฐานการวิจัย และระเบียบวิธีวิจัยโดยละเอียด

บทที่ 2 กล่าวถึงแนวความคิดทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์และการทำงานแบบสอบถาม อันประกอบไปด้วย

- (1) แนวความคิดเกี่ยวกับความนิยมที่มีต่อพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง
- (2) แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
- (3) ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
- (4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- (5) กรอบในการศึกษาวิจัย

บทที่ 3 กล่าวถึงการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์กับผลการศึกษาที่พบในภาคใต้ ซึ่งการศึกษานี้พบว่า การสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรคประชาธิปัตย์อันประกอบไปด้วย สาขาพรรค การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าคะแนนมิใช่ประเด็นที่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้

บทที่ 4 กล่าวถึงมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ โดยจะได้อธิบายใน 5 ประเด็นหลัก ๆ ด้วยกัน คือ

- (1) อิทธิพลของครอบครัวที่ส่งผลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์
- (2) อิทธิพลของความเป็นคนใต้หรือตั้งคนคนใต้ที่ส่งผลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์
- (3) มุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปัตย์
- (4) ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนใต้”
- (5) ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงภายในพรรค

บทที่ 5 เป็นบทที่กล่าวสรุปผลการศึกษิตตามสมมติฐานการวิจัยและอภิปรายผล ผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยืนยันสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและ

แบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรค
ประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดในบทนี้

บทที่ 6 บทสรุป โดยจะกล่าวถึงลักษณะเฉพาะของคนใต้ที่พบจากการศึกษานี้ ในประเด็นที่
เกี่ยวกับคุณสมบัติของพรรคการเมืองที่คนใต้นิยม คุณสมบัติของนักการเมืองที่คนใต้นิยม ความ
คาดหวังจากการเมือง พรรคการเมืองและนักการเมือง ความสมานฉันท์ในสังคมต่อความรู้สึกว่า
เป็นพวกพ้องเดียวกัน คนใต้นับถือการย้ายพรรคของนักการเมือง และคนใต้นับถือประเด็น “คำทำ”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้อง

จากสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ “ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง”

จากสมมติฐานข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาโดยแยกออกเป็นสองกรณีคือ

กรณีแรก ตัวแปรทางการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมือง โดยตัวแปรด้านนี้เกิดจากทัศนคติที่มองว่าความนิยมพรรคการเมืองนั้นอาจเกิดขึ้นจากการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคการเมืองที่สามารถดึงประชาชนให้นิยมพรรคการเมือง ซึ่งถ้ามองถึงปัจจัยแห่งการสร้างฐานคะแนนเสียงจะมีขอบเขตที่กว้างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้เพียงปัจจัยที่ใกล้ชิดกับประชาชนโดยมองผ่านกลไกของพรรคใน 3 กลไกหลัก ๆ นั่นคือ สาขาพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและหัวหน้าคณะ ซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญในพรรคประชาธิปัตย์และเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรง และถ้ากลไกดังกล่าวทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะก่อให้เกิดความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์โดยตรงและจะเป็นตัวแปรที่สำคัญสำหรับการสร้างฐานคะแนนเสียงอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีที่สอง คือตัวแปรทางด้านมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ ซึ่งเกิดจากทัศนคติที่เชื่อว่า ความนิยมพรรคการเมืองเกิดขึ้นจากความคิดเห็นเชิงการเมืองของบุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ที่ทำให้เลือกที่จะเข้าไปผูกพันกับพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่ง

จากทั้งสองกรณีที่กล่าวข้างต้นจะได้ใช้แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ปรากฏดังต่อไปนี้ เป็นฐานในการกำหนดตัวแปรในการศึกษา

แนวความคิดเกี่ยวกับความนิยมที่มีต่อพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง

1. ความนิยมในพรรคการเมือง

แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความนิยมในพรรคการเมืองได้แบบอย่างมาจากการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของชาวอเมริกัน ซึ่งพบว่า ความเลื่อมใสในพรรคใดพรรคหนึ่งของชาวอเมริกันมีอิทธิพลอย่างมากต่อแบบแผนของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง¹

โดยความนิยมในพรรคการเมืองนี้จะมีลักษณะของความจงรักภักดีที่มีต่อพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งในลักษณะของการเป็นสมาชิกพรรค หรือการรู้สึกว่าตนมีความผูกพันทางการเมือง คล้ายกับการฝักใฝ่หรือความเชื่อทางศาสนาที่บุคคลมักจะประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อของตน แต่ความผูกพันนี้จะเกิดได้อย่างไร? เกี่ยวกับประเด็นนี้มีนักรัฐศาสตร์ได้ให้ความสนใจติดตามศึกษาปัญหานี้มาเป็นเวลานานรวมทั้งนักรัฐศาสตร์ของไทยด้วย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันในพรรคการเมือง หรือความนิยมในพรรคการเมือง เป็นต้น

นักรัฐศาสตร์ เช่น เจมส์ เดวิด บาร์เบอร์ (James David Barber) พบว่า **ความนิยมพรรคเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนมีความคิดเห็นในเชิงการเมือง** พรรคการเมืองเป็นองค์กรอันหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเข้าใจกลไกทางการเมืองที่ซับซ้อนได้ ความนิยมพรรคการเมืองจึงมีลักษณะคล้ายกับการเข้าสังกัดกลุ่มต่าง ๆ ของบุคคล² ในลักษณะเช่นนี้คำว่า “ความนิยมพรรค” จึงเป็นศัพท์ที่ นักรัฐศาสตร์ใช้อธิบายความจงรักภักดีทางการเมืองของบุคคลต่อพรรค ซึ่งอาจรู้ได้จากคำตอบต่อคำถามที่ว่า “กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ท่านชอบพรรคใดมากที่สุด” “มากน้อยขนาดไหน” ซึ่งโดยความหมายของความนิยมพรรคข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า บุคคลอาจไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคโดยตรงหรืออย่างเป็นทางการ แต่เขามีความเลื่อมใสต่อพรรคการเมืองพรรคนั้น³ ดังนั้น ความนิยมพรรคการเมืองจึงไม่จำกัดอยู่เฉพาะผู้ที่ เป็นสมาชิกพรรคแต่หมายรวมถึงผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคแต่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองนั้นด้วย

จากการศึกษาในด้านการรับรู้และประเมินค่าทางการเมืองกับการแสดงออกทางการเมืองพบว่า ความนิยมพรรคเป็นตัวบ่งชี้ทางการเมืองที่สำคัญ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ไม่มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง หากแต่ว่า ความนิยม

¹ Angus Campbell, *The American Voter*, (New York: Wiley, 1960), pp.120-121.

² James David Barber, *Citizen politics: An Introduction to Political Behavior*, (Chicago: Markham Publishing, 1969), p.55.

³ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, (กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า172.

พรรคการเมืองมักจะมีอิทธิพลสูงกว่า และเป็นตัวแปรทางการเมืองโดยตรง ไม่ใช่ตัวแปรทางสังคม ที่เป็นเพียงองค์ประกอบแวดล้อมทางการเมืองเท่านั้น

ประเด็นสำคัญของการศึกษาอีกอย่างหนึ่ง คือ การเชื่อมโยงระหว่างความนิยมของบุคคลที่มีต่อพรรคหนึ่งกับการลงคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครพรรคนั้น ว่ามีแบบแผนอย่างไร? ซึ่งการวิจัยโดยทั่วไปพบว่า ความนิยมพรรคเมื่อผนวกเข้ากับปัจจัยเฉพาะช่วงสมัยระยะสั้นบางอย่าง เช่น ประเด็นนโยบายทางการเมืองที่สำคัญบางช่วง เป็นต้น จะมีความเชื่อมโยงกับการลงคะแนนเสียงหนักแน่นยิ่งขึ้น นั่นหมายถึงความนิยมพรรคการเมือง มีอิทธิพลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญ และยิ่งผนวกเข้ากับปัจจัยเฉพาะทางการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นปัจจัยระยะสั้น ดังที่กล่าวข้างต้น ก็จะยิ่งเห็นความชัดเจนในความนิยมพรรคการเมืองยิ่งขึ้น

2. ความนิยมพรรคการเมืองกับการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นวิธีการที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการแสดงออกถึงอำนาจการปกครองตนเองของประชาชน โดยการเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ ทั้งในด้านนิติบัญญัติและบริหาร ทั้งยังเป็นการควบคุมผู้แทนราษฎรของประชาชนโดยประชาชน อีกด้วย ด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกเข้าไปปฏิบัติหน้าที่แทนตนนั้น ไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมสนองเจตนารมณ์ของประชาชนแล้ว ประชาชนก็จะไม่เลือกบุคคลนั้นเป็นผู้แทนอีกในโอกาสต่อไป⁴

ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองอย่างหนึ่ง ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตน เพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติ จัดทำ หรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน⁵

3. ความสำคัญของการเลือกตั้งที่มีต่อการเมืองการปกครอง⁶

- (1) เป็นการเลือกผู้ปกครองหรือรัฐบาลที่จะมาทำการปกครอง
- (2) เป็นกลไกเชื่อมโยงความต้องการของประชาชนเข้ากับนโยบายสาธารณะ

⁴ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, การเมืองและการปกครองไทย, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า143-144.

⁵ กระมล ทองธรรมชาติ, การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล, (กรุงเทพฯ: มาสเตอร์เพรส, 2531), หน้า1.

⁶ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์,” วารสารสังคมศาสตร์ 23(สิงหาคม 2529): 6.

- (3) สร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้แก่ผู้ปกครอง
- (4) เป็นเบรคหรือห้ามล้อทางการเมืองการปกครอง
- (5) ลดความตึงเครียดและความขัดแย้งทางการเมืองและสังคม
- (6) ทำให้เกิดบูรณาการทางการเมือง
- (7) ทำให้เกิดการระดมมวลชนเข้าสู่กระบวนการการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและทำให้ประชาชนเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี

กล่าวโดยสรุป การเลือกตั้งจะเป็นตัววัดถึงความนิยมของประชาชนต่อพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งแสดงออกมาในแง่ของผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนที่ลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง กล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นตัวสะท้อนถึงความนิยมของประชาชนต่อพรรคการเมืองหรือผู้สมัครได้เป็นอย่างดี เมื่อประชาชนพอใจหรือนิยมพรรคการเมืองหรือผู้สมัครคนใดก็มักจะลงคะแนนเสียงให้กับพรรคหรือผู้สมัครคนนั้น และสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกตั้งกับความนิยมในแง่ของความนิยมในพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นปัจจัยสำคัญมากประการหนึ่งของการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ในทางกลับกัน จำนวนคะแนนเสียงเลือกตั้งก็สะท้อนถึงความนิยมในพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งหรือผู้สมัครคนใดคนหนึ่งของประชาชนที่ประชาชนอยากจะให้เข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตนในการใช้อำนาจรัฐตามวิถีทางประชาธิปไตยเช่นกัน

4. ภูมิหลังที่มีอิทธิต่อพฤติกรรมทางการเมือง⁷

(1) พรรคการเมือง (Political Party) พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางสังคมอย่างหนึ่งเหมือนกับสถาบันอื่น ๆ โดยทั่วไป แต่มีความแตกต่างกับสถาบันอื่นในแง่ของการเน้นความมุ่งหมายเพื่ออำนาจและการใช้อำนาจในทางการเมือง พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งถ้าปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนโดยแท้จริงแล้วจะมีผลอย่างสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน

(2) กลุ่มอิทธิพล (Pressure Group) เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นจากการรวมกันของกลุ่มบุคคลโดยสมัครใจ เพื่อที่จะใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของตนและใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการดำเนินการทางการเมือง ในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลอันจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของกลุ่มตน กลุ่มอิทธิพลเป็นกลุ่มอำนาจอย่างหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มการเมือง กลุ่มการเมืองเหล่านี้จะมีบทบาทและอิทธิพลต่อประชาชนมาก

⁷ ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ และอนุสรณ์ ลิมมณี, พฤติกรรมทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524), หน้า172-175.

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะมีกลุ่มอิทธิพลดังกล่าวอยู่เบื้องหลังพรรคการเมืองแต่ละพรรค พรรคที่มีนโยบายชวาก็มีกลุ่มอิทธิพลในแนวเดียวกันหนุนหลังอยู่ และพรรคที่มีแนวนโยบายเป็นฝ่ายซ้ายก็เช่นเดียวกัน เมื่อพรรคการเมืองพรรคใดได้จัดตั้งรัฐบาลเพราะชนะการเลือกตั้ง บุคคลที่อยู่เบื้องหลังก็จะโผล่โหมงหน้าออกมาให้เห็น การเผยโหมงหน้าก็ออกมาในรูปลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เป็นคณะผู้บริหารโดยตรง หรือเป็นที่ปรึกษาทางการเมืองการบริหาร หรือที่ปรึกษาอื่นใดตามแต่ที่รัฐบาลจะคิดแต่งตั้งขึ้นมา

(3) ค่านิยมของคนในสังคมไทย ค่านิยมบางครั้งเรียกว่า คุณค่า (Value) ได้แก่การถือว่าอะไรดี ไม่ดีในการแสดงออกทางพฤติกรรม ค่านิยมเหล่านี้จะมีอิทธิพลสำคัญต่อการใช้อิทธิพลในการเลือกตั้งของบุคคลทั่วไป ในสังคมไทยค่านิยมที่เป็นลักษณะเฉพาะของคนไทยคือ

(3.1) การรักความเป็นอิสระ (Individualism) การรักความเป็นอิสระเป็นค่านิยมฝังลึกในชีวิตจิตใจของคนไทย ค่านิยมนี้ทำให้คนไทยชอบกล่าวเสมอว่า “ไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของชาติใด” คนไทยไม่ชอบอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของคนอื่น ลักษณะเช่นนี้แสดงออกทางการเมืองให้เห็น เช่นการยึดตัวบุคคลมากกว่ายึดถือพรรคการเมือง การไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองทำให้เกิดความลังเลใจในการที่จะตัดสินใจเลือกบุคคลใดเป็นตัวแทนของตน

(3.2) ค่านิยมการเล็งผลปฏิบัติ (Pragmatism) กล่าวคือคนไทยไม่ยึดมั่นในลัทธิและไม่ยึดถือสิ่งที่ไม่เป็นผลหรือไม่สอดคล้องกับประโยชน์ของตน การถือประโยชน์ของตนเป็นสำคัญ ซึ่งมีผลต่อการเลือกตั้งอย่างสูง นักการเมืองผู้ไร้อัจฉริยะหรือนักการเมืองประเภทหน้าม้าได้ใช้วิธีการเช่นการซื้อบัตรประชาชน การแจกจ่ายเงินให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง การเลี้ยงดูอุปถัมภ์ห้วคณะแน เป็นต้น ทำให้ภาพอันสวยงามของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยมีดมัวลงและสร้างความเบื่อหน่ายให้แก่ประชาชนอีกในกรณีที่ไม่ได้ผู้แทนที่ดี มีคุณภาพของตนจริง ๆ ในรัฐสภา

(3.3) ค่านิยมเรื่องอำนาจ (Power) และค่านิยมเรื่องความมั่งคั่ง (Wealth) ทั้งสองประการเป็นของสากล การยึดถือคนมีเงิน และการนิยมอำนาจมีผลต่อการเลือกตั้งในแต่ละครั้งเป็นอย่างมาก นักการเมืองบางคนเมื่อถึงฤดูกาลหาเสียงก็ทุ่มเงินทุ่มทรัพย์สิน เช่น สร้างถนนหนทางเพื่อสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นแก่ตนเองในการเลือกตั้ง แต่ละครั้งคนเหล่านั้นมักได้รับเลือกเสมอ แต่บางครั้งก็พลาดได้เช่นกัน การที่เงินไปมีอิทธิพลกำหนดแนวทางและรูปแบบพฤติกรรมของคนไทย ทำให้คนไทยนับถือคนมีเงิน “มีเงินนับเป็นน้อง มีทองนับเป็นพี่” และไม่ว่าเบื้องหลังหรือพฤติกรรมของคนมีเงินนั้นจะดีหรือไม่ดีประการใด นอกจากนั้น การที่คนยึดถืออำนาจเป็นค่านิยม (เรามักจะได้ยินคนโบราณสอนลูกหลานว่าให้เรียนให้สูง เพื่อจะได้เป็นเจ้าคนนายคน) ทำให้คนชอบข้าราชการ โดยเฉพาะฝ่ายปกครองกับตำรวจมีอิทธิพลต่อประชาชนมากทั้งในแง่บวกและในแง่ลบ มีคำกล่าวที่ว่าอำนาจทำให้ฉ้อฉล อำนาจเหลือฉ้อฉลสุดประมาณ นักการเมืองเมื่อทุ่มเทในการ

เลือกตั้งไป 1 หน่วย ก็ขอคืนเป็น 2-3 เท่าหรือมากกว่านั้นเรื่อยไป ทำให้มีอดีตนายกรัฐมนตรีไทยคนหนึ่งบอกว่า นักการเมืองไทยมี 3 ประการคือ ผู้ร่ำรวยอย่างมหาศาล ผู้ที่โกหกอย่างมหาวายร้าย และโจรท้องถิ่น

(4) การอบรมสั่งสอนทางการเมือง (Political Socialization) ก็มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการเลือกตั้งของประชาชน จากการศึกษาของทินพันซ์ นาเคตะ พบว่า⁸ คนที่เรียนสูงขึ้นก็เป็นเผด็จการมากขึ้นเพราะเรียนรู้มากกว่าคนอื่น นักศึกษาฝ่ายทหารเป็นเผด็จการมากที่สุด รองลงมาคือด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ผลการอบรมสั่งสอนนี้เองเป็นดัชนีชี้การเลือกตั้งในแต่ละครั้งของสังคมไทย

การอบรมสั่งสอนทางการเมืองหรือการเรียนรู้ทางการเมือง (Political Socialization) นี้เป็นกระบวนการที่นำมาซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน⁹ โดยกระบวนการนี้จะเป็นการก่อตัวหรือส่งผ่านวัฒนธรรมทางการเมือง การเรียนรู้ทางการเมืองอาจช่วยรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองโดยผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งหรือรุ่นใหม่ หรืออาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองไปตามประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงเวลา และในบางกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็ว เช่น เกิดการปฏิวัติ การเรียนรู้ทางการเมืองอาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนได้¹⁰ ซึ่งตัวการในการเรียนรู้ทางการเมืองที่สำคัญนั้นอาจจะประกอบไปด้วย ตัวแรกคือ ครอบครัว ซึ่งเป็นโครงสร้างแรกที่คุณคณจะได้พบ โดยครอบครัวจะเป็นตัวการเรียนรู้ทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงและต่อเนื่องเป็นระยะยาวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม สองคือ สถาบันทางการศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษานี้จะทำให้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับโลกการเมืองและบทบาททางการเมืองของตน เด็กจะได้เรียนรู้ถึงสถาบันทางการเมือง และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในระบบทางการเมืองที่ชัดเจนมากกว่าการเรียนรู้ด้วยการรู้สึกทางอารมณ์แต่เพียงอย่างเดียว สามคือ กลุ่มเพื่อน อาจจะเป็นกลุ่มเพื่อนของเด็ก เพื่อนร่วมงาน โดยสมาชิกกลุ่มจะมีความสัมพันธ์อย่างเสมอภาคและใกล้ชิด บุคคลจะเอาทัศนคติและความคิดเห็นของเพื่อนเป็นของตน และเพื่อนในกลุ่มนี้จะมามีบทบาทต่อการเรียนรู้ทางการเมือง โดยการกระตุ้นหรือจูงใจ หรือกดดันให้สมาชิกมีทัศนคติและพฤติกรรมที่กลุ่มยอมรับอยู่

⁸ ทินพันซ์ นาเคตะ อ้างถึงในทิพาพร พิมพิสุทธิ์ และอนุสรณ์ ลัมมณี, พฤติกรรมทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524), หน้า175.

⁹ Gabriel Almond and G. Bingham Powell, Comparative Politics: A Developmental Approach, (Boston: Little, Brown, 1966), p.64.

¹⁰ Gabriel Almond and G. Bingham Powell (eds), Comparative Politics Today: A World View (Boston: Little, Brown, 1980), p.36.

ก็คือ กลุ่มอาชีพ ทั้งที่เป็นกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งผูกพันกันด้วยอาชีพการงาน กลุ่มนี้จะเป็นตัวการในการถ่ายทอดข่าวสารและความเชื่อถือ เมื่อบุคคลหนึ่งจัดตนเองเข้าร่วมกับ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็จะยอมรับต่อบรรทัดฐานของกลุ่ม และจะมีการประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ในแนวทาง เพื่อประโยชน์ของกลุ่มที่ตนสังกัด กลุ่มที่มีขนาดใหญ่ มีความเหนียวแน่น และมีความจงรักภักดีสูง ก็จะยังมีบทบาทในการสร้างและปลูกฝังค่านิยมทางการเมืองแก่สมาชิกมากขึ้น ห้าคือสื่อมวลชน ยิ่งในสังคมสมัยใหม่อย่างเช่นปัจจุบัน มีการแพร่กระจายของข่าวสารทางการเมืองและข่าวสารอื่น ๆ อย่างรวดเร็ว นอกจากสื่อมวลชนจะมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารแล้ว ยังมีบทบาทในการ ส่งผ่านค่านิยม ความเชื่อที่สำคัญ ๆ ในสังคมทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม และประการสุดท้ายคือ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับระบบการเมืองโดยตรง ทั้งโดยผ่านพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนการติดต่อกับผู้ใช้อำนาจทางการเมืองในระดับต่าง ๆ โดยทั้งพรรคการเมืองและกลุ่ม ผลประโยชน์นี้อาจจะเป็นช่องทางให้ประชาชนได้เรียนรู้ทางการเมือง และจะมีความพยายามในการถ่ายทอดให้ประชาชนยอมรับและเห็นด้วยกับทัศนคติ ค่านิยมและอุดมการณ์ของพรรคทั้งโดย ทางตรงและทางอ้อม

5. ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง¹¹

(1) จำนวนของผู้สมัครหรือขนาดของพรรคการเมือง ถ้าหากว่าพรรคที่ส่งผู้สมัครรับ เลือกตั้งนั้นเป็นพรรคใหญ่ ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นจำนวนมาก ก็มักจะทำให้คะแนนนิยมของ พรรคนั้นโดยส่วนรวมสูงไปด้วย แต่ถ้าหากเป็นพรรคเล็กหรือพรรคท้องถิ่น ซึ่งส่งผู้สมัครจำนวน น้อย จำนวนคะแนนนิยมก็จะน้อยลงไปด้วย แต่ทั้งนี้มิได้เป็นกฎตายตัวว่า ถ้าหากผู้สมัครจำนวน มากแล้วคะแนนนิยมจะมากเสมอไป ถ้าพรรคการเมืองนั้นเป็นที่นิยมของประชาชนจริง ๆ แล้ว แม้ว่าจะส่งผู้สมัครจำนวนน้อย ก็อาจจะมีคะแนนนิยมมากกว่าพรรคที่ส่งผู้สมัครจำนวนมากกว่าก็ได้

(2) ประชาชนผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ความนิยมมาจากการลงคะแนนเสียงของผู้มีสิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น จำนวนของประชาชนผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรง ต่อจำนวนคะแนนนิยม ถ้าหากผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในเปอร์เซ็นต์ที่สูง ก็ย่อมจะทำให้คะแนนนิยมของ พรรคต่าง ๆ ที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งสูงไปด้วย ในทางกลับกัน ถ้าหากมีผู้ไปใช้สิทธิกันน้อยก็ ย่อมจะทำให้คะแนนนิยมของแต่ละพรรคลดน้อยลง

¹¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะกรรมการ, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บรรณกิจ, 2524), หน้า152-53.

(3) ลักษณะการแบ่งเขตหรือการรวมเขตเลือกตั้ง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะคะแนนนิยมอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ การรวมเขตเลือกตั้งจะทำให้คะแนนนิยมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ตามเขตต่าง ๆ มารวมกันเป็นกลุ่มก้อน อาทิเช่น มีการรวมเขตเลือกตั้งโดยถือเอาจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนเสียงกระจัดกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ จะได้รับเลือกตั้ง และได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนในอัตราสูง แต่ถ้ามีการแบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดนั้นเป็น 2 หรือ 3 เขต ก็จะทำให้ลักษณะของคะแนนอยู่ในสภาพกระจัดกระจาย ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นจะได้รับคะแนนน้อยและจะไม่ได้รับเลือกตั้ง

(4) ระบบการเลือกตั้ง ระบบการเลือกตั้งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้ระบบการเลือกตั้งทั้งแบบแบ่งเขต และรวมเขตจังหวัด รัฐธรรมนูญ 2517, 2521 และ 2534 กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นระบบผสม คือรวมเขตและแบ่งเขต จังหวัดใดมีผู้แทนราษฎรไม่เกิน 3 คน ให้ใช้วิธีแบ่งเขต โดยมีข้อแม้ว่าแต่ละเขตจะมีผู้แทนเกิน 3 คนไม่ได้และทุกจังหวัดที่ต้องแบ่งเขตจะแบ่งเขตเป็นเขตละ 3 คนก่อน แต่ก็มีข้อแม้อีกว่าในจังหวัดนั้นจะมีเขตใดที่มีผู้แทนเพียงคนเดียวไม่ได้ ตัวอย่างเช่น จังหวัดใดที่มีผู้แทนราษฎร 4 คนให้แบ่งเป็น 2 เขต ๆ ละ 2 คน หรือถ้ามี 7 คนก็ให้แบ่งเป็น 3 เขตคือ 3-2-2 ระบบการเลือกตั้งลักษณะนี้ ทำให้สิทธิของประชาชนในการเลือกผู้แทนไม่เท่ากัน บางเขตราษฎรคนหนึ่งเลือกผู้แทนได้ 2 คนแต่บางเขตเลือกได้ 3 คน

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้จัดให้มีระบบการเลือกตั้งแบบใหม่ที่เรียกว่า ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนและเขตละ 1 คน โดยระบบนี้จะมีผู้แทนราษฎร 2 ประเภท ประเภทหนึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเขตละ 1 คน จำนวน 400 คน อีกประเภทหนึ่งเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยให้ประชาชนเลือกพรรคการเมืองที่ตนปรารถนามีจำนวน 100 คน โดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนนี้จะมาจกบัญชีรายชื่อบุคคลที่พรรคการเมืองส่งสมัครรับเลือกตั้ง โดยต้องเสนอบัญชีรายชื่อก่อนวันปิดรับสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบคุณสมบัติให้ถูกต้องและแต่ละพรรคจะเสนอรายชื่อบุคคลซ้ำกันไม่ได้ ซึ่งก็เท่ากับว่าผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งนั้นหาใช่เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ในเขตนั้น¹²

(5) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถ้าหากว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดี และเป็นที่น่าสนใจของประชาชนโดยทั่วไปจะทำให้คะแนนนิยมของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้นมีจำนวนสูง ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนนิยมรองลงมา อาจจะมีจำนวนคะแนนนิยมไม่ถึงครึ่งหนึ่งของ

¹² อัยวัฒน์ ปานิกบุตร, “การเลือกตั้ง” ใน การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, อมร รักษาสิทธิ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินติ้ง, 2544), หน้า 403-404.

ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น พรรคที่สามารถเลือกเฟ้นผู้สมัครได้อย่างชาญฉลาด เป็นที่ยอมรับของประชาชนในแต่ละเขต ย่อมจะมีจำนวนคะแนนนิยมสูงกว่าพรรคที่ส่งผู้สมัครในจำนวนใกล้เคียงกัน หรือมากกว่า แต่ผู้สมัครเหล่านั้นไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน

แนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง

1. นิยาม

พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ในระบอบประชาธิปไตย หัวใจของระบอบประชาธิปไตยคือ การให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ในสังคมอย่างมีแบบแผน ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความหลากหลายและสลับซับซ้อนตลอดจนมีขนาดใหญ่ ประชาชนไม่สามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ ดังนั้นการมีตัวแทนของประชาชนเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวจึงเป็นสิ่งจำเป็น ในระบอบประชาธิปไตยการได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนกระทำโดยวิธีการเลือกตั้งที่มีลักษณะเปิดและมีการแข่งขัน ในความเป็นจริงพบว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองเดียวที่เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้งเพื่อทำหน้าที่แทนประชาชนในการบริหารประเทศ ฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองเป็นกลไกที่ทำให้ประชาธิปไตยปรากฏขึ้นจริงในระบบการเมือง¹³

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองนั้นสิ่งสำคัญเริ่มแรกคือ การทำความเข้าใจในความหมายหรือนิยามของพรรคการเมืองซึ่งมีเป็นจำนวนมาก ในที่นี้จะยกตัวอย่างเพียง 2-3 ตัวอย่างที่กระชับเท่านั้น เช่นการนิยามของนักวิชาการต่างประเทศ อย่างกรณีของ เอ็ดมันด์ เบอร์ก (Edmund Burk) ให้ความหมายของพรรคการเมืองไว้ว่า “พรรคการเมืองประกอบไปด้วยคนกลุ่มหนึ่งซึ่งรวมตัวกันขึ้นมา โดยมีหลักการคล้ายคลึงกัน มีจุดมุ่งหมายในการเสริมสร้างผลประโยชน์ของชาติ”¹⁴ หรือวิลเลียม กูดแมน (William Goodman) ได้ให้ความหมายของพรรคการเมืองไว้ว่า “พรรคการเมืองคือองค์การที่สมาชิกมีลักษณะคล้ายกันเพียงพอที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยมีจุดมุ่งหมาย

¹³ กนก วงษ์ตระหง่าน, พรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 6-7.

¹⁴ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 6.

ที่เปิดเผย เพื่อชนะการเลือกตั้งที่ทำให้สามารถเข้าไปใช้อำนาจรัฐบาล ซึ่งจะทำได้โดยใช้ อิทธิพลเพื่อให้ได้ผลประโยชน์จากการเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองนั้น”¹⁵

หรือการนิยามของนักวิชาการไทย เช่น โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ ให้ความหมายของพรรคการเมืองไว้ว่า “พรรคการเมืองหมายถึง กลุ่มคนที่มีความคิดความอ่านต้องตรงกัน มีความต้องการที่จะเข้ามาบริหารประเทศเพื่อให้บรรลุผลตามอุดมการณ์และผลประโยชน์ของคน”¹⁶ หรือ สุขุม นวลสกุล ได้ให้ความหมายของพรรคการเมืองไว้ว่า “พรรคการเมืองคือที่รวมของกลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดทางการเมือง สังคมและเศรษฐกิจคล้ายคลึงกันรวมทั้งมีจุดประสงค์ที่จะส่งบุคคลเข้ารับการเลือกตั้งเพื่อให้ได้เป็นเสียงข้างมากในสภาเพื่อมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาลและบริหารประเทศตามนโยบายที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของกลุ่ม”¹⁷

จากการนิยามของนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยดังที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนิยามดังกล่าวมีทั้งส่วนที่ใกล้เคียงกันและต่างกัน ส่วนที่ใกล้เคียงกันคือ ทั้งนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทย มองว่า พรรคการเมืองเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเข้ามาใช้อำนาจในทางการเมืองหรือการเข้ามาใช้อำนาจรัฐ ส่วนข้อแตกต่างเช่น การนิยามของนักวิชาการไทยส่วนใหญ่ที่ให้นิยามพรรคการเมือง โดยเน้นไปที่บทบาทในการเลือกตั้งเป็นสำคัญ ซึ่งความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันนี้อาจจะเนื่องมาจากการพยายามที่จะนิยามความหมายเพื่อใช้สำหรับการอธิบายในบริบทที่ต่างกันไป กรณีการนิยามของนักวิชาการไทยซึ่งโดยสภาพของสังคมนการเมืองไทย พรรคการเมืองไทยถือได้ว่ามีความชัดเจนของการรวมตัวโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเลือกตั้ง ดังนั้นการนิยามจึงมุ่งเน้นเสนอถึงบทบาทนี้ของพรรคการเมืองให้เห็นเป็นสำคัญ

จากนิยามข้างต้นมีข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งนั่นคือการชนะการเลือกตั้งเพื่อจะได้จัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศ ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสำหรับพรรคการเมืองไทยมาก ซึ่งพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะชนะการเลือกตั้ง วิธีการหนึ่งที่นำมาใช้คือการสร้างความนิยมในพรรคของตนให้เกิดขึ้นกับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แต่ถึงกระนั้นก็ตามการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มอง

¹⁵ William Goodman, The Two-party System in the United States,(New York: D.Van Nostrand Company, 1957), p.6.

¹⁶ โกสินทร์ วงศ์สุรวัฒน์ และบรรณิณี เศรษฐบุตร, พรรคการเมือง,(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521), หน้า2.

¹⁷ สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย,(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535), หน้า215.

ว่า ความนิยมในพรรคการเมืองนั้น ไม่ควรมองเพียงว่าเกิดจากการสร้างขึ้นของพรรคการเมืองแต่เพียงด้านเดียว แต่ควรมองด้านประชาชนด้วย นั่นคือมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของกลุ่มคนบางกลุ่มหรือบางบุคคลซึ่งมีอิทธิพลอยู่ไม่มากก็น้อยต่อความนิยมในพรรคการเมืองหนึ่ง ๆ เช่นกัน

2. หน้าที่ของพรรคการเมือง

หน้าที่ของพรรคการเมืองที่พึงกระทำในฐานะที่พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่สำคัญในกระบวนการทางการเมืองที่จะรวบรวมเจตนารมณ์ทั่วไป (General Will) ของประชาชนไปใช้ในการดำเนินการปกครองประเทศให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง หน้าที่ของพรรคการเมืองจึงมีดังนี้คือ¹⁸

(1) สร้างความเป็นปึกแผ่นในมติดมหาชน ด้วยการรวบรวมความคิดความเห็นของกลุ่มชนที่มีความคิดเห็นในทำนองเดียวกันมาจัดทำเป็นนโยบายหลักของพรรค

(2) จัดแถลงนโยบายของพรรคให้ประชาชนได้ทราบ เพื่อประชาชนจะได้นำไปพิจารณาศึกษาประกอบการตัดสินใจในการที่จะให้ความสนับสนุนพรรคด้วยการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคที่ดี หรือลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

(3) ทำหน้าที่แทนประชาชนในขั้นต้นคัดเลือกผู้สมัครที่ดีมีความสามารถส่งลงรับสมัครเลือกตั้งในนามของพรรค เข้าแข่งขันชิงชัยในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง พร้อมทั้งสร้างผู้นำทางการเมืองไว้เสมอด้วยการจัดตั้งรัฐบาลเงา (Shadow Cabinet)*

(4) ถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคได้รับเลือกตั้งเข้ามาจำนวนมาก จนได้รับเสียงข้างมากในสภา ก็จะต้องทำหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล หรือเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลบริหารประเทศต่อไปตามแนวนโยบายของพรรคที่เคยแถลงไว้ต่อประชาชน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานที่พรรคสามารถบรรลุถึงจุดหมายในทางการเมืองแล้ว

(5) ถ้าพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นเสียงข้างน้อยในสภาและไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ ก็จะต้องทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้าน คอยควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลด้วยวิธีการช่วยกดดันการออกกฎหมาย ควบคุมงบประมาณ การตั้งกระทู้ถามหรือเสนอญัตติไม่ไว้วางใจ

¹⁸ คำรึห์ บุรณะนนท์, กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยกฎหมายเลือกตั้งและกฎหมายพรรคการเมือง, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2539), หน้า149-151.

* รัฐบาลเงา(Shadow Cabinet) คือคณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นมาเป็นพิเศษเพื่อให้มีหน้าที่ติดตามการทำงานของรัฐบาลอย่างใกล้ชิด ในระบบการเมืองของอังกฤษมักจะมีการจัดตั้งรัฐบาลเงาขึ้นเสมอ โดยปกติในการประชุมสภามักนิยมที่จะจัดที่นั่งให้ผู้ที่ป็นรัฐบาลเงาได้นั่งอยู่ในแถวหน้าสุดของที่นั่งของพรรคฝ่ายค้าน รัฐบาลเงานี้อาจได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกของพรรคหรืออาจจะรับการแต่งตั้งจากหัวหน้าพรรคก็ได้ (เดโช สวานานนท์, พจนานุกรมศัพท์การเมือง,(กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง จำกัด, 2545), หน้า208.)

รัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หรือคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ เพื่อสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ และสร้างความผาสุกให้กับราษฎร

(6) พรรคการเมืองจะต้องทำหน้าที่คอยเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ อาทิ กลุ่มอิทธิพล (Pressure Group) กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) กับรัฐบาล พร้อมทั้งต้องคอยรักษาฐานอำนาจของกลุ่มเหล่านั้นด้วยการคอยสำรวจตรวจสอบมติมหาชนอยู่เสมอ เพราะกลุ่มเหล่านั้นจะมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพรรคการเมืองที่มีนโยบายสอดคล้องกับกลุ่มของตนให้ได้ชัยชนะในการเลือกตั้งเพื่อที่จะได้เป็นรัฐบาลและช่วยรักษาผลประโยชน์ให้พวกตน

(7) พรรคการเมืองจะต้องคอยควบคุมให้สมาชิกพรรคอยู่ในระเบียบวินัยของพรรคอย่างเคร่งครัด อาทิ ในเรื่องการเข้าประชุมสภา การอภิปรายในเรื่องสำคัญ ๆ การลงมติ ฯลฯ จะต้องกระทำตามที่ได้ตกลงกันไว้หรือตามที่พรรคกำหนด พรรคการเมืองในปัจจุบันจึงต้องมีการตั้งเจ้าหน้าที่ตรวจตราของพรรคคอยควบคุมดูแลในสภาเวลาที่มีการประชุมสภาที่เรียกว่า วิป (Wib)

3. บทบาทของพรรคการเมืองในการเลือกตั้ง

เป้าหมายสำคัญของการเลือกตั้งสำหรับพรรคการเมืองคือ ชัยชนะในการเลือกตั้ง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ทุกพรรคการเมืองล้วนแต่มุ่งแข่งขันในการเลือกตั้งเพื่อให้สมาชิกในสังกัดของตนได้รับเลือกตั้ง ส่วนเป้าหมายอื่น ๆ ในการเลือกตั้ง เช่น เพื่อการโฆษณาและเผยแพร่แนวทางของพรรค เพื่อให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ดูเหมือนจะเป็นผลพลอยได้มากกว่าในการเลือกตั้ง ทั้งนี้ เพราะชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของพรรคการเมืองที่จะสามารถเข้าไปมีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรได้ และในบริบทของสังคมการเมืองไทยบทบาทในสภาถือเป็นรากฐานสำคัญสำหรับพรรคการเมืองที่จะสร้างผลงานและการยอมรับจากประชาชน กล่าวให้ชัดเจนคือ พรรคการเมืองไทยจะเติบโตและมีความมั่นคงได้จะต้องมีรากฐานที่ดีและมั่นคงในสภา¹⁹

ดังนั้นบทบาทที่สำคัญของพรรคการเมืองในการเลือกตั้งก็คือ การคัดสรรผู้สมัครลงสมัครรับเลือกตั้ง การกำหนดนโยบายพรรคในการหาเสียงเลือกตั้ง การวางกลยุทธ์หรือยุทธวิธีในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อชัยชนะในการเลือกตั้งซึ่งเป็นภาพสะท้อนที่ดีที่สุดของความนิยมของบุคคลที่มีต่อพรรคการเมือง

นอกจากนี้การที่พรรคการเมืองจะชนะการเลือกตั้งในคราวหนึ่ง ๆ นั้น นอกจากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การวางกลยุทธ์ในการหาเสียง การคัดสรรผู้สมัคร การกำหนดนโยบายพรรคและแถลงนโยบายให้ประชาชนรับทราบแล้ว ปัจจัยที่สำคัญคือ บทบาทหรือผลงานของพรรคการเมือง

¹⁹ กนก วงษ์ตระหวน, พรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 169.

หรือนักการเมืองในการทำหน้าที่ทางการเมืองในช่วงสมัยก่อนการเลือกตั้งที่ รังสรรค์ ษณะพรพันธุ์ ได้กล่าวไว้ว่า²⁰

“...รัฐบาลนักเลือกตั้ง จำเป็นต้องดำเนินนโยบายในทางที่เพิ่มพูนคะแนนนิยมทางการเมืองให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้...

...ด้วยเหตุที่นักเลือกตั้งต้องเอาใจใส่ต่อสวัสดิการของประชาชนในเขตการเลือกตั้งของตน เป็นปฐม การผันทรัพยากรของแผ่นดินเข้าสู่เขตการเลือกตั้งของผู้ทรงอำนาจทางการเมืองจึงเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ นักเลือกตั้งที่ยึดกุมอำนาจรัฐได้ส่วนแล้วแต่ใช้ยุทธวิธีเดียวกัน...”

กล่าวโดยสรุป การทำหน้าที่หรือบทบาทที่มีประสิทธิภาพของพรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่จะทำให้พรรคการเมืองสามารถชนะการเลือกตั้งในคราวต่อไปได้ นอกจากนี้ในทางกลับกัน การพิจารณาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้เข้าใจและปรับใช้ในการวางแผนการเลือกตั้งของพรรคการเมืองได้อย่างดีเช่นกัน เนื่องจากพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งทำให้สามารถคาดคะเนการแสดงออกและการมีส่วนร่วมของประชาชนได้

ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับพรรคการเมืองข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการมีพรรคการเมือง โดยเฉพาะการเมืองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งในงานชิ้นนี้ต้องการชี้ให้เห็นที่เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง โดยมองว่าบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถ้าพรรคการเมืองในประเทศใดได้กระทำตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนที่สมบูรณ์ ก็จะส่งเสริมการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงให้เกิดขึ้นในประเทศนั้น ๆ ได้อย่างดียิ่ง ในทางตรงกันข้าม หากประเทศใดพรรคการเมืองไม่ทำหน้าที่หรือบทบาทในฐานะเป็นพรรคการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย นั่นคือการเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชน ทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ตามวิถีทางประชาธิปไตยแล้ว ก็จะไม่ช่วยสร้างระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคงให้เกิดขึ้นในประเทศนั้น ๆ ได้ ในทางกลับกัน ยิ่งทำให้ระบอบประชาธิปไตยของประเทศนั้น ๆ อ่อนแอลงไป และนอกจากนี้การกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองที่มีต่อประชาชนนั้นปัจจุบันถือได้ว่าเป็นวิธีการที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการเข้ามาสู่การมีอำนาจทางการเมืองของพรรคการเมืองและการรักษาไว้ซึ่งอำนาจนั้น ๆ ด้วย นั่นคือ เมื่อพรรคการเมืองได้ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชนที่ดี ผลก็คือ การได้รับความนิยมนิยมจากประชาชน และนำมาซึ่งคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

²⁰ รังสรรค์ ษณะพรพันธุ์, คู่มือการเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2544), หน้า89-91.

นั่นเอง ดังนั้นประสิทธิภาพของการแสดงบทบาทและการทำหน้าที่จึงเป็นแนวทางสำคัญยิ่งประการหนึ่งสำหรับการสร้างฐานคะแนนเสียงให้เกิดขึ้น

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเน้นที่ประสิทธิภาพของการสร้างฐานคะแนนเสียงใน 3 วิธีการหลักที่มองว่าเป็นองค์ประกอบของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบัน โดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ และมีอิทธิพลต่อประชาชนและใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด วิธีการของการสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพในที่นี้จึงประกอบไปด้วย

(1) อิทธิพลของสาขาพรรคต่อความนิยมพรรคการเมืองและการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ของคนภาคใต้

(2) อิทธิพลของการลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อความนิยมพรรคการเมืองและการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ของคนภาคใต้

(3) อิทธิพลของหัวหน้าคณะต่อความนิยมพรรคการเมืองและการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคประชาธิปัตย์และผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ของคนภาคใต้

ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

คำว่าพฤติกรรมทางการเมือง (Political behavior) เป็นศัพท์ที่นักรัฐศาสตร์หรือผู้ที่สนใจศึกษาในแขนงวิชารัฐศาสตร์มีความเข้าใจและคุ้นเคยอยู่มากทีเดียว การใช้ศัพท์คำนี้ในทางปฏิบัติอาจจะมีบุคคลต่าง ๆ ให้ความหมายและขอบเขตของคำแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายหรือเจตนาของบุคคลเหล่านั้นเป็นประการสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมทางการเมืองตามความหมายอย่างเข้าใจง่าย ๆ อาจหมายถึงตั้งแต่เรื่องของการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (อันเป็นจุดเริ่มแรกของการที่จะแต่งตั้งหรือยินยอมให้บุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองระบอบประชาธิปไตย) การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือองค์กรทางการเมือง การมีความสัมพันธ์ติดต่อกับนักการเมือง การอภิปรายหรือการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในปัญหาการเมือง ตลอดจนความสนใจติดตามข่าวสารต่าง ๆ ในทางการเมือง เป็นต้น

เท่าที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมในการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางการเมืองซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับระดับในการยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อผู้แทนปวงชนหรือต่อรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย จึงอาจกล่าวได้ว่าพฤติกรรมในการใช้สิทธิ

ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนเป็นส่วนที่สำคัญอย่างหนึ่งในบรรดาพฤติกรรมทางการเมืองทั้งหลาย²¹

นักสังคมศาสตร์ได้เสนอตัวแบบในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งไว้ 3 ตัวแบบหลัก ๆ อันประกอบไปด้วย

1. ตัวแบบเศรษฐศาสตร์ (economic model) แนวทางการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มตัวแบบทางเศรษฐศาสตร์ได้นำแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่าด้วยความชอบด้วยเหตุผลของมนุษย์เศรษฐกิจ (economic man) มาใช้ศึกษาการตัดสินใจทางการเมือง แนวทางศึกษานี้เห็นว่าความสำนึกเชิงเหตุผลของบุคคลในเชิงโซหุ้ยและผลประโยชน์ที่ได้รับ (cost-benefit) เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัวแบบนี้จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ตัวแบบการเลือกโดยเหตุและผล หรือ “The Rational Choice Model”

2. ตัวแบบสังคมวิทยา (sociological model) ตัวแบบสังคมวิทยาหรือทฤษฎีปัจจัยตัวกำหนด (Deterministic theories) แนวทางการศึกษานี้ได้นำแนวความคิดทางสังคมวิทยาเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล (socio-economic status) ที่ว่าฐานะตำแหน่งทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดความแตกต่างในพฤติกรรมของมนุษย์²² มาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ฐานะตำแหน่งดังกล่าวอาจได้มาโดยกำเนิด เช่น เพศ หรือ ได้มาจาก การกระทำขึ้นมาในภายหลัง เช่น ความร่ำรวย

3. ตัวแบบทางจิตวิทยา (psychological model) แนวทางการศึกษานี้ให้ความสนใจต่อปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตัวแบบทางจิตวิทยาที่นักรัฐศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาได้แก่ พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอันเกิดขึ้นจากความผูกพันทางจิตใจต่อพรรคการเมืองซึ่งเน้นศึกษาอิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมือง (party identification)²³

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะนำทฤษฎีที่ว่าด้วยพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ว่าด้วยตัวแบบทางจิตวิทยาเรื่องความผูกพันในพรรคการเมืองมาใช้อธิบายเท่านั้น ซึ่งมีได้หมายความว่า ตัวแบบอื่น ๆ ไม่มีความสำคัญ แต่สำหรับการศึกษานี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมทาง

²¹ รายงานการวิจัย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 17 พฤศจิกายน 2539, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2540), หน้า 5.

²² ทิตยา สุวรรณะชญ, สังคมวิทยา, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า 138.

²³ พงศธร จันทร์แก้ว, “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 62.

การเมืองในเรื่องเหตุผลแห่งความนิยมหรือความผูกพันในพรรคการเมืองของคนได้ ซึ่งถ้าพิจารณาจากสถิติการเลือกตั้ง พื้นที่ภาคใต้ส่วนใหญ่ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับการเลือกตั้ง จึงพอจะเห็นได้ว่า คนใต้ไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มเศรษฐกิจใด มีสถานภาพทางสังคมอย่างไร แต่มีจุดร่วมที่สำคัญคือ ส่วนใหญ่นิยมพรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้นตัวแบบทางจิตวิทยาจึงมีความเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ความผูกพันพรรคการเมือง คือความจงรักภักดีหรือความเชื่อที่มีต่อพรรคการเมืองพรรคใด พรรคหนึ่งคล้าย ๆ กับประชาชนเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศาสนาซึ่งเชื่อว่าจะสามารถสนองประโยชน์ตามที่ตนต้องการได้ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น ในขณะที่เดียวกันก็จะมีการถ่ายทอดความเชื่อนั้นต่อกันไปในรูปของกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ดังนั้นความผูกพันพรรคการเมืองจึงเป็นเรื่องของสังคมจิตวิทยาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมที่มีต่อพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่ง กล่าวคือ มีความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ ฝักใฝ่ นิยมชมชอบ หรือความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมือง ความรู้สึกเช่นนี้เนื่องมาจากการรับรู้ว่าเป็นพวกเดียวกัน กลุ่มเดียวกับตน ซึ่งอาจจะเป็นชนชั้นหรืออุดมการณ์ หรือสถานภาพเดียวกับตนก็ได้ ขณะเดียวกันก็เป็นผลมาจากการเรียนรู้ของบุคคลในรูปของกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม โดยเริ่มเรียนรู้ความผูกพันตั้งแต่วัยเด็ก โดยมีสถาบันครอบครัวเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการสั่งสมการเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองและสังคม²⁴

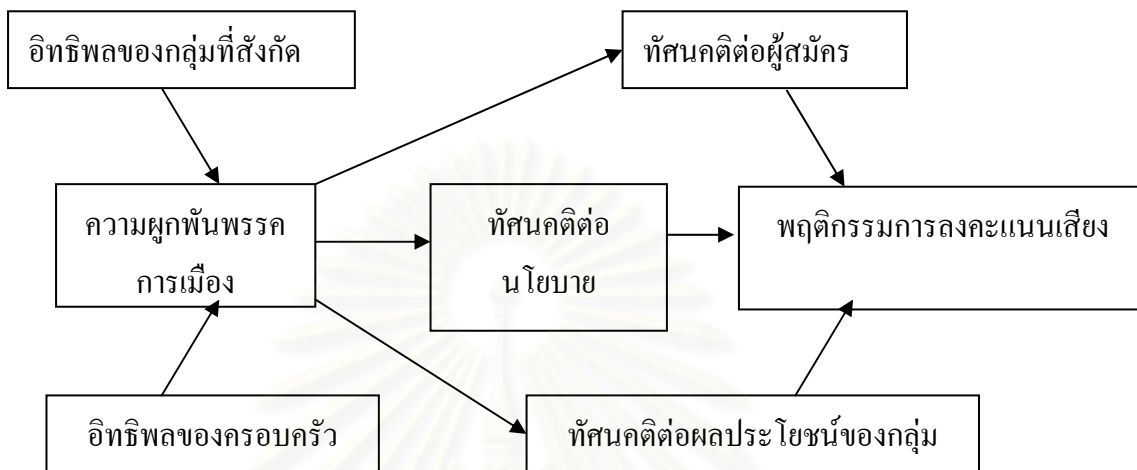
แนวความคิดนี้เห็นว่า ความผูกพันพรรคการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งของบุคคล กล่าวคือ โดยทั่วไปบุคคลมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนมีความผูกพัน แต่บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงไปลงคะแนนให้พรรคการเมืองอื่นได้เนื่องมาจากทัศนคติของเขามีสู่ประเด็นทางการเมือง อันได้แก่ ทัศนคติต่อผู้สมัคร ทัศนคติต่อนโยบาย และทัศนคติต่อผลประโยชน์ของกลุ่ม ซึ่งเป็นปัจจัยระยะสั้น (short-term force) อย่างไรก็ตาม โดยระยะยาวแล้วบุคคลมีแนวโน้มที่จะลงคะแนนให้กับพรรคการเมืองที่ตนผูกพันซึ่งเป็นปัจจัยระยะยาว (long-term force)

อิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสามารถเขียนเป็นตัวแบบได้ดังนี้²⁵

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า62-65.

²⁵ Martin Harrop and William L. Miller, Election and Voters: A Comparative Introduction, (London : Macmillan Education Ltd, 1987), p.132.

ภาพที่ 1 ตัวแบบแสดงอิทธิพลของความผูกพันพรรคการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรม
การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

มาร์ติน ฮาร์รอป และ วิลเลียม แอล. มิลเลอร์ (Martin Harrop and William L. Miller) ได้สรุปข้อสรุปทั่วไปว่าด้วยความผูกพันพรรคการเมืองไว้ 5 ประการคือ²⁶

1. ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมากมีความชอบพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยครอบครัวเข้ามามีอิทธิพลสูงในเรื่องนี้
2. ความผูกพันพรรคการเมืองมีผลโดยตรง ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงสนใจข่าวสารทางการเมืองและรู้ว่าควรลงคะแนนเสียงให้กับพรรคใด และยังมีผลโดยอ้อมต่อการเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัคร นโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับกลุ่มทางสังคมของตน
3. ปกติความผูกพันพรรคการเมือง จะมีช่วงระยะเวลาคงอยู่อย่างน้อยในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว
4. บุคคลที่มีความผูกพันพรรคการเมือง มักจะหันกลับมาชอบพรรคเดิม หลังจากที่ได้เบี่ยงเบนไปเลือกพรรคอื่นในช่วงสมัยที่มีเหตุการณ์เฉพาะอย่างเกิดขึ้น
5. ความผูกพันพรรคการเมืองทำให้คาดการณ์คะแนนเสียงพื้นฐานได้

โดยทั่วไป ความผูกพันพรรคการเมืองมีองค์ประกอบหลายประการ บางคนผูกพันพรรคการเมืองเพราะชอบนโยบายคิดว่านโยบายพรรคตรงกับตนหรือชอบบุคลิกของผู้นำ ซึ่งความผูกพันพรรคการเมืองมิได้หมายความว่าเฉพาะการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเท่านั้น เพียงแต่ให้การ

²⁶ Ibid, pp.133-134.

สนับสนุนพรรคเพราะชอบอะไรก็ตามของพรรคการเมืองนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นความผูกพันพรรคการเมืองเช่นเดียวกัน

สำหรับการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้นำตัวแบบทางจิตวิทยา เรื่องความผูกพันพรรคการเมืองมาปรับใช้ในการศึกษามุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนได้ ซึ่งจะได้ทำการศึกษาในหัวข้อดังต่อไปนี้คือ

1. อิทธิพลของกลุ่มที่สังกัด ในฐานะคนได้และครอบครัว มีอิทธิพลต่อความนิยมและความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์หรือไม่
2. เหตุผลที่ทำให้คนได้นิยมและผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ ในแง่ของความชื่นชอบหรือมุมมองที่คนได้มีต่อพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งพิจารณาเพียง 5 อันดับแรกของแบบแผนแห่งความผูกพันที่สำรวจพบมากที่สุด
3. ระดับของความผูกพันหรือความมั่นคงในความผูกพันพรรคการเมือง ดูจากความต่อเนื่องของการเลือกพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวแทนแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายในของพรรค ในประเด็นการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้บริหารพรรคหรือผู้นำพรรค และผู้แทนราษฎรในเขตของตน การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ความเชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ การสนับสนุนพรรคในกิจการของพรรค อันประกอบด้วย การเข้าเป็นสมาชิกพรรค การช่วยพรรคหาเสียง การบริจาคเงินให้พรรค การเข้ารับฟังการปราศรัยของพรรคและความสนใจข่าวสารต่าง ๆ ของพรรค

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความนิยมพรรคการเมือง

เริ่มต้นที่การศึกษาของชัชอนันต์ สมุทวณิช ซึ่งได้กล่าวถึงปัจจัยแห่งความนิยมพรรคการเมือง โดยสรุปไว้ว่า ปัจจัยแห่งความนิยมพรรคการเมืองนั้นมีหลายประการด้วยกัน คือ ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สมัครหรือขนาดของพรรคการเมือง จำนวนประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ลักษณะของการแบ่งเขตหรือรวมเขตการเลือกตั้ง ลักษณะชื่อเสียงและการเชื่อถือของประชาชนต่อผู้สมัครและระบบการเลือกตั้ง ปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองในการเลือกตั้งในคราวหนึ่ง ๆ ว่าได้รับคะแนนเสียงมากน้อยเพียงใด ซึ่งปรากฏว่า พรรคการเมืองใหญ่และมี

ชื่อเสียงเท่านั้นที่ได้รับ แต่อาจมีพรรคเล็กได้รับบ้างในกรณีผู้สมัครพรรคนั้นมีชื่อเสียงและเก่าแก่²⁷ หรือการศึกษาของรัตน์ ยืนนาน ชูศักดิ์ เอกเพชรและสนธยา พลศรี ซึ่งศึกษาเรื่อง “ความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2526 : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ความนิยมในเขตสุราษฎร์ธานีที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์สูงสุด และพรรคกิจสังคมรองลงมา เกี่ยวกับเหตุผลในการตัดสินใจเลือกตั้งและความนิยมในพรรคการเมืองนั้นพบว่า ประชาชนสนใจนโยบายพรรคและตัวบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งอยู่ในอันดับที่สูง ความนิยมของประชาชนปรากฏผลเช่นนี้เพราะขนาดของพรรคการเมือง ความเก่าแก่ของพรรคการเมือง ตัวบุคคลของพรรคและค่านิยมของคนไทย ซึ่งจะมีผลอย่างสำคัญต่อความนิยมดังกล่าว²⁸

ส่วนตัวอย่างการศึกษาเรื่องความนิยมพรรคการเมืองของนักวิชาการต่างประเทศ เช่น การศึกษาของลาซาร์สเฟลด์ (Lazarsfeld) และคณะ เมื่อ ค.ศ. 1944 และการศึกษาของ เบอเรลสัน (Berelson) และคณะ เมื่อ ค.ศ. 1954 ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหลายประการ เช่นการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทำให้คนที่ตัดสินใจไว้แล้วว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดเปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครคนอื่นมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นและในจำนวนที่เปลี่ยนใจไปนั้นเป็นพวกที่ได้รับความผิดหวังจากการคัดค้านของกลุ่มที่นิยมพรรคการเมือง(กลุ่ม primary) มากกว่าที่จะเป็นอิทธิพลของประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียง นอกจากนี้ยังพบว่า มีคนจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่มีการติดต่อกับพรรคการเมืองที่ตนไม่ได้สังกัดและที่สำคัญคือ อาชีพ ที่อยู่อาศัย (ชนบท-ในเมือง) ศาสนา และอุปนิสัยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลในอดีตเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของบุคคลอีกด้วย²⁹

²⁷ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะทหาร, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2524), หน้า52-53.

²⁸ รัตน์ ยืนนาน, ชูศักดิ์ เอกเพชร และสนธยา พลศรี, รายงานการวิจัยความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2526: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี, (สุราษฎร์ธานี: ศูนย์วิจัยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526), บทคัดย่อ.

²⁹ Pual F.Lazarsfeld, Bernard Berelson and Hazel Gandet, The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign, (New York: Duell, Sloan & Pearce, 1944) และ Bernard R. Berelson, Paul F.Lazarsfeld and William M. Mcqhee, Voting: A Study of Opinion Formation in a Presidential Campaign, (Chicago: University of Chicago Press, 1954), p.107. ในสุจิต บุญบงการ และพรรคศักดิ์ ฟ่องแผ้ว, “พฤติกรรมเลือกตั้งของคนไทย: ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522,” เสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525, หน้า8.

ลาซาร์สเฟลด์ ยังได้กล่าวสรุปผลการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนความนิยมพรรคของประชาชนตอนหนึ่งว่า การศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความนิยมพรรคการเมืองของประชาชน ทำให้ทราบจำนวนของความนิยมพรรคและการเปลี่ยนแปลงความนิยมพรรคในแต่ละช่วงสมัยมีเพียงเล็กน้อย “บุคคลพวกนี้(พวกที่เปลี่ยนความนิยมพรรค)เป็นพวกที่สนใจการเลือกตั้งน้อยที่สุด สนใจรับฟังข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนน้อยที่สุด ตัดสินใจเลือกใครล่าช้ากว่าพวกอื่น ชักชวนง่ายกว่าพวกอื่น และการชักชวนนั้นต้องทำโดยการติดต่อส่วนบุคคล ไม่ใช่ติดต่อโดยใช้ประเด็นนโยบายที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง และความเข้าใจที่ว่า บุคคลที่เปลี่ยนใจไปเลือกผู้สมัครอื่นที่ตนไม่นิยมในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจที่ใช้เหตุใช้ผล ใช้สติสัมปชัญญะ และถูกชักจูงโดยประเด็นปัญหาที่ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นความเข้าใจผิดโดยสิ้นเชิง แท้ที่จริงแล้วกลับมีลักษณะตรงกันข้ามความเชื่อที่กล่าวมาทั้งหมด”³⁰

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันพรรคการเมือง

เช่นการศึกษาของซุมพล แพร์ หลวง เรื่องความผูกพันพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาเฉพาะสมาชิกพรรคการเมืองที่อยู่ในกรุงเทพมหานครที่สังกัดพรรคประชาธิปไตย พรรคกิจสังคม และพรรคประชากรไทยเป็นหลัก ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันในเหตุ ลักษณะและพัฒนาการของความผูกพันพรรคการเมืองของสมาชิกพรรคที่สังกัดพรรคการเมืองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สมาชิกพรรคการเมืองที่สังกัดพรรคที่แตกต่างกัน มีเหตุของความผูกพันพรรคการเมืองเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในแง่ของอุดมการณ์ นโยบาย และอิทธิพลของผู้นำพรรคการเมือง แต่มีความแตกต่างกันในด้านการเรียงลำดับน้ำหนักของเหตุแห่งความผูกพัน ในกรณีของพรรคประชาธิปไตยนั้น สมาชิกพรรคเน้นอุดมการณ์ นโยบายและผู้นำพรรคเรียงตามลำดับ นอกจากนี้สมาชิกพรรคการเมืองแต่ละพรรคต่างมีลักษณะแห่งความผูกพันในระดับสูงก็มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมืองที่สังกัด โดยเฉพาะในแง่ของความสามารถในการระบุตำแหน่งฐานะ บทบาทของตนและของบุคคลสำคัญ ๆ ในพรรคได้ มีความตระหนักในความใกล้ชิดกับพรรคการเมือง และคำนึงถึงผลกระทบระหว่างตนกับพรรคการเมือง นอกจากนี้สมาชิกพรรคที่สังกัดพรรคการเมืองแต่ละพรรคต่างมีความรู้สึกที่ดีต่อพรรค มีความเชื่อมั่นในพรรค มีความกล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์พรรค ตลอดถึงพร้อมที่จะปฏิบัติตามมติพรรคและข้อบังคับของพรรคอยู่ในระดับสูง และสมาชิกพรรคการเมืองที่สังกัดพรรคการเมืองแต่ละพรรคต่างก็มีพัฒนาการเข้าสู่การเป็นสมาชิกพรรคเช่นเดียวกันคือ ได้รับอิทธิพลมาจากสถาบันครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียนหรือ

³⁰ Pual F.Lazarsfeld, Bernard Berelson and Hazel Gandet, The People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign, (New York: Duell, Sloan & Pearce, 1944), p.69.

สถาบันการศึกษา กลุ่มอาชีพ สื่อมวลชนและการเรียนรู้จากสถานการณ์ทางการเมืองในชีวิตประจำวัน³¹

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกตั้ง

รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ข้อสรุปจากความเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างจาก 4 ภาคของประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 4 ประการดังนี้คือ³²

(1) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) การแลกเปลี่ยนกับสิ่งจางที่ตนได้รับอันเกิดขึ้นจากการซื้อขายเสียงในการเลือกตั้ง

(2) ระบบอุปถัมภ์ (Patron-client System) ในระบบอุปถัมภ์ ผู้สมัครจะอยู่ในฐานะสูงกว่าให้ความอุปการะช่วยเหลือ เช่น ช่วยเหลือในชีวิตประจำวัน ช่วยจัดหาโต๊ะ เก้าอี้ น้ำดื่ม ในงานมงคลหรืองานศพ เป็นต้น ผู้ที่อยู่ภายใต้ความอุปถัมภ์ก็จะไปลงคะแนนเสียงให้ด้วยความสำนึกในบุญคุณ

(3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Personal Relation) การรู้จักคุ้นเคยหรือชอบลักษณะของผู้สมัครและผู้เลือกตั้งรู้จักกันดีในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม ครอบครัว สถาบันการศึกษา อาชีพ สมาคม ชมรมและท้องถิ่น จึงไปลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครที่ตนคุ้นเคย

(4) ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democracy) ศรีราชาในระบอบประชาธิปไตยที่ต้องเลือกผู้แทนของตนไปทำหน้าที่ออกกฎหมายบริหารหรือควบคุมการบริหารบ้านเมืองแทนประชาชน

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างฐานคะแนนเสียง

เช่นการศึกษาของอภิชาติ พุ่มแก้ว เรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง: ศึกษากรณีพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งพบว่า พรรคประชากรไทยสามารถสร้างฐานคะแนนเสียงในเขตกรุงเทพมหานครได้โดยอาศัยบุคลิกภาพของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด นอกจากนี้การรักษาและขยายฐานคะแนนเสียงก็ด้วยการทำประโยชน์ในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของฐานคะแนนเสียงทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม

³¹ ชุมพล แพร่หลวง, “ความผูกพันพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2529), บทคัดย่อ.

³² สุวิทย์ รุ่งวิสัย, รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2541), หน้า 107.

ความสัมพันธ์ก็เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดการพบปะติดต่อ ฟังพากัน ช่วยเหลือกันเป็นประจำ และสม่ำเสมอ³³

ภาพที่ 2 กรอบในการศึกษาวิจัย

³³ อภิชาติ พุ่มแก้ว, “พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ในประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานคร,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532), บทคัดย่อ.

จากกรอบในการศึกษาวิจัยนี้ นำมาสู่การตั้งสมมติฐานย่อยในการศึกษาวิจัยได้ดังนี้คือ

1. ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ อาจจะเกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค อันประกอบไปด้วย

(1) บทบาทสาขาพรรค

- การรณรงค์หาเสียง

- การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น

- การชี้แจงและอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางของพรรค เพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น

(2) การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- การดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน

- การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วน เช่น น้ำท่วม หรือราคาพืชผลการเกษตร

ตกต่ำ

(3) หัวคะแนน

- การรู้จักคุ้นเคยกับหัวคะแนน

- การได้รับความช่วยเหลือจากหัวคะแนน

- การให้ความนับถือและไว้วางใจหัวคะแนน

2. ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้

(1) อิทธิพลของความเป็นคนใต้

(2) อิทธิพลจากครอบครัว

3. ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ที่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง

(1) มุมมองต่อพรรคประชาธิปัตย์ โดยจำกัดเพียงแบบแผนความผูกพัน 5 อันดับแรก

(2) ความต่อเนื่องในการเลือกพรรค แม้จะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้นำพรรคและผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง

(3) การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรค

(4) ความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรค

(5) การสนับสนุนกิจการของพรรค เช่น การเข้าเป็นสมาชิก การช่วยเหลือหาเสียง การบริจาคเงิน การรับฟังคำปราศรัย การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับพรรค

4. ความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์

บทที่ 3

การสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์กับคนใต้

การสร้างฐานคะแนนเสียงในที่นี้ หมายถึง การปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งที่ทำให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนอันนำไปสู่ความนิยมและการเป็นฐานคะแนนเสียงให้กับพรรคการเมืองนั้น ๆ โดยนัยนี้ การสร้างฐานคะแนนเสียงจึงเป็นการมองการกระทำของพรรคการเมืองต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่จะให้คงไว้ซึ่งความนิยมและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่พรรคของตน ดังเช่นทิพาพร พิมพิสุทธ์และอนุสรณ์ ลิมมณี ได้เสนอไว้ว่า¹ “พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมือง ซึ่งถ้าปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์แบบ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชนโดยแท้จริงแล้วจะมีผลอย่างสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน” นั่นคือการปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์แบบของพรรคการเมืองมีส่วนอย่างสำคัญต่อการสร้างและรักษาฐานคะแนนเสียง

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาวิธีการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ใน 3 ประเด็นหลัก ๆ เท่านั้น นั่นคือ

1. บทบาทของสาขาพรรค อันประกอบไปด้วย การรณรงค์หาเสียง การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น การชี้แจงและอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางของพรรคเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น

2. การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันประกอบไปด้วย การดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วนเช่น น้ำท่วม หรือราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ

3. หัวคะแนน อันประกอบไปด้วย การรู้จักคุ้นเคยกับหัวคะแนน การได้รับความช่วยเหลือจากหัวคะแนน การให้ความนับถือและไว้วางใจหัวคะแนน

การศึกษานี้มิได้หมายความว่า ผู้วิจัยจะไม่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านอื่น ๆ แต่เหตุผลที่ใช้เพียง 3 ประเด็นข้างต้นเพราะต้องการจำกัดขอบเขตของการศึกษาให้เหลือเพียงประเด็น

¹ ทิพาพร พิมพิสุทธ์ และอนุสรณ์ ลิมมณี, พฤติกรรมทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524), หน้า172.

ที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมองว่า 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้นมีความใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรง และน่าจะมีอิทธิพลต่อความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนได้

พรรคประชาธิปัตย์กับการสร้างฐานคะแนนเสียง

1. สาขาพรรค

(1) หน้าที่และบทบาทของสาขาพรรคการเมือง

ในระบบอบประชาธิปไตย สาขาพรรคถือว่ามีความสำคัญมากประการหนึ่งของพรรคการเมือง โดยพรรคการเมืองจะต้องมีสาขาพรรคให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ และจะต้องมีสาขาพรรคกระจายจัดกระจายไปยังทุกท้องถิ่นและทุกกลุ่มผลประโยชน์ หรือมิฉะนั้นก็ต้องให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ทั้งนี้สาขาพรรคการเมืองมีความสำคัญอย่างน้อย 9 ประการคือ²

(1.1) เป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น (training for local leadership) กล่าวคือ สมาชิกพรรคหรือผู้สนใจในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางสาขาพรรค เช่น การมีโอกาสได้เป็นหัวหน้าสาขาพรรค กรรมการกลางสาขาพรรคระดับภาค จังหวัด ตำบล เลขาธิการสาขาพรรค โฆษกสาขาพรรค ฯลฯ และเมื่อมีการประชุมกรรมการกลางของพรรคในระดับชาติ ผู้นำทางการเมืองเหล่านี้อาจได้รับคัดเลือกหรือเลือกตั้งเป็นตัวแทนไปร่วมประชุม หรืออาจได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่เป็นกรรมการกลางก็ได้ ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่นอย่างแท้จริง และจะทำให้สถาบันพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักในการฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองมาตั้งแต่รากฐานของประเทศอย่างแท้จริง และถ้าสาขาพรรคได้ทำหน้าที่นี้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว การฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองก็จะไม่ต้องพึ่งสถาบันราชการซึ่งไม่มีความเหมาะสมกับการฝึกอบรมผู้นำทางการเมืองอีกต่อไป

(1.2) เป็นการสร้างรากฐานในพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็งและกลายเป็นสถาบันของประเทศชาติอย่างแท้จริง (bases of political institution) พรรคการเมืองที่ดีต้องมีรากฐานที่มั่นคง เพราะจะช่วยให้พรรคการเมืองกลายเป็นสถาบันของชาติ มิใช่เป็นสมาคมที่เกิดขึ้นและอยู่ได้ไม่นาน จริงอยู่ แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะเป็นพรรคที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทยในขณะนี้ แต่ก็มิได้หมายความว่า จะไม่มีโอกาสล้มเลิกหรือสิ้นสุด ถ้าหากประชาชนไม่สนับสนุนก็อาจจะสิ้นสุดได้

² ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, พรรคการเมืองและปัญหาพรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า100-102.

เหมือนพรรคเสรีนิยม (Liberal Party) ในอังกฤษ ซึ่งเคยรุ่งเรืองมากในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 18 เรื่อยมาจนถึง ค.ศ. 1941 พรรคแรงงาน (Labour Party) ก็ได้เข้ามาแทนที่เพราะได้รับคะแนนนิยมจากประชาชนและได้จัดตั้งรัฐบาลเป็นครั้งแรก และพรรคเสรีนิยมก็ได้สิ้นสุดลงตั้งแต่นั้นมาหรือพรรคสหพันธ์ (Federalist Party) ซึ่งเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1782 และได้มีสมาชิกเป็นประธานาธิบดีหลายคน แต่ก็ต้องล้มเลิกไปในปี ค.ศ. 1820 เนื่องจากประชาชนไม่สนับสนุนด้วยเหตุนี้ พรรคการเมืองไทยจึงควรขยายสาขาพรรคให้กว้างขวางออกไปในทุกส่วนของประเทศ และขยายไปยังกลุ่มผลประโยชน์ให้มากกลุ่มเท่าที่จะมากได้เพื่อสร้างรากฐานและเพื่อให้พรรคกลายเป็นสถาบันหลักของชาติไทยต่อไป

(1.3) สาขาพรรคจะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและข่าวสาร (data collection) ต่าง ๆ ป้อนให้กับพรรค กล่าวคือ สาขาพรรคมีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น สาขาพรรคจะสามารถหาข้อมูลที่ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมากกว่าแหล่งใด ๆ ของพรรค การที่พรรคไม่มีสาขาพรรคจะทำให้พรรคได้ข้อมูลที่อาจผิดพลาดหรือไม่ทันสมัยได้ นอกจากนี้ การเสนอป้อนข่าวสารและข้อมูลให้พรรค จะช่วยให้พรรคได้มีโอกาสปรับปรุงนโยบายให้ทันสมัย และอยู่ในความนิยมของประชาชนเสมอ

(1.4) สาขาพรรคจะเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่ให้ความสนใจในนโยบายและวิธีดำเนินงานของพรรค ในขณะเดียวกันพรรคก็สามารถหาทางโฆษณา นโยบายไปยังหมู่ประชาชนให้กว้างขวางได้ ในที่สุดก็จะมีจำนวนสมาชิกพรรคมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้พรรคการเมืองสามารถให้การศึกษอบรมทางการเมือง (political education) แก่ประชาชนในท้องถิ่นให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรู้จักพรรคการเมือง และการรู้จักใช้บริการของพรรคการเมืองให้เกิดประโยชน์กับเขา ซึ่งจะกระทำได้โดยออกไปปลิว พิมพ์หนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่เข้าใจง่าย หรือให้การศึกษอบรม ในโอกาสงานเทศกาลต่าง ๆ ซึ่งสาขาพรรคสามารถกระทำได้โดยไม่ยากนัก แต่ถ้าไม่มีสาขาแล้ว พรรคการเมืองจะกระทำได้ยากมากเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคจะไม่ค่อยมีเวลาที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวได้ ยิ่งกว่านั้น สาขาพรรคการเมืองย่อมทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่าเพราะรู้ข้อมูลดีกว่า

(1.5) สาขาพรรคทำหน้าที่สนับสนุนการเลือกตั้งของพรรค ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไป (general elections) การเลือกตั้งซ่อม (by-elections) หรือการเลือกตั้งสภาท้องถิ่น (local elections) เช่นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ในที่สุดพรรคการเมืองก็จะกลายเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญและจะขาดเสียมิได้สำหรับประชาธิปไตยใน

ประเทศไทย และถ้าพรรคการเมืองไทยสามารถมีสมาชิกสภาในระดับต่าง ๆ ทั่วประเทศ และตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นทั่วประเทศก็จะกลายเป็นพรรคการเมืองที่ยิ่งใหญ่และทำคุณประโยชน์กับประเทศชาติได้อย่างมาก

(1.6) สาขาพรรคมีส่วนช่วยพิจารณาและสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพราะการสรรหาจะต้องเริ่มจากสาขาพรรคในท้องถิ่นก่อน จากระดับตำบล(ถ้ามี) ก็เสนอมายังสาขาระดับอำเภอ (ถ้ามี) และเสนอขึ้นมาถึงระดับจังหวัด จากจังหวัดก็เสนอมายังภาค และจากภาคก็เสนอมายังคณะกรรมการกลาง ซึ่งจะเป็นการช่วยกันกรองการสรรหาให้ได้คนดีมีฝีมือและสามารถไปทำชื่อเสียงให้กับพรรคได้ต่อไป และแม้แต่ประชาชนเองก็จะได้รับประโยชน์จากการมีผู้แทนที่มีประสิทธิภาพ ในประเทศอังกฤษพรรคแรงงาน (Labour Party) ก็มีธรรมนูญพรรค(The Party Constitution) กำหนดให้สาขาพรรคในท้องถิ่นเสนอรายชื่อผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งมา เพื่อให้คณะกรรมการกลางพิจารณา

(1.7) สาขาพรรคในท้องถิ่นจะเป็นศูนย์กลางในความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นประโยชน์โดยตรงและโดยอ้อมของท้องถิ่น ถ้าไม่มีสาขาพรรค ประชาชนผู้ให้ความสนใจอาจจะต้องเสนอมายังคณะกรรมการกลางของพรรคหรือกรรมการอื่น ๆ ของพรรคทำให้เสียเวลา และบางครั้งพรรคการเมืองอื่นอาจถือโอกาสดึงประชาชนเหล่านั้นไปเสียก็ได้

(1.8) สาขาพรรคจะทำหน้าที่เป็นสื่อประสาน(link) ระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกพรรคหรือผู้ให้ความสนใจในกิจการของพรรคได้เป็นอย่างดี เพราะถ้าไม่มีสาขาพรรคแล้วสมาชิกก็ต้องติดต่อโดยตรงกับศูนย์บัญชาการหรือสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพมหานครซึ่งจะเป็นการยากลำบาก และในทำนองเดียวกันสำนักงานใหญ่ของพรรคก็สามารถติดต่อกับสมาชิกพรรคได้โดยผ่านทางสาขาพรรคในท้องถิ่น

(1.9) สาขาพรรคจะเป็นองค์กรที่สามารถนำเอานโยบายของพรรคไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติเป็นอย่างดี เพราะสาขาพรรคมีความใกล้ชิดกับสมาชิกซึ่งอยู่กระจัดกระจายในท้องถิ่น นอกจากนี้สาขาพรรคอาจถือโอกาสแทรกซึมเข้าไปในสื่อมวลชนของท้องถิ่น อาทิ การอธิบายปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การแพทย์ ฯลฯ ในทรรศนะของพรรคการเมือง ด้วยเหตุนี้ ในประเทศอังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฯลฯ ประชาชนจึงไม่กลัวการปฏิวัติหรือรัฐประหาร เพราะสาขาพรรคได้ให้การศึกษาดูงานที่ถูกต้อง จึงเกิดประชาธิปไตยขึ้นอย่างมั่นคง

(2) สาขาพรรคประชาธิปัตย์

นับตั้งแต่มีการตั้งพรรคในปี 2489 เป็นต้นมา จนถึงปี 2501 พรรคประชาธิปัตย์เปิดสาขาพรรคตามจังหวัดต่าง ๆ ได้ 11 จังหวัดดังนี้คือ สาขาจังหวัดชุมพร สุโขทัย พิจิตร บุรีรัมย์ อ่างทอง ร้อยเอ็ด พระนครศรีอยุธยา เพชรบุรี พิษณุโลก ปัตตานี และเชียงใหม่³

ช่วงปลายปี 2501-2512 เป็นช่วงที่ว่างเว้นพรรคการเมือง

ช่วงปี 2512-2525 พรรคประชาธิปัตย์ เปิดสาขาเพิ่มขึ้นถึง 69 สาขา⁴

ช่วงปี 2525-2535 พรรคประชาธิปัตย์ เปิดสาขาเพิ่มขึ้นถึง 145 สาขา⁵

ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2542 พรรคประชาธิปัตย์มีสาขาพรรคทั่วประเทศ 134 สาขา ซึ่งในจำนวนนี้อยู่ในภาคใต้ 43 สาขา โดยตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 10 สาขา⁶

ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2543 พรรคประชาธิปัตย์มีสาขาพรรคทั่วประเทศ 150 สาขา ซึ่งในจำนวนนี้อยู่ในภาคใต้ 44 สาขา โดยตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 10 สาขา กระจายไปตามเขตเลือกตั้งทั้ง 10 เขต⁷

การจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคประชาธิปัตย์นั้นมีวัตถุประสงค์ดังนี้⁸

(2.1) เป็นการสร้างผู้นำทางการเมืองในระดับท้องถิ่น กล่าวคือ สมาชิกหรือผู้สนใจในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยผ่านทางสาขาพรรค

(2.2) เป็นการสร้างรากฐานให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและกลายเป็นสถาบันประเทศชาติอย่างแท้จริง

³ ญัฐวุฒิ สุธงษิตกราม, นายควง อภัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปัตย์, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, 2522), หน้า98-108.

⁴ ไชยวัฒน์ ไตรยสุนันท์, 36 ปี พรรคประชาธิปัตย์, (กรุงเทพฯ: ประสานศิลป์การพิมพ์, 2525), หน้า40-41.

⁵ ชัยวัฒน์ วีรานันท์, “บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีของพรรคประชาธิปัตย์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า76.

⁶ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2542, (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, 2542), หน้า 59-70.

⁷ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ระหว่างวันที่ 1 เมษายน-30 มิถุนายน 2543, (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, 2544), หน้า77-88.

⁸ ไชยวัฒน์ ไตรยสุนันท์, 36 ปี พรรคประชาธิปัตย์, (กรุงเทพฯ: ประสานศิลป์การพิมพ์, 2525), หน้า39.

(2.3) สาขาพรรคจะเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ป้อนให้กับพรรคช่วยให้มีโอกาสปรับปรุงนโยบายให้ทันสมัยอยู่เสมอ

(2.4) เป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ท้องถิ่นที่ให้ความสนใจในนโยบายและวิธีดำเนินงานของพรรค ทั้งสามารถให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชนได้โดยสะดวก

(2.5) สาขาพรรคจะทำหน้าที่สนับสนุนการเลือกตั้งของพรรคทุกระดับ

(2.6) สาขาพรรคจะมีส่วนช่วยพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนและสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกระดับ

(2.7) สาขาพรรคจะเป็นศูนย์รวมความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นประโยชน์ของท้องถิ่น

(2.8) สาขาพรรคจะทำหน้าที่เป็นสื่อประสานระหว่างพรรคการเมืองกับสมาชิกพรรคหรือผู้ให้ความสนใจในกิจการของพรรค

(2.9) สาขาพรรคจะเป็นองค์การที่สามารถน่านโยบายของพรรคไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ เพราะมีความใกล้ชิดกับสมาชิกพรรค

จากความสำคัญและหน้าที่ของสาขาพรรคดังกล่าวข้างต้น สาขาพรรคจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญตัวแปรหนึ่งของการสร้างฐานคะแนนเสียงและนำมาซึ่งความนิยมในพรรคการเมือง เพราะถ้าสาขาพรรคซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนแสดงบทบาทจนเป็นที่พอใจของประชาชนจะทำให้พรรคการเมืองนั้นได้รับความนิยมจากประชาชนและมีผลต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในคราวหนึ่ง ๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ โดยจังหวัดดังกล่าวมีการจัดตั้งสาขาพรรคของพรรคประชาธิปัตย์ในทุกเขตเลือกตั้ง ซึ่งมีทั้งสิ้น 10 เขตเลือกตั้ง ดังนั้นสาขาพรรคจึงมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างมาก

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้กำหนดให้สาขาพรรคเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่งในการศึกษาด้านการสร้างฐานคะแนนเสียงกับความนิยมพรรคและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยจะพิจารณาบทบาทของสาขาพรรคที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับประชาชนและน่าจะมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากที่สุด ซึ่งจะได้ศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. สาขาพรรคกับบทบาทการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
2. สาขาพรรคกับการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น
3. สาขาพรรคกับการชี้แจงหรืออธิบายปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแนวทางของพรรคเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับพรรค

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาด้านบทบาทสาขาพรรคต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ใน
ภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547

ข้อความ/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
1. ได้รับการชักชวนให้ไปเลือกตั้ง -เคย -ไม่เคย	24.0 76.0
2. ได้รับความช่วยเหลือ -เคย -ไม่เคย	18.0 82.0
3. ได้รับคำอธิบายหรือการชี้แจงปัญหาต่าง ๆ -เคย -ไม่เคย	31.0 69.0
4. ชอบประชาธิปัตย์เพราะการทำหน้าที่ของสาขาพรรค -ใช่ -ไม่ใช่	29.0 71.0

1) สาขาพรรคกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีประชากรวิจัยเพียงร้อยละ 24 ที่เคยได้รับการชักชวนจากสาขาพรรคให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและมีถึงร้อยละ 76 ที่ไม่เคยได้รับการชักชวนจากสาขาพรรคให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

2) สาขาพรรคกับการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น มีประชากรวิจัยเพียงร้อยละ 18 ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ และยังมีประชากรวิจัยถึงร้อยละ 82 ที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือตามบทบาทดังกล่าว

3) สาขาพรรคกับการชี้แจงและอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางของพรรคเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น มีประชากรวิจัยเพียงร้อยละ 31 ที่เคยได้รับการชี้แจงและอธิบายปัญหาจากสาขาพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนประชากรวิจัยอีกร้อยละ 69 ได้ปฏิเสธในประเด็นนี้

4) ผลการศึกษานี้พบว่า มีประชากรวิจัยที่ตอบว่านิยมพรรคประชาธิปัตย์เพราะการทำหน้าที่ของสาขาพรรคเพียงร้อยละ 29 เท่านั้นและมีถึงร้อยละ 71 ที่ปฏิเสธประเด็นนี้ โดยพบสาเหตุที่น่าสนใจเกี่ยวกับความนิยมพรรคประชาธิปัตย์อันเนื่องมาจากอิทธิพลของบทบาทสาขาพรรค ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

- (1) การเข้ามาดูแลความทุกข์สุขของประชาชน เช่น การให้เดินที่ โต๊ะ และอุปกรณ์ภายในครัวเรือนแก่หมู่บ้าน
- (2) การช่วยเหลือประสานงานระหว่างประชาชน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมือง
- (3) การทำความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ กับประชาชน รวมทั้งการทำความเข้าใจนโยบายพรรค

สาเหตุที่พบข้างต้นต่อการแสดงบทบาทของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้กระทำในประเด็นที่ทำการศึกษา อันประกอบไปด้วย บทบาทในการรณรงค์หาเสียง การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่นและการชี้แจงหรืออธิบายปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแนวทางของพรรค ประเด็นดังกล่าวเหล่านี้มีความสำคัญมิใช่น้อยเมื่อมองในมุมมองของผู้ที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทของสาขาพรรค เพราะมีประชากรวิจัยที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับการแสดงบทบาทของสาขาพรรคสูงสุดถึงร้อยละ 31 ในประเด็นบทบาทของสาขาพรรคกับการทำหน้าที่อธิบายปัญหาให้ประชาชนรับทราบ ซึ่งถือเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกับจำนวนของประชากรวิจัยร้อยละ 29 ที่ตอบว่านิยมพรรคประชาธิปัตย์เพราะการแสดงบทบาทของสาขาพรรค

จากบทบาทสาขาพรรคใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ข้างต้นที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา พบว่า ถ้าเรียงน้ำหนักบทบาทดังกล่าวจากมากไปสู่น้อย บทบาทที่สาขาพรรคได้กระทำมากที่สุดน่าจะเป็นเรื่องของ การทำความเข้าใจกับประชาชนในปัญหาต่าง ๆ รองลงมาคือการชักชวนให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการให้ความช่วยเหลือประชาชน ซึ่งผลจากการศึกษานำมาสู่ข้อคำถามที่ว่า แล้วเหตุใดการแสดงบทบาททั้ง 3 ประเด็นข้างต้น ซึ่งมีปรากฏจริง ๆ จากคำตอบต่อคำถามดังกล่าวจึงเข้าถึงประชาชนน้อย นั่นคือประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อย สิ่งนี้เป็นประเด็นที่พรรคประชาธิปัตย์น่าจะนำมาพิจารณา เพราะจากความสำคัญของสาขาพรรคดังที่กล่าวถึงข้างต้น ถ้าสาขาพรรคปฏิบัติตามบทบาทอย่างสมบูรณ์แบบจะเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งของพรรคการเมืองที่จะพัฒนาให้มั่นคง รวมถึงความสำเร็จในการชนะการเลือกตั้งด้วย ซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ถือว่ามีความได้เปรียบกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ เนื่องจากมีการจัดตั้งสาขาพรรคถึง 150 สาขาทั่วประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2543) ในจำนวนนี้ตั้งอยู่ในภาคใต้ 44 สาขา ภาคกลาง 58 สาขา ภาคเหนือ 25 สาขาและตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 23 สาขา สำหรับภาคใต้พรรคการเมืองอย่างพรรคไทยรักไทย มีสาขาพรรคในภาคใต้เพียง 1 สาขา (ตั้งอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช) ส่วนพรรคชาติไทย มีสาขา

พรรคในภาคใต้เพียง 1 สาขา (ตั้งอยู่ในจังหวัดสงขลา)⁹ ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ในการแสดงบทบาทแต่ละครั้ง ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด

จากการศึกษาในด้านบทบาทของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ทั้ง 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่ข้อสังเกตที่ว่า แม้พรรคประชาธิปัตย์จะจัดตั้งสาขาพรรคทั้ง 10 เขตเลือกตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งรวมถึงเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 ที่ได้ทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่สำหรับบทบาทใน 3 ประเด็นดังกล่าวข้างต้นไม่สามารถทำให้เกิดความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ในอัตราที่สูงพอที่จะปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้ กล่าวคือสาขาพรรคซึ่งถือเป็นตัวแปรหนึ่งในการสร้างฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์มีอิทธิพลน้อยต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ โดยมีประชากรวิจัยที่ตอบว่าได้ชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะการแสดงบทบาทของสาขาพรรคถึงร้อยละ 71 สิ่งเหล่านี้อาจจะเนื่องมาจากเหตุผลของข้อจำกัดบางประการทั้งด้านงบประมาณที่ไม่สอดคล้องกับภารกิจและด้านบุคลากรที่ไม่พอเพียง ดังเช่นการศึกษาของชัยวัฒน์ วีรานันท์ ในเรื่องบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปัตย์¹⁰ ซึ่งพบว่า บทบาทของสาขาพรรคมีส่วนในการเสริมสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้แก่พรรคประชาธิปัตย์ แต่ในขณะที่เดียวกันสาขาพรรคนั้นจะมุ่งเน้นแสดงบทบาทในการรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคและการจัดหาสมาชิก ส่วนบทบาทในด้านการให้การศึกษาด้านการเมือง การเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมพรรค การเป็นศูนย์ประสานงานระหว่างสมาชิกพรรคกับพรรคสำนักงานใหญ่ การจัดกิจกรรมของสาขาพรรคหาได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังตลอดจนบทบาทในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติ ยังไม่ได้กระจายมาสู่สาขาพรรคแต่อย่างใด ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านการเงิน ด้านตัวบุคคล การขาดสำนักงานของสาขาพรรค และการให้ความสำคัญกับบทบาทของสาขาพรรคน้อยกว่าที่ควรจะเป็น โดยนัยนี้ สาขาพรรคประชาธิปัตย์จึงมีลักษณะเป็นแต่เพียงรูปแบบของความพยายามในการสร้างฐานมวลชนของพรรคเท่านั้น หากใช้รูปแบบของการพัฒนาไปสู่พรรคแห่งมวลชนหรือพรรคที่เป็นตัวแทนของประชาชนแต่อย่างใด

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมืองระหว่างวันที่ 1 เมษายน-30 มิถุนายน 2543, (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, 2544), หน้า 77-88

¹⁰ ชัยวัฒน์ วีรานันท์, “บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปัตย์,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), บทคัดย่อ.

2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งย่อมได้มาซึ่งตัวแทนราษฎรในการใช้อำนาจ ทั้งในทางนิติบัญญัติและในทางบริหาร หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ผู้แทนราษฎร” ซึ่งมีหน้าที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้¹¹

(1) ทำหน้าที่ออกกฎหมาย ผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นหลักหรือกรอบในการบริหารประเทศ

(2) ทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาลหรือฝ่ายบริหาร เพื่อให้รัฐบาลได้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงไว้กับรัฐสภา หรือปฏิบัติไปตามตัวบทกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดตลอดจนเพื่อให้รัฐบาลปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนอีกด้วย

(3) ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลในระบบรัฐสภานั้น สมาชิกฝ่ายเสียงข้างมากในสภาจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ

(4) ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำความต้องการของประชาชนไปเสนอให้กับรัฐบาลได้ทราบ และนำนโยบายของรัฐบาลไปแจ้งหรือสื่อสารให้ประชาชนทราบ

(5) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชน โดยมีหน้าที่สอดส่องดูแลและคอยได้ตามความทุกข์สุขของราษฎร และหมั่นไปเยี่ยมเยือนราษฎรที่เลือกตนขึ้นมา หากประชาชนมีความเดือดร้อนหรือมีความต้องการประการใด ก็จะได้หาทางให้รัฐบาลช่วยเหลือ

กนก วงษ์ตระหง่าน ได้กล่าวถึงบทบาทในการเป็นตัวแทนของผู้แทนราษฎร โดยแยกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้คือ¹²

(1) เป็นตัวแทนของผู้ออกเสียงเลือกตั้งที่เลือกตนเป็นตัวแทน ดังนั้น ผู้แทนจะต้องให้ความสำคัญต่อผู้ออกเสียงเลือกตั้งในเขตของตน กล่าวคือ การทำหน้าที่และบทบาทของผู้แทนต้องคำนึงถึงความต้องการ ความพอใจ ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน เพราะฉะนั้น ผู้แทนคือตัวแทนของเขตเลือกตั้ง

(2) เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนรวม เป็นตัวแทนที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติโดยส่วนรวม คือ เป็นผู้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนผู้ออกเสียงเลือกตั้งว่าเป็นบุคคลที่มีมโนธรรม สำนึกในความรับผิดชอบ มีความรู้ความสามารถ มีวิจารณ์ญาณที่ดี ต้องรักษา

¹¹ สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์, (กรุงเทพฯ: มิตรนภา การพิมพ์, 2525), หน้า 214.

¹² กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 59-60.

ผลประโยชน์ของประเทศชาติ ดังนั้น ผู้แทนมีความเป็นอิสระจากเงื่อนไขที่จะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตเลือกตั้งของตน

โดยสรุป จากความสำคัญและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรข้างต้น จะนำมาใช้เพื่อศึกษาด้านการสร้างฐานคะแนนเสียง โดยจะพิจารณาในประเด็นของความพึงพอใจของประชาชนต่อประเด็นเหล่านี้คือ

1. การเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน
2. การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วนให้กับประชาชน เช่น ความช่วยเหลือในกรณีน้ำท่วม หรือราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาด้านบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547

ข้อคำถาม/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
1. เข้ามาเยี่ยมเยียนประชาชน	
-เคย	46.5
-ไม่เคย	53.5
2. ได้รับความช่วยเหลือในปัญหาความเดือดร้อน	
-เคย	43.0
-ไม่เคย	57.0
3. ชอบประชาธิปัตย์เพราะบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	
-ใช่	44.5
-ไม่ใช่	55.5

1) การดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน มีประชากรวิจัยร้อยละ 46.5 ที่ตอบในประเด็นนี้และมีถึงร้อยละ 53.5 ที่ไม่เคยได้พบกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนเข้าไปดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน

2) การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วนเช่น น้ำท่วม หรือราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ มีประชากรวิจัยร้อยละ 43 ที่ตอบว่าเคยได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนและมีถึงร้อยละ 57 ที่ปฏิเสธประเด็นนี้

3) มีประชากรวิจัยที่ตอบว่า ชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะบทบาทการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรร้อยละ 44.5 โดยบทบาทที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กระทำและนำมาสู่ความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของประชากรวิจัย พอจะสรุปได้ดังนี้คือ

(1) ให้ความช่วยเหลือชุมชน หมู่บ้านและประชาชน เช่น ให้เดินที่ โต๊ะ ถ้วยชาม แก้ว หมูบ้านและให้อ่างน้ำแก่ประชาชน สร้างถนนหนทาง ตั้งกลุ่มแม่บ้าน

(2) เข้ามาเยี่ยมเยือนประชาชนในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นการเยี่ยมเยือนตามปกติในโอกาสพิเศษต่าง ๆ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น เช่นงานบุญตามวัด หรืองานศพ งานแต่งงาน งานบวชของบุคคลที่เป็นผู้นำท้องถิ่นบางคน หรือบางกลุ่มที่รู้จักคุ้นเคย รวมถึงการเยี่ยมเยือนผู้นำชุมชนและหัวหน้าคณะตามโอกาส

(3) ชอบบทบาทในสภาและการทำตามนโยบายพรรค ในประเด็นนี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องบทบาทในการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรและการดำเนินการตามนโยบายของพรรค รวมถึงการดูแลทุกข์สุขของประชาชนและช่วยเหลือประชาชนตามแนวทางและนโยบายของพรรค

(4) ชอบในความมั่นคง ไม่ย้ายพรรคบ่อย สำหรับประเด็นนี้เป็นเรื่องของความรู้สึกของประชากรวิจัยที่มีภาพลบกับการย้ายพรรคบ่อย ๆ ของนักการเมือง ซึ่งความคิดเห็นปรากฏในแง่ที่ว่า การย้ายพรรคนั้นจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้แทนราษฎรมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของประชาชนและยังมองว่าเป็นเรื่องของการละทิ้งอุดมการณ์

ผลการศึกษานี้ แม้จะเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยก็ตาม สิ่งที่พบคือเปอร์เซ็นต์ความนิยมพรรคประชาธิปัตย์เพราะประเด็นการแสดงผลบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งถือว่าอยู่ในเปอร์เซ็นต์ที่ค่อนข้างสูง ทำให้เห็นถึงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในแง่ที่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างจะทำหน้าที่ในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งได้ดีในแง่ของการเข้าเยี่ยมเยือนประชาชนอย่างต่อเนื่อง

ข้อควรพิจารณาที่สำคัญสำหรับประเด็นเรื่องบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ จะสังเกตได้ว่า ความนิยมในตัวผู้แทนราษฎรนั้นมีใช่เพียงการทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประชาชนในเขตเลือกตั้งเท่านั้น แต่ความนิยมของคนได้ต่อผู้แทนราษฎร ยังรวมถึงการทำหน้าที่ในรัฐสภาและหน้าที่ต่อพรรคการเมืองที่สังกัดอีกด้วย กล่าวคือ ประชากรวิจัยที่ตอบในประเด็นนี้ซึ่งมีถึงร้อยละ 44.5 ให้ความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า บทบาทที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กระทำและนำมาสู่ความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนนั้น นอกจากจะนิยมในตัวผู้แทนราษฎรในบทบาทของการทำหน้าที่ให้กับประชาชนในเขตเลือกตั้งแล้ว บทบาทในรัฐสภา

ของผู้แทนราษฎรคนดังกล่าว ถือว่ามีอิทธิพลต่อความนิยมเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า คนได้มิได้สนใจการเมืองเฉพาะประเด็นในท้องถิ่นหรือเรื่องที่ใกล้ชิดตัวเองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเมืองระดับชาติ โดยเฉพาะการประชุมรัฐสภา นอกจากนี้ บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อพรรคการเมืองที่สังกัด เข้ามามีอิทธิพลต่อความนิยมในตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยเช่นกัน กล่าวคือ คนใต้นั้นน่าจะมีมุมมองในด้านลบต่อการย้ายพรรค(ถ้าพิจารณาจากผลการศึกษานี้) เนื่องจากมองว่าการย้ายพรรคบ่อยเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นความนิยมในตัวผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งมาจากความมั่นคงที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีให้กับพรรคการเมืองโดยการไม่ย้ายพรรคบ่อย ๆ หรือการทอดทิ้งพรรคที่ตนเองสังกัด

3. หัวคะแนน

หัวคะแนนเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะเป็นตัวกลางระหว่างพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ชาตรี จันทร์วีระชัย ได้กล่าวไว้ว่า¹³ การจะเป็นหัวคะแนนไม่ใช่เรื่องของการบีบบังคับ แต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ การตอบแทนบุญคุณ น้ำใจ ความพอใจ ดังนั้น หัวคะแนนจึงเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างคะแนนเสียงสนับสนุนกับผลประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน ในขณะที่ผู้สมัครต้องการคะแนนเสียงสนับสนุนเมื่อมีการเลือกตั้ง หัวคะแนนช่วยผู้สมัครหาคะแนนเสียงโดยที่อาจจะหวังทรัพย์สินเงินทอง หรือความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการตอบแทน ในทำนองเดียวกัน หัวคะแนนกับผู้เลือกตั้งก็มีความสัมพันธ์กันในเชิงการแลกเปลี่ยนด้วยเช่นกัน โดยมีบรรทัดฐานของการให้และการรับ กล่าวคือ ผู้รับจะมีความผูกพันในการให้ตอบ ซึ่งเป็นจิตสำนึกของคนไทยที่ว่าถ้ารับของเขามาแล้ว ถ้าไม่ไปลงคะแนนเสียงให้ก็จะไม่สบายใจหรือรู้สึกเป็นบาป ดังนั้น หัวคะแนนจึงเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ระหว่างผู้สมัครและประชาชนผู้เลือกตั้ง

หัวคะแนนนั้นประกอบไปด้วยบุคคลหลายสาขาอาชีพ ซึ่งแตกต่างกันในด้านความสามารถในการควบคุมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นชนชั้นนำในท้องถิ่น¹⁴ กล่าวคือ บุคคลเหล่านี้ อาจจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีตำแหน่งหน้าที่ที่เป็นทางการในชุมชน โดยการเลือกตั้ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล

¹³ ชาตรี จันทร์วีระชัย, “หัวคะแนนในระบบการเลือกตั้งของไทย: ศึกษากรณี จังหวัดกาญจนบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 695.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 693-694.

กรรมการสภาตำบล เป็นต้น เป็นผู้นำทางศาสนา เช่น เจ้าอาวาส พระภิกษุ เป็นเจ้าหน้าที่ หรืออดีตเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ปลัดอำเภอ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู ฯลฯ เป็นคนสูงอายุในหมู่บ้าน หรือเป็นบุคคลที่อุทิศร่างกายและทรัพย์สินช่วยเหลือกิจกรรมของชาวบ้าน หมู่บ้าน หรือชุมชนนั้น ๆ อยู่เสมอ

ในเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของห้วคະແນน ระหว่างห้วคະແນนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและกับผู้เลือกตั้งนั้น ส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัว มีความไว้วางใจและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กลุ่มห้วคະແນนในฐานะเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั้น ส่วนใหญ่รู้จักคุ้นเคยกับผู้สมัครและกับผู้เลือกตั้งในชุมชนมาก่อน ความสัมพันธ์ส่วนตัวเปรียบเสมือนพลังที่ผูกหรือยึดให้ทำกิจกรรมร่วมกันได้¹⁵

พิชัย เก้าสำราญ และคณะ¹⁶ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างห้วคະແນนกับผู้สมัครในการทำงานเดียวกันว่า อาจเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการเป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนกันมาก่อน ผู้สมัครอาจช่วยเหลือห้วคະແນนในเรื่องเงิน การติดต่อกับทางราชการและเรื่องอื่นๆ ยามที่ห้วคະແນนเดือดร้อนเขาอาจปกป้องห้วคະແນนเมื่อถูกคุกคามจากทางราชการ กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นและนักเลง ในทางกลับกันห้วคະແນนอาจพยายามช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่ประชาชนและผู้สมัคร ทั้งนี้เพราะจิตสำนึกของการรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความสัมพันธ์ระหว่างห้วคະແນนกับผู้สมัครจึงเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ค่อนข้างจะมั่นคงและขึ้นอยู่กับความไว้วางใจกันและกัน ผู้สมัครใช้เงินเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแก่ห้วคະແນน เขาก็มั่นใจว่าเงินดังกล่าวจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของห้วคະແນน ในทางกลับกัน ห้วคະແນนเมื่อช่วยเหลือผู้สมัครในการหาเสียงก็เชื่อว่าในยามที่เขาเดือดร้อน เขาก็สามารถขอความช่วยเหลือผู้สมัครได้เหมือนแต่ก่อน ความมั่นคงในความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างห้วคະແນนกับผู้สมัครก็ยากที่จะแตกสลาย เขาจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันต่อไปเรื่อย ๆ ตามความคาดหวังว่าแต่ละฝ่ายจะสามารถให้ผลประโยชน์แก่เขาได้ในยามที่เขาต้องการ

¹⁵ กนก วงษ์ตระหง่าน, มิติทางการเมืองในปรากฏการณ์ของสังคมไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า350-351.

¹⁶ พิชัย เก้าสำราญ, สมเจตน์ นาคเสรี และวรวีทย์ บารุ, การเลือกตั้งปี 2529 ศึกษากรณีกระบวนการหาเสียงและระบบห้วคະແນน, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530), หน้า105-106.

ประเภทของห้วคะแนน

เพิ่มพงษ์ เชาวลิต ได้แบ่งประเภทของห้วคะแนน โดยเน้นระดับของความผูกพันตามลำดับของความใกล้ชิดกับผู้สมัคร สามารถแบ่งห้วคะแนนได้ 3 ประเภท ได้แก่¹⁷

(1) กลุ่มห้วคะแนนที่เป็นเครือญาติพี่น้องของผู้สมัคร โดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับผู้สมัครมากที่สุด จากการอาศัยความสัมพันธ์อันที่เครือญาติทำให้มีผลประโยชน์ร่วมกับผู้สมัคร และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบมากที่สุด ความผูกพันดังกล่าวมีผลให้ห้วคะแนนเหล่านี้มีความซื่อสัตย์ต่อผู้สมัครมากที่สุดเช่นเดียวกัน

(2) กลุ่มห้วคะแนนที่เป็นเพื่อนฝูง หรือเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้สมัครโดยตรง กลุ่มบุคคลประเภทนี้ ไม่ใช่เครือญาติกับผู้สมัครแต่เป็นบุคคลที่ผู้สมัครรู้จักโดยตรง การช่วยเหลือผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้งจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความผูกพันต่อผู้สมัครเป็นประการสำคัญอีกด้วย

(3) กลุ่มห้วคะแนนที่ได้รับการแนะนำมาอีกต่อหนึ่ง ห้วคะแนนประเภทนี้ไม่มีความผูกพันโดยตรงกับผู้สมัคร หากแต่ได้รับคำแนะนำมาจากกลุ่มห้วคะแนนประเภทที่ 1 หรือที่ 2 จากความผูกพันที่น้อยกว่ากลุ่มห้วคะแนน 2 ประเภทแรก อาจประเมินในขั้นต้นว่าอาจจะมีปัญหาต่อความมั่นคงในการรักษาคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัคร

จากความสำคัญของห้วคะแนน ห้วคะแนนจึงเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้น จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนมาก โดยการศึกษานี้จะพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. การรู้จักหรือคุ้นเคยกับห้วคะแนน
2. การได้รับความช่วยเหลือจากห้วคะแนน
3. การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจห้วคะแนน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁷ เพิ่มพงษ์ เชาวลิต, “การบริหารคะแนนเสียงกับการเลือกตั้ง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2529,” (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 85-86.

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาด้านบทบาทของหัวหน้าคณะต่อความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์
ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547

ข้อคำถาม/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
1. รู้จักหรือคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะ	
(1) รู้จัก	21.0
เชื่อถือมาก	16.7
ปานกลาง	66.7
เชื่อถือน้อย	14.3
ไม่เชื่อถือเลย	2.3
(2) ไม่รู้จัก	79.0
2. ได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคณะ	
-เคย	10.0
-ไม่เคย	90.0
3. ชอบประชาธิปัตย์เพราะบทบาทของหัวหน้าคณะ	
-ใช่	14.0
-ไม่ใช่	86.0

1) การรู้จักคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะ มีประชากรวิจัยที่ตอบในประเด็นนี้ร้อยละ 21 และมีประชากรวิจัยที่ตอบว่า ไม่รู้จักหรือคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะถึงร้อยละ 79

จากประชากรวิจัยที่รู้จักคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะร้อยละ 21 มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าให้ความเชื่อถือหัวหน้าคณะมากร้อยละ 16.7 ให้ความเชื่อถือปานกลางร้อยละ 66.7 ให้ความเชื่อถือน้อยร้อยละ 14.3 และไม่เชื่อถือเลยร้อยละ 2.3

2) การได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคณะ มีประชากรวิจัยที่ตอบในประเด็นนี้ร้อยละ 10 และมีประชากรวิจัยที่ปฏิเสธในประเด็นนี้ร้อยละ 90

3) มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะการแสดงผลบทบาทของหัวหน้าคณะเพียงร้อยละ 14 ส่วนอีกร้อยละ 86 ปฏิเสธประเด็นนี้

โดยลักษณะของสายสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับประชากรวิจัยที่พบสำหรับการศึกษานี้ ซึ่งได้จากการสอบถามผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะร้อยละ 21 พบว่ามีลักษณะความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการเป็นเครือญาติ เป็นเพื่อน เป็นเพื่อนบ้าน เป็นคนรู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน ซึ่งบทบาทที่หัวหน้าคณะทำและนำมาสู่ความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของประชากรวิจัย พอจะสรุปได้ดังนี้คือ

- (1) เข้ามาเยี่ยมเยือนตามโอกาสต่าง ๆ หรือการไปร่วมงานศพ งานแต่งงาน และงานบวช
- (2) ให้การช่วยเหลือเมื่อเดือดร้อน หรือขอคำปรึกษาในปัญหาต่าง ๆ

ข้อสังเกตสำคัญจากประเด็นนี้คือ บทบาทห้วคณะแนวของพรรคประชาธิปัตย์ถือว่าไม่น้อย ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากจำนวนห้วคณะแนวที่มีอยู่น้อย ซึ่งพิจารณาจากการมีประชากรวิจัยที่รู้จักและคุ้นเคยกับห้วคณะแนวเพียงร้อยละ 21 และอาจจะตั้งข้อสังเกตได้ว่า ในพื้นที่ภาคใต้ นั้น พรรคประชาธิปัตย์มิได้สร้างห้วคณะแนวไว้มากแต่ใช้กลไกอย่างอื่นแทน อาจจะเนื่องด้วยเหตุผลของการมีสาขาพรรคในพื้นที่ภาคใต้ของพรรคประชาธิปัตย์มากพอเพียงที่รับหน้าที่ในการหาเสียงเลือกตั้ง ดังเช่นในพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษา ซึ่งมีสาขาพรรคประชาธิปัตย์ในทุกเขตเลือกตั้ง หรือความผูกพันพรรคการเมืองที่คนใต้มิให้พรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้นห้วคณะแนวจึงมิใช่กลไกที่มีความจำเป็น

วิธีการหาเสียงที่ห้วคณะแนวใช้ สุริยัณห์ จิรศักดิ์สุนทร เคยศึกษาเกี่ยวกับประเด็นนี้ในจังหวัดในภาคใต้ โดยศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งพบประเด็นเกี่ยวกับวิธีการหาเสียงที่ห้วคณะแนวนำมาใช้ที่น่าสนใจคือ¹⁸

1. ใช้ความเป็นผู้นำทางความคิดเห็นของตน (ซึ่งก็คือบทบาทการเป็นผู้นำในท้องถิ่นของตนเองเพื่อหาเสียง ซึ่งจะได้รับทั้งความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ)
2. การให้ผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วได้แก่ การสร้างสาธารณะประโยชน์แก่ชุมชนและการเลี้ยงอาหาร สำหรับการซื้อเสียงหรือการแจกเงินโดยตรง พบว่าปรากฏน้อยมาก

แม้ว่าผลการศึกษาด้านการสร้างฐานคะแนนเสียงต่อความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ จะยืนยันสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ฐานคะแนนเสียงในประเด็นที่พิจารณาทั้ง 3 ประเด็นข้างต้น มีอิทธิพลน้อยต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม ในภาพรวมถือว่าประเด็นที่ได้ทำการศึกษา อันประกอบไปด้วย สาขาพรรค สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และห้วคณะแนว มีอิทธิพลต่อความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้เช่นกัน แม้จะไม่อยู่ในเปอร์เซ็นต์ที่การศึกษานี้ตั้งไว้(มากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์) และนอกจากประเด็นทั้ง 3 ข้างต้น การสร้างฐานคะแนนเสียงยังมีองค์ประกอบที่สำคัญในอีกหลาย ๆ องค์ประกอบที่มีได้ทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เช่นการศึกษาของอภิชาติ พุ่มแก้ว เรื่อง “พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ไทยในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งพบว่า พรรคประชาธิปัตย์

¹⁸ สุริยัณห์ จิรศักดิ์สุนทร, “ความสัมพันธ์ระหว่างห้วคณะแนวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการเลือกตั้งของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), บทคัดย่อ.

สามารถสร้างฐานคะแนนเสียงในเขตกรุงเทพมหานคร ได้โดยอาศัยบุคลิกภาพของนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด นอกจากนี้การรักษาและขยายฐานคะแนนเสียงก็ด้วยการทำประโยชน์ในลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของฐานคะแนนเสียงทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ก็เป็นไปในลักษณะที่ก่อให้เกิดการพบปะติดต่อ ฟังพากัน ช่วยเหลือกันเป็นประจำและสม่ำเสมอ¹⁹ ดังนั้นการอธิบายและทำความเข้าใจผลการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะต้องคำนึงถึงขอบเขตของการศึกษาเป็นสำคัญ

จากการปฏิเสธประเด็นบทบาทการสร้างฐานคะแนนเสียงต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ ในภาคใต้ข้างต้น นำมาซึ่งการตั้งคำถามที่ว่า ถ้ามิใช่การสร้างฐานคะแนนเสียงแล้ว อะไรคือสาเหตุที่ทำให้คนได้นิยมพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทที่ 4

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁹ อภิชาติ พุ่มแก้ว, “พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2532), บทคัดย่อ.

บทที่ 4

แลคนใต้แลพรรคประชาธิปัตย์

แลคนใต้แลพรรคประชาธิปัตย์ในบทนี้ จะเป็นการศึกษาถึงมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์เป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า มุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้จะเป็นปัจจัยปฐมเหตุที่มีอิทธิพลต่อความความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ โดยผู้วิจัยได้ให้นิยามมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ไว้ว่า คือ “มุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปัตย์ในแง่ที่ว่าคนใต้มองว่าพรรคประชาธิปัตย์มีคุณสมบัติอย่างไรที่ทำให้คนใต้นิยม โดยมุมมองต่อพรรคประชาธิปัตย์นั้นจำกัดเพียงความคิดเห็นใน 5 อันดับแรกที่ได้จากการสำรวจ และที่มาหรือเหตุปัจจัยของความนิยมต่อพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ อันได้แก่ อิทธิพลจากกลุ่มที่สังกัด นั่นคือความเป็นคนใต้และครอบครัว ต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์”

ลักษณะเฉพาะของคนใต้

งานที่ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของประชาชนภาคใต้นั้นจะทำให้เข้าใจถึงข้อจำกัดในแง่ของความเฉพาะของพื้นที่ที่ใช้ศึกษา โดยทัศนคติของผู้ศึกษามองว่า การศึกษาถึงพฤติกรรมเฉพาะกลุ่มนั้นจำเป็นต้องทำความเข้าใจในบุคลิกเฉพาะตัวของกลุ่มที่จะทำการศึกษา เพราะพื้นฐานพฤติกรรมของกลุ่มเหล่านั้นจะเข้ามาเกี่ยวข้องและอาจจะเป็นปัจจัยหลักในพฤติกรรมที่แสดงออก

เริ่มต้นที่งานที่ศึกษาถึงประเด็นที่เกี่ยวกับค่านิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ซึ่งได้สรุปไว้อย่างน่าสนใจว่า “ในภาคใต้นั้นค่านิยมจะไปรวมอยู่ที่พรรคประชาธิปัตย์ในขณะที่ภาคอื่น ๆ เช่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลักษณะกระจาย ลักษณะดังกล่าวนี้อาจสะท้อนให้เห็นถึงระดับความแตกต่างระหว่างแนวความคิดของประชาชนในแต่ละภาคได้ไม่น้อย ภาคใดที่ประชาชนมีความแตกต่างในด้านแนวความคิดมากจำนวนค่านิยมและจำนวน ส.ส. จะมีลักษณะกระจายตรงกันข้ามถ้าหากภาคใด ความแตกต่างระหว่างแนวความคิดของประชาชนมีน้อย ก็จะมีลักษณะของการรวมตัวของค่านิยมและจำนวน ส.ส. ในภาคนั้น”¹ จุดเน้นของงานชิ้นนี้คือการ

¹ ทิพาพร พิมพิสุทธิ์ และอนุสรณ์ ลิ้มมณี, พฤติกรรมทางการเมือง, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524), หน้า191-192.

ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างกันของแนวความคิดของประชาชนในภาคใต้ที่ค่อนข้างมีอยู่น้อย นั้นหมายความว่า คนใต้โดยส่วนใหญ่มีแนวความคิดที่คล้าย ๆ กัน เป็นลักษณะของความคิดเห็นแบบรวมหมู่หรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นลักษณะของความเป็นภูมิภาคนิยม ที่คนส่วนใหญ่คิดเห็นอย่างไรก็มักจะว่าตามกันไปในแบบนั้นด้วยนั่นเอง

หรือผลจากการสัมมนาเรื่อง “ ปัญหาและอุปสรรคในการเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดสงขลา” ซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะนิสัยของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งพบว่า โดยพื้นฐานของคนไทยในภาคใต้มีประวัติความเป็นมาสืบทอดจากการเป็นผู้อาศัยอยู่ในภาคใต้ที่รัฐบาลในยุคก่อน ๆ ทอดทิ้งมานาน ฉะนั้นความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์กับราชการของคนไทยในภาคใต้จะมีอยู่สูงกว่าคนไทยในภาคอื่น ๆ ประกอบกับขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคใต้ มีลักษณะเข้มแข็งในเนื้อหา มากกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย แม้ว่าคนไทยในภาคใต้จะตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าคนไทยในภาคอื่น ๆ แต่การชักจูง(mobilized participation)ให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงนั้นทำได้ยาก เว้นเสียแต่ว่าผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นจะสมัครใจ โดยเฉพาะประชาชนในเขตเมือง การประชาสัมพันธ์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมีผลได้น้อย² นอกจากนี้ในชนบท มักจะมีการจัดตั้งกลุ่มที่มีเอกภาพมากกว่ากลุ่มในเมือง ประกอบกับลักษณะของพรรคพวกในชนบทจะมีอยู่สูง ในขณะที่คนในเมืองจะมีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากกว่า และการเลือกตั้งทุกครั้งที่ผ่านมา มีพรรคการเมืองก็คล้ายกับไม่มี เพราะว่าผู้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มิได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมืองนัก แต่ให้ความสำคัญกับความเป็นพวกมากกว่า ฉะนั้นการที่คนในชนบทไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็เพื่อให้คนที่ตนเป็นพวกตัวเองหรือกลุ่มของตัวเองได้เป็นผู้แทนราษฎรมากกว่าที่จะคำนึงถึงพรรคการเมือง จริงอยู่พรรคการเมืองบางพรรคได้คะแนนเสียงสูงในภาคใต้ แต่สาเหตุของการได้รับความนิยมนั้น อาจจะไม่ใช่เนื่องมาจากคนนิยมพรรคการเมืองก็ได้ ในทางตรงกันข้ามผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอาจนิยมพรรคพวกมากกว่า และเป็นการบังเอิญที่พรรคการเมืองบางพรรคสามารถที่จะคัดเลือกบุคคลที่เป็นที่นิยมในหมู่พรรคพวกให้เข้าไปสังกัดพรรคการเมืองนั้นได้³

รายงานการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ได้สรุปผลการศึกษาที่น่าสนใจคือ ประเด็นแรก ลักษณะการเลือกตั้ง เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยจะเลือกปัจเจกชนน้อยกว่าพรรค

² ชีรชัย ภูโพนุลย์, การสัมมนาเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการเลือกตั้ง ส.ส. ในจังหวัดสงขลา” วันที่ 6 กันยายน 2529 ณ โรงแรมแกรนด์พลาซ่า หาดใหญ่, (สงขลา: โครงการพัฒนาปฏิบัติการประชาธิปไตยเพื่อการเลือกตั้งทั่วไปปี 2529 ของจังหวัดสงขลา ด้วยความสนับสนุนของมูลนิธิอาเซียน ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2529), หน้า62.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า63.

คือร้อยละ 28.5 ต่อ 23.3 ส่วนการพิจารณาทั้งพรรคและผู้สมัครของพรรคนั้นมีร้อยละ 36.9 ผู้ที่อยู่ในเมืองเลือกพรรคและผู้สมัครประกอบกันสูงร้อยละ 42.2 ภาคใต้เลือกพรรคถึงร้อยละ 43.9 ขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเลือกเพียงร้อยละ 23.7 แต่ภาคเหนือเลือกบุคคลถึงร้อยละ 38.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเลือกพรรคและผู้สมัครร้อยละ 27.7 ดังนั้นจากการที่ภาคใต้เลือกพรรคสูงเลือกบุคคลน้อย แทบจะมี ส.ส.ในพรรคเดียวกันในจังหวัดหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมาก⁴ และในประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ความสนใจทางด้านการเมืองในการเข้าฟังการหาเสียงของผู้สมัครปรากฏว่า ภาคใต้มีผู้สนใจเข้าฟังมากถึงร้อยละ 71 คงเกิดจากลักษณะของคนใต้ที่ส่วนมากอยู่ประจำถิ่น ได้รับการปลูกฝังการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพ และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควร ประกอบกับการได้รับฟังการที่ตื่นเต้นและเผด็จร่อนของผู้สมัครทั้งหมดไปหาเสียงเหมือนฟังวงดนตรี⁵ ส่วนในเรื่องการดูรายการหาเสียงทางโทรทัศน์ พบว่า ภาคใต้ดูรายการหาเสียงทางโทรทัศน์มากถึงร้อยละ 87.1 ส่วนผู้ดูน้อยลงมากคือภาคเหนือและภาคอีสานร้อยละ 74.3 และ 77 ตามลำดับ น่าจะสืบเนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่ำที่ต้องใช้เวลาหาเลี้ยงครอบครัวและประชาชนหวังพึ่งนักการเมืองได้น้อยกว่านักการเมืองภาคใต้และภาคกลาง⁶

อมรา ศรีสุชาติ ได้สรุปเกี่ยวกับจิตลักษณะของคนใต้ไว้ในการศึกษาเรื่อง สายรากภาคใต้: ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ ซึ่งผลของการศึกษานี้ได้นำไปสู่ข้อสังเกตที่ว่า “จิตลักษณะ” ที่คงมีอยู่ในคนภาคใต้โดยส่วนรวม ไม่เสื่อมคลาย คือ ความเป็นคนเปิดเผย ต้องการรับรู้ข้อมูลอย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจด้วยสติปัญญาของตนเอง และจะยอมรับการปฏิบัติตามแนวคิดหรือนโยบายจากผู้ที่มีบารมีที่ได้พิสูจน์ตนให้เห็นแล้วว่า มีพลังอำนาจในการนำกลุ่มที่เหนือกว่าและให้ประโยชน์แก่กลุ่มได้มากกว่า⁷

และงานของอาคม เดชทองคำ ศึกษาเรื่อง หัวเขือกัวชน ซึ่งถือเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้โดยตรง นั่นคือการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ

⁴ สุวิทย์ รุ่งวิสัย, รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.(กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2541), หน้า86-87.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า88.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า89.

⁷ อมรา ศรีสุชาติ, สายรากภาคใต้: ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ,(กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.), 2544), หน้า(3)-(4).

บุคลิกลักษณะของคนจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมองผ่านกิจกรรมการชนวัว⁸ ซึ่งได้อธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของคนนครศรีธรรมราช ภายใต้แนวคิดเกี่ยวกับสถานะของคนนครศรีธรรมราชที่มีอิทธิพลต่อการบ่มเพาะบุคลิกภาพของคนนครศรีธรรมราชบนพื้นฐานแนวคิดและทฤษฎี “ขาดเรอฉันไม่รู้สีก” ซึ่งมีแนวความคิดเกี่ยวกับการรับรู้ตัวตนและการตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นตัวตนสนับสนุน ภายใต้ 4 สถานะหลักของคนนครศรีธรรมราช โดยสรุปได้ดังนี้

(1) สถานะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นคาบสมุทร ทำให้ดินแดนนี้เป็นชุมทางเดินเรือสินค้าที่สำคัญของดินแดนภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ซึ่งก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพและทำให้คนปักษ์ใต้มีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง ไม่ง้อจน คือร้อน หัวแข็ง ไม่เชื่อการชักชวนซึ่งง่าย ๆ นิธิยปรนนิบัติต่ำ ฯลฯ จึงทำให้คนต่างภาครู้คนได้ว่าหยิ่งยะโส

และเนื่องจากการเป็นศูนย์กลางการค้าบนคาบสมุทรจึงมีการปะทะสังสรรค์กับคนแปลกหน้า แปลกวัฒนธรรม ทำให้คนใต้เกิดการเรียนรู้แบบซึมซับ สั่งสมและสืบทอด จนสามารถกำหนดค่าและตีความได้ว่าใครซื่อสัตย์ เล่ห์เหลี่ยม จริงจัง ทีเล่นทีจริง ฯลฯ นอกจากนี้อาศัยปัจจัยด้านดังกล่าวยังนำมาสู่การอธิบายถึงพฤติกรรมที่ว่า ทำไมคนปักษ์ใต้จึงได้มีท่าทีไว้เชิงและไม่เปิดตัวก่อนเมื่อพบคนแปลกหน้า ซึ่งประเด็นข้อโต้แย้งด้วยการมที่จัดจ้าน ไว้เชิง ที่จะตั้งประเด็นเพื่อตัดสินไม่ยอมรับใครง่าย ๆ พุดจาโผงผาง ตรงไปตรงมา ไม่ถนอมน้ำใจคู่สนทนา ชอบศึกษาหาความรู้เพื่อจะได้รู้เท่าทัน รักใครรักจริง ในทางกลับกันเกลียดใครก็เกลียดจริงเช่นกัน ซึ่งก็เนื่องมาจากการที่ต้องระมัดระวังตัวในการพบปะกับคนแปลกหน้า แปลกถิ่นและแปลกวัฒนธรรมอยู่บ่อย ๆ นั้นเอง

(2) สถานะทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง นครศรีธรรมราชในฐานะที่เป็นหนึ่งใน 14 จังหวัดบนคาบสมุทรภาคใต้ของไทยในปัจจุบัน ได้เคยเป็นเมืองสำคัญเมื่อครั้งที่วัฒนธรรมศรีวิชัยมีอำนาจในการปกครองไปทั่วแหลมมลายู ลงไปถึงบริเวณหมู่เกาะอินโดนีเซีย ความรุ่งเรืองของศรีวิชัย ได้สร้างสมสิ่งต่าง ๆ ให้ตกทอดมาเป็นแบบฉบับของอาณาจักรในรุ่นหลัง เช่น ศาสนาศิลปกรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ มากมาย จากการสังมดังกล่าวเป็นผลให้เมืองนครศรีธรรมราชมีลักษณะพิเศษต่างจากเมืองใด ๆ ในประเทศไทย

(3) สถานะของการเป็นรัฐอิสระและรัฐชายขอบ จนกลายเป็นต้นตอของความรู้สึกว่า “โดดเดี่ยว และถูกทอดทิ้ง” ตามหลักภูมิเขต เมื่อเอากรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลาง จนทำให้ชาวบ้านหาทางออกโดยสร้างบ้านแปงเมืองด้วยหยาดเหงื่อและแรงงานที่ปราศจากการเกื้อกูลจากภาครัฐแน่นอนที่สุดความรู้สึกรักพวกพ้อง ปกป้องกันเองจนขาดหลักการและเหตุผลในบางครั้งต้อง

⁸ อาคม เดชทองคำ, หัวเขือกวัวชน, (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543), หน้า 51-69.

เกิดขึ้นอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง และน่าจะเป็นที่มาของคำกล่าวหาจากสังคมทั่วไปว่าคนปักษ์ใต้ เล่นพรรคเล่นพวกจนได้รับสมญานามว่า “สะตอสามัคคี” และสถานะเช่นนี้จึงน่าจะชอบธรรมของชาวบ้านที่ต้องปกป้องคุ้มครองกันเองถึงจะอยู่รอดได้ และด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชาวปักษ์ใต้ปฏิบัติเสฐรัฐ รังเกียรรัฐและมองว่ารัฐและตัวแทนรัฐคือศัตรู

(4) สถานะทางการเป็นผู้นำทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จนได้ชื่อว่า “นครเมืองพระ” พระพุทธศาสนามีผลในการกล่อมเกล้าให้คนปักษ์ใต้มีสัญลักษณ์ร่วมกับคนไทยทั่วไปอยู่หลายประการ เช่น เชื้อเรื่องกฎแห่งกรรม บาปบุญคุณโทษ มีสัจจะและความกตัญญู เป็นต้น ทำให้เกิดลักษณะนิสัยสองกระแสสวนทางที่ยากต่อการเข้าใจของคนนอกเข้าทำนองที่ว่า “รู้หน้า แต่ไม่รู้ใจ” เพราะด้านหนึ่งมีลักษณะร่วมกับคนไทยทั่วไปเมื่อดูจากพฤติกรรมพื้นผิว เช่น การเคารพกฎหมาย เชื่อในพระพุทธศาสนาและเทอดทูนพระมหากษัตริย์ ฯลฯ แต่อีกด้านหนึ่งเมื่อมีสถานการณ์ขัดแย้ง หรือถูกรังแก ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรม ก็จะปรากฏในลักษณะของการรวมกลุ่ม ตอบได้ด้วยวาจาที่เฉียบแหลมฉับไว ไม่ยอมใครง่าย ๆ เริ่มใช้เล่ห์เหลี่ยม และชั้นเชิง ฯลฯ

มุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้กับความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์

การศึกษาเกี่ยวกับมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 5 ประเด็นด้วยกันคือ

1. อิทธิพลของครอบครัวกับความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้
2. อิทธิพลของความเป็นคนใต้หรือสังคมคนใต้กับความนิยมพรรคประชาธิปัตย์
3. มุมมองของคนใต้ ต่อพรรคประชาธิปัตย์
4. คนใต้กับความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนใต้”
5. ความผูกพันในพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ โดยพิจารณาจากความต่อเนื่องในการเลือกพรรค แม้จะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้นำพรรคและผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรค ความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรค การสนับสนุนกิจการของพรรค เช่น การเข้าเป็นสมาชิก การช่วยเหลือ การบริจาคเงิน การรับฟังคำปราศรัย

1. อิทธิพลของครอบครัวกับความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้

ตารางที่ 5 แสดงผลการศึกษาอิทธิพลของครอบครัวต่อความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547

ข้อคำถาม/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
1. พุดคุยเรื่องพรรคการเมืองกับครอบครัว	
1.1 พุดคุยกันบ้างถึงมาก	83.5
-พุดคุยเกือบทุกวัน	10.0
-สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	21.5
-นาน ๆ ครั้ง	52.0
1.2 ไม่พุดเลย	16.5
2. ครอบครัวมีผลต่อการชอบพรรคประชาธิปัตย์	
-มีผล	55.0
-ไม่มีผล	45.0

ครอบครัว โดยเฉพาะพ่อแม่กับอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคุณ จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางการเมือง ครอบครัวเป็น โครงสร้างแรกในการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็ก การเรียนรู้ทางการเมืองอาจช่วยรักษาวัฒนธรรมทางการเมืองโดยผ่านจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งหรือรุ่นใหม่ หรืออาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองไปตามประสบการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละช่วงเวลา และในบางกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมอย่างรวดเร็ว เช่น เกิดการปฏิวัติ การเรียนรู้ทางการเมืองอาจเป็นกระบวนการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อนได้ ซึ่งครอบครัวจะเป็น โครงสร้างแรกที่บุคคลจะได้พบ โดยครอบครัวจะเป็นตัวการเรียนรู้ทางการเมืองที่มีอิทธิพลสูงและต่อเนื่องเป็นระยะยาวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

ผลการศึกษาปัจจัยของครอบครัวต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ พบว่า ประชากรวัยจำนวนร้อยละ 55 ที่ตอบว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของตนและมีประชากรวัยที่ปฏิเสธในประเด็นนี้ร้อยละ 45 ซึ่งยืนยันสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ตอบในประเด็นนี้ พบว่า เนื่องจากการที่พ่อแม่นิยมพรรคประชาธิปัตย์มาก่อนและตนเองได้รับการเรียนรู้และปฏิบัติตามพ่อแม่ ด้วยคำกล่าวที่ว่า “ชอบพรรคประชาธิปัตย์มาตั้งแต่ยัง

เลือกตั้งไม่ได้ และเมื่อเลือกตั้งได้ก็เลือกพรรคประชาธิปัตย์มาตลอด พ่อแม่เราก็เลือกพรรคนี้มาตลอด” “คนครัวเดียวกันก็ต้องเลือกเหมือนกัน”

ผลที่ปรากฏจากการศึกษาในประเด็นนี้ ยืนยันงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้นที่ศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันพรรคการเมือง เช่นงานของ พงศธร จันทรแก้ว เสนอไว้ว่า⁹ ผลจากการเรียนรู้ของบุคคลในรูปของกระบวนการกล่อมเกลாதงทางสังคม โดยเริ่มเรียนรู้ความผูกพันตั้งแต่วัยเด็กซึ่งมีสถาบันครอบครัวเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการสั่งสมการเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองและสังคม หรืองานของมาร์ติน ฮาร์รอปและวิลเลียม แอล. มิลเลอร์ ซึ่งได้เสนอถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันพรรคการเมืองที่มีต่อแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หนึ่งในปัจจัยนั้นนอกเหนือจากอิทธิพลของกลุ่มที่สังกัดก็คือ อิทธิพลของครอบครัว¹⁰

และผลการศึกษาเกี่ยวกับความถี่ในการสนใจการเมืองของครอบครัวคนได้ มีประชากรวิจัยที่ตอบว่า ได้พูดคุยเรื่องพรรคการเมืองกับครอบครัวเกือบทุกวันร้อยละ 10 ได้พูดคุยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งร้อยละ 21.5 พูดคุยนาน ๆ ครั้งร้อยละ 52 และที่ไม่พูดคุยเลยเพียงร้อยละ 16.5 เท่านั้น จะเห็นได้ว่า ครอบครัวคนได้นั้นค่อนข้างมีความสนใจเรื่องพรรคการเมืองอยู่มีใช้น้อยเพราะจากเปอร์เซ็นต์ที่ปรากฏ มีถึง 83.5 เปอร์เซ็นต์ที่ได้มีการพูดคุยเรื่องพรรคการเมืองกันในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุวิทย์ รุ่งวิสัย ที่พบว่า¹¹ ภาคใต้นั้นดูรายการหาเสียงทางโทรทัศน์มากถึงร้อยละ 87.1 ในขณะที่ภาคเหนือและภาคอีสานสนใจเพียงร้อยละ 74.3 และ 77 ตามลำดับ ผลการศึกษาเหล่านี้เป็นการยืนยันความคิดเห็นที่ว่าคนได้มีความสนใจการเมืองมากกว่าภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย

⁹ พงศธร จันทรแก้ว, “ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 62-65.

¹⁰ Martin Harrop and William L. Miller, *Election and Voters: A Comparative Introduction*, (London : Macmillan Education Ltd, 1987), p.132.

¹¹ สุวิทย์ รุ่งวิสัย, รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2541), หน้า 86-87.

2. อิทธิพลของความเป็นคนใต้หรือสังคมคนใต้กับความนิยมพรรคประชาธิปัตย์

ตารางที่ 6 แสดงผลการศึกษาอิทธิพลของสังคมคนใต้ต่อความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์
ในภาคใต้ ระหว่างปี 2540-2547

ข้อคำถาม/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
ความเป็นคนใต้มีผลต่อการชอบพรรคประชาธิปัตย์	
- มีผล	70.5
- ไม่มีผล	29.5

ความเป็นคนใต้หรือสังคมคนใต้นั้นคือแบบแผนของความเป็นภูมิภาคนิยมที่มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมือง จากการศึกษาพบว่า มีประชากรวิจัยที่ตอบว่า ความเป็นคนใต้มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ถึงร้อยละ 70.5 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 29.5 ที่ปฏิเสธประเด็นนี้ โดยมีความคิดที่พอจะสรุปได้ดังนี้คือ

- (1) คนใต้ต้องรักคนใต้ด้วยกัน
- (2) พรรคประชาธิปัตย์อยู่กับคนใต้มานาน
- (3) ส.ส. ใต้ส่วนใหญ่เป็นพรรคประชาธิปัตย์
- (4) ญาติพี่น้อง และคนใต้ส่วนใหญ่ชอบและเลือกพรรคประชาธิปัตย์
- (5) ชอบนายชวน หลีกภัย (เป็นหัวหน้าพรรค เป็นคนใต้ และนิยมนับถือ)

ผลจากการศึกษานี้มีข้อน่าสังเกตอยู่หลายประเด็นด้วยกัน ประการแรกคือ “คนใต้ต้องรักคนใต้ด้วยกัน” “ญาติพี่น้องและคนใต้ส่วนใหญ่ชอบและเลือกพรรคประชาธิปัตย์” คำตอบในลักษณะนี้สื่อถึงความนิยมภูมิภาคนิยมของคนใต้ ในแง่ของแบบแผนพฤติกรรมในการรวมหมู่ ซึ่งจะปฏิบัติในแบบแผนเดียวกัน ว่าอย่างไรก็ตามกัน ดังจะเห็นได้จากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ของภาคใต้เป็นของพรรคประชาธิปัตย์ ก็เนื่องจากความเป็นภูมิภาคนิยมในแง่นี้ด้วย ประการที่สองคือ “พรรคประชาธิปัตย์อยู่กับคนใต้มานาน” ในประเด็นนี้ยืนยันผลการศึกษาที่ว่า พรรคการเมืองที่เก่าแก่อิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานของรัตน ยืนนาน และคณะ ที่พบว่า¹² “ความนิยมของประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์ใน

¹² รัตน ยืนนาน, ชูศักดิ์ เอกเพชร และสนธยา พลศรี, รายงานการวิจัยความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2526: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สุราษฎร์ธานี: ศูนย์วิจัยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526), บทคัดย่อ.

อัตราสูงกว่าพรรคการเมืองอื่น ส่วนหนึ่งมาจากความเก่าแก่ของพรรค” ถ้าพิจารณาถึงความเก่าแก่ของพรรคประชาธิปไตยกับการเมืองไทย จะเห็นได้ว่า พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดของไทย ซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 และยังคงดำเนินการทางการเมืองอยู่จนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ จากประเด็น “อยู่กับคนได้มานาน”ของพรรคประชาธิปัตย์ยังสื่อถึงการยึดครองพื้นที่ภาคใต้อย่างยาวนาน แม้ว่าจะไม่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับแบบใกล้ชิดแต่ความรู้สึกที่ว่าพรรคประชาธิปัตย์อยู่กับคนได้ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ และยังก่อให้เกิดความรู้สึกของความเป็นพวกพ้องตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ดังจะเห็นได้จากสถิติจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งถ้าพิจารณาในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา คือตั้งแต่ เมษายน 2522-มกราคม 2544 ในช่วงแรกคือการเลือกตั้ง ปี 2522-2531 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับในภาคใต้ไม่ค่อยมีความแน่นอน แต่มาในช่วงที่สองคือการเลือกตั้ง ปี 2535-2544 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกจากประชาชนภาคใต้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับและค่อนข้างมีความแน่นอนและมั่นคง* และประเด็นสุดท้ายคือ “ชอบนายชวน หลีกภัย (เป็นหัวหน้าพรรค เป็นคนใต้ และนิยมนับถือ)” ในประเด็นนี้สื่อถึงความสำคัญของหัวหน้าพรรค ที่มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรค แม้ว่าโดยลักษณะของนายชวน หลีกภัยจะอยู่ในฐานะคนใต้ ซึ่งมีชื่อเสียงเรื่องยากที่จะมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้เนื่องจากความเป็นภูมิภาคนิยม แต่ยังมีเหตุผลของคุณสมบัติส่วนตัวในอีกหลายแง่มุมที่นำมาสู่ความนิยมนับถือ ไม่ว่าจะเป็นด้านความสามารถในแง่ต่าง ๆ บุคลิกภาพ ฯลฯ

สำหรับประวัติ นายชวน หลีกภัย เริ่มจากการเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี 2512 ซึ่งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์และทำงานการเมืองกับพรรคประชาธิปัตย์มาจนถึงปัจจุบัน¹³ นายชวน หลีกภัยนั้นถือว่าเป็นนักการเมืองที่อยู่ในอาชีพนี้มานาน เป็นอดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ 20 ของเมืองไทย (2 สมัย) โดยเข้ามาดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์เมื่อปี 2534 จนถึงปี 2546 ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นนายบัญญัติ บรรทัดฐาน โดยนายชวน หลีกภัยนั้นถือว่าเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนที่ 5** และยังคงดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ มากมาย

* ดูรายละเอียดในตารางที่ 1

¹³ พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์(บรรณาธิการ), เส้นทางชีวิต “ชวน หลีกภัย”, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปฐมกาล, 2543), หน้า27.

** หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนแรกคือ นายควง อภัยวงศ์ คนที่สองคือ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช คนที่สามคือ พันเอก(พิเศษ) ถนอม คอมนันท์ คนที่สี่คือ นายพิชัย รัตตกุล และคนที่ห้า ก็คือนายชวน หลีกภัยนั่นเอง (ประชาธิปัตย์เคียงคู่ประชาชนบนวิถีทางประชาธิปไตย, (กรุงเทพฯ: พรรคประชาธิปัตย์, 2542), หน้า12.)

ไม่ว่าจะเป็นอดีตประธานสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรีหลายกระทรวง ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร¹⁴ การดำเนินงานในฐานะเป็นรัฐบาลของพรรคประชาธิปัตย์ในสมัยนายชวน หลีกภัย นั้นถูกวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อมวลชนและสาธารณชนในบางช่วงเวลาที่สร้างความน่าเบื่อให้แก่ประชาชนมากที่สุด นับตั้งแต่มีรัฐบาลประชาธิปัตย์ ถึงกับเรียกนายชวน หลีกภัยว่าเป็น “ชวน เชื่องช้า” สื่อมวลชนบางฉบับถึงกับวิจารณ์ว่า นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีที่ไม่ค่อยกล้าตัดสินใจในปัญหาสำคัญของชาติ¹⁵ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ได้เคยให้ความเห็นไว้ว่า “ถ้าหากมีข้อวิจารณ์ในสมัยคุณชวนว่า ไม่เห็นจะทำอะไรเลยคอยแต่ประคองสถานการณ์เพื่อให้อยู่ได้นานที่สุด คำถามที่ควรจะต้องตั้งคือคนอย่างคุณสุภชัย คนอย่างคุณธารินทร์ ที่เขาสามารถมองภาพรวมของประเทศได้ มองปัญหาของภูมิภาคได้ สิ่งที่คุณชวนทำก็คือให้เวลากับสองคน การที่ผู้นำของพรรคสามารถปกป้องประคับประคองให้ทั้งสองคนสามารถทำงานท่ามกลางกระแสความขัดแย้ง ผมถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่มเพราะเราไม่สามารถที่จะได้ทั้งนักการเมืองและผู้ที่เป็นนักเจรจาต่อรอง”¹⁶ นอกจากนี้นายชวน หลีกภัย ยังได้รับฉายาว่า “มิด โคนอบน้ำผึ้ง” ซึ่งก็เนื่องมาจากการทำหน้าที่ในฐานะฝ่ายค้านที่มีการใช้วาจาที่สุคน¹⁷ ถ้าจะสรุป “คุณสมบัติของผู้นำ” ที่เด่นของนายชวน หลีกภัย อาจจะสรุปได้ดังนี้คือ¹⁸

(1) ผู้นำทางด้านบุคลิกภาพ โดยเฉพาะด้านพลังกายและพลังสมอง แม้จะเป็นคนรูปร่างเล็ก แต่แข็งแรงสามารถทำงานหนักได้อย่างดี ขยันอดทน เรียบเก่ง ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ คุณสมบัติพิเศษอีกอย่างคือ เป็นคนอ่อนน้อมถ่อมใน คุณเป็นคนใจอ่อนแต่ถึงคราวต้องตัดสินใจก็มีความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ รักศิลปะ รักการวาดรูป

(2) บริหารประเทศอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งยึดหลักกฎหมายและระเบียบประเพณี ไม่หิว هوا

¹⁴ ประชาธิปัตย์เคียงคู่ประชาชนบนวิถีทางประชาธิปัตย์, (กรุงเทพฯ: พรรคประชาธิปัตย์, 2542), หน้า 20.

¹⁵ พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์(บรรณาธิการ), เส้นทางชีวิต “ชวน หลีกภัย”, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปฐมกาล, 2543), หน้า47.

¹⁶ เกียรติฟ้า เล่าหะพรสวรรค์, “พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง: ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์,”(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), 131-133.

¹⁷ พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์(บรรณาธิการ), เส้นทางชีวิต “ชวน หลีกภัย”, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปฐมกาล, 2543), หน้า52.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า75-80.

(3) การทำงานของชวน มักจะมีลักษณะเป็นขั้นเป็นตอน ตามหลักการตามกฎหมาย ซึ่งบางทีชวนไม่ทันกับความต้องการของสังคม จนถูกกล่าวขานกันว่าเป็น “ชวนเชิงซ้ำ”

(4) ความน่าเชื่อถือ แม้นายชวนจะเป็นเด็กต่างจังหวัด แต่ตระกูลหลักก็เป็นที่นับหน้าถือตาในจังหวัดจริง ทำให้นายชวนกลายเป็นคนที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธา การที่นายชวนไม่มีมลทินการคอร์ปชั่น ไม่มีภาพของความตะกละตะกลามสั่งสมความร่ำรวยเกินกว่าฐานะ และยังปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ักการเมืองรุ่นใหม่ จึงได้รับความศรัทธาและเชื่อถือจากสาธารณชนอีกด้วย

(5) ความกล้าตัดสินใจ นายชวนนั้นเป็นคนที่มีความกล้าตัดสินใจ ทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเขาเป็นคนใจกล้า ไม่กล้าตัดสินใจในงานใหญ่และเสี่ยงอันตราย แต่จริง ๆ แล้ว นายชวน ก็มีลักษณะเฉกเช่นเดียวกับพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่คมลึก หรือที่เรียกว่า “คมในฝัก” หรือ “อ่อนนอกแข็งใน” คือเมื่อต้องตัดสินใจก็มีความเด็ดขาด นอกจากนี้ นายชวน ยังเป็นคนจิตใจเข้มแข็งและฮึด ไม่โลเลหรือมีลักษณะ “ประนีประนอม” จนเกินเหตุ

(6) นายชวน ยังมีคุณสมบัติในการมีศิลปะในการจูงใจ เป็นคนมีตรรกะวิทยาในการพูด โน้มน้าวให้คนเห็นคล้อยตามกับความคิดของตน

และถ้าจะพิจารณาผลการเลือกตั้งในภาคใต้ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา การเลือกตั้งในระหว่างปี พ.ศ. 2535-2544 ซึ่งเป็นสมัยที่นายชวน หลีกภัยดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งในภาคใต้ดีขึ้นเรื่อย ๆ และค่อนข้างมีความมั่นคง และกลายมาเป็นพรรคการเมืองที่สำคัญมากที่สุดภาคใต้ที่ได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งจากคนได้อย่างท่วมท้น จึงอาจจะสรุปได้ว่า ในฐานะหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ของนายชวน หลีกภัย มีอิทธิพลต่อการได้รับคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้เช่นกัน ดังปรากฏในการหาเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ ที่แทบทุกจังหวัดได้ชูประเด็น “เลือกนายชวน หลีกภัย” เป็นนายกรัฐมนตรี เช่น คำขวัญที่ว่า “ทุกทิศทั่วไทย พร้อมใจเลือก ชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี”¹⁹

3. มุมมองของคนใต้ที่เลือกพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ต่อพรรคประชาธิปัตย์

มุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปัตย์นี้จะจำกัดเพียง 5 อันดับแรกที่มีการให้ความเห็นไว้มากที่สุด จากการสำรวจพบว่า คุณสมบัติที่ดีของพรรคประชาธิปัตย์ที่ประชากรวิจัยชอบ 5 อันดับแรกประกอบไปด้วย

- (1) ชื่อสัตย์ โง่งกินน้อย

¹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

- (2) ความเก่าแก่ มั่นคงของพรรค
- (3) นโยบายพรรค โดยเฉพาะนโยบายที่ส่งเสริมการเกษตรและช่วยเหลือเกษตรกร
- (4) มีผลงานเป็นที่น่าพอใจ
- (5) ระบบการทำงานในพรรค ความเป็นประชาธิปไตยของพรรค

จากคุณสมบัติทั้ง 5 ประการนี้ มีข้อน่าสังเกตอยู่หลายประเด็น ประเด็นแรก ประชากรวิชัยที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้ามีภาพลบกับการคอร์รัปชั่นพอสมควร สิ่งที่เห็นคือความชื่นชอบพรรคประชาธิปัตย์ในแง่ของความซื่อสัตย์ โงกนน้อย และสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์คือ ความคิดเห็นที่ว่า “การเมืองมีเรื่องของคอร์รัปชั่นเข้ามาเกี่ยวข้อง ทุกพรรคมีการคอร์รัปชั่นเกิดขึ้น” ดังนั้นพรรคการเมืองที่ตนนิยมคือพรรคการเมืองที่มีการคอร์รัปชั่นที่น้อยที่สุด จากประเด็นดังกล่าวนี้ยังมีข้อสังเกตที่สำคัญคือ ถ้าพิจารณากรณีพรรคประชาธิปัตย์กับประเด็นปัญหาการแจกเอกสารสิทธิ สปก.4-01 ที่กลายมาเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดวิกฤติศรัทธาของมหาชน ว่าทำไมพรรคประชาธิปัตย์จึงแจกเอกสารสิทธินี้ให้บรรดามหาเศรษฐี ซึ่งก็เป็นประเด็นที่นำมาสู่การยุบสภาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ขึ้นใน วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 แต่เมื่อพิจารณาผลการเลือกตั้งก่อนและหลังเหตุการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเด็นดังกล่าวนี้แม้อยู่ในความสนใจและก่อให้เกิดวิกฤติศรัทธาของมหาชน แต่ดูเหมือนว่าจะไม่มีผลกระทบมากนักกับความศรัทธาของประชาชนภาคใต้ กล่าวคือ ก่อนกรณี สปก.4-01 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งเมื่อเดือนกันยายน 2535 จำนวน 36 ที่นั่งในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคใต้ทั้งสิ้น 45 ที่นั่ง หลังกรณี สปก.4-01 พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม 2538 จำนวน 46 ที่นั่งในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคใต้ทั้งสิ้น 51 ที่นั่ง ประเด็นที่สอง เรื่องความมั่นคงของพรรค ความนิยมพรรคส่วนหนึ่งมาจากความมั่นคงของพรรค ดังกรณีผลที่ปรากฏในข้างต้น ซึ่งเป็นการยืนยันผลการศึกษาของชัยอนันต์ สมุทวณิช และรัตน์ ยืนนานและคณะ ที่มองว่า ความเก่าแก่ของพรรคมีผลต่อความนิยมในพรรคการเมือง ประเด็นที่สาม คือ นโยบายพรรค จะเห็นได้ว่า นโยบายพรรคถือว่ามีอิทธิพลต่อความนิยมชมชอบพรรคการเมืองด้วยเช่นกัน อย่างกรณีนี้ ประชากรวิชัยมองว่าพรรคประชาธิปัตย์นั้นมีนโยบายที่ดี โดยเฉพาะนโยบายด้านการเกษตร ซึ่งถือเป็นเรื่องของการมีนโยบายที่ตรงกับความต้องการของประชาชน นโยบายที่สำคัญและเป็นผลงานของพรรคประชาธิปัตย์ที่เกี่ยวข้องกับภาคใต้ โดยเฉพาะด้านการเกษตร เช่น การปฏิรูปที่ดิน การแก้ไขปัญหาการผลิตภาคเกษตร เช่น การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมยางพาราแห่งแรกของไทย การทำความตกลงร่วมมือกับผู้ผลิตต่างประเทศในเรื่องยางพารา หรือที่เรียกว่า MOU ระหว่างประเทศผู้ผลิตยางพารา คือไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย โครงการนำร่องผู้ผลิตคั้นสินค้า ซึ่งก็ได้แก่ ยางพารา ทุเรียน ลำไย และกล้วยไม้ อนุวัติ ยุทธศาสตร์สินค้าเกษตรหลัก 12 ชนิด เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2542 ประกอบไปด้วย ข้าว ข้าวโพด

เลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ยางพารา อ้อย กาแฟ ปาล์ม น้ำมัน ลำไย สับปะรด ทุเรียน กัญชง กล้วยไม้ และกุ้ง
 กุลาดำ แผนพัฒนาปาล์ม น้ำมัน และ น้ำมันปาล์มปี 2543-2549 จัดตั้งคณะกรรมการบริหารสินเชื่อ
 เกษตรกรแห่งชาติ(กบส.) พ.ศ. 2537 เป็นต้น²⁰

ประเด็นสุดท้ายคือ เรื่องของระบบการทำงานในพรรค ความเป็นประชาธิปไตยของพรรค
 ประเด็นเหล่านี้ถือว่ามีสำคัญมากสำหรับการพัฒนาพรรคการเมืองไทย เพราะเป็นสิ่งที่สื่อถึง
 การพัฒนาพรรคการเมืองอย่างหนึ่งของไทยที่ประชาชนให้ความสนใจและต้องการจะเห็น นั่นคือ
 การที่พรรคการเมืองพัฒนาเป็นสถาบันในแง่ที่มีระบบการทำงานที่สื่อถึงความเป็นประชาธิปไตย

ตัวอย่างกระบวนการทำงานของพรรคประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่ชัดเจน
 และสำคัญมากคือขั้นตอนการเลือกหัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งถือได้ว่ามี
 ความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ แม้จะมีการแข่งขันที่ดุเดือดเข้มข้นก็ถือเป็น
 กระบวนการปกติในสังคมนิยมแข่งขัน การเลือกตั้งหัวหน้าพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรค
 นั้นต้องผ่านการลงคะแนนเสียงขององค์ประชุมซึ่งประกอบไปด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ประธานสาขาพรรค กรรมการบริหารพรรคและสมาชิกท้องถิ่น และในการเลือกแต่ละตำแหน่งต้อง
 ผ่านการลงคะแนนเสียงรับรองตามข้อบังคับของพรรคทั้งสิ้น²¹

สิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาในประเด็นมุมมองของคนใต้ต่อพรรคประชาธิปไตยนี้ คงไม่เกิน
 เลยไปถ้าจะกล่าวว่า สิ่งที่พบจากการศึกษานี้ ทำให้มองเห็นพัฒนาการในการมองและวิถีคิดทาง
 การเมืองของคนใต้ค่อนข้างมาก นั่นหมายความว่า นอกเหนือจากเหตุผลความเป็นภูมิภาคนิยมและ
 การเรียนรู้ทางการเมืองโดยผ่านสถาบันครอบครัวแล้ว คนใต้ยังมีลักษณะการมองการเมืองและ
 พรรคการเมืองที่มีลักษณะของความคิดที่โดดเด่นที่อาจจะถือได้ว่า มีเข้าใจในระบบประชาธิปไตย
 ได้ค่อนข้างดีในระดับหนึ่ง

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁰ สรุปผลงานเด่น รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ นายชวน หลีกภัย, (กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า26-27.

²¹ ปรัชญาชัย คัชฎาวัตร, “ตามไปดูประชาธิปัตย์เลือกหัวหน้าพรรค,” ไทยโพสต์(19 เมษายน 2546): 2.

4. คนได้กับความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนได้”

ตารางที่ 7 แสดงผลการศึกษาประเด็นที่ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนได้”

ข้อคำถาม/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนได้	
- เป็น	51.0
- ไม่เป็น	49.0

ผลการศึกษา มีประชากรวิจัยที่มองว่า พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนได้ร้อยละ 51 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- (1) พรรคประชาธิปัตย์อยู่กับคนได้มานาน
- (2) ส.ส. ภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นพรรคประชาธิปัตย์
- (3) หัวหน้าพรรคเป็นคนได้
- (4) คนได้ส่วนมากนิยมพรรคประชาธิปัตย์
- (5) เป็นความรู้สึกที่คิดว่าเป็นพรรคคนได้

จากประเด็นข้างต้น นอกจากเรื่องความเป็นภูมิภาคนิยมที่ดูเหมือนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นทางการเมืองของคนได้ในหลาย ๆ ประเด็น ยังมีในแง่ของความมั่นคงและการครอบครองพื้นที่ด้วย นั่นคือ การที่คนได้ส่วนมากนิยมพรรคประชาธิปัตย์ทำให้เห็นปรากฏการณ์การเลือกตั้งที่ทะเลาะแค้นเสียงไปให้กับพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นลักษณะภูมิภาคนิยมของคนได้ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในภาคใต้ส่วนใหญ่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และอาจนำมาสู่การมองภาพของพรรคประชาธิปัตย์ว่า “เป็นพรรคของคนได้” และการที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่เก่าแก่และชนะการเลือกตั้งในภาคใต้อย่างยาวนาน ทำให้คนได้รู้สึกว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพวกพ้องเดียวกันกับตน ถ้าจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์จึงมิใช่เรื่องที่เกินเลย ถ้าพิจารณาจากความเป็นภูมิภาคนิยมของคนได้กับการเลือกตั้ง ระบบอุปถัมภ์ที่เวลานี้ค่อนข้างแข่งกับทฤษฎีระบบอุปถัมภ์เดิม โดยทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ผู้ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์จะมีทรัพยากรที่เหนือกว่าผู้ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์²² แต่ตามลักษณะนี้ดูเหมือนว่า คนได้อยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์

²² กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า335.

ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะผู้ถูกอุปถัมภ์ ที่ได้รับคะแนนเสียงจากคนใต้ด้วยลักษณะความเป็นภูมิภาคนิยมของคนใต้

5. ความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์

ตารางที่ 8 แสดงผลการศึกษาเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้

ข้อคำถาม/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
1. เลือกพรรคประชาธิปัตย์บ่อยครั้งแค่ไหน	
- ทุกครั้งที่เลือกตั้ง	75.5
- บ่อยครั้ง	19.0
- นาน ๆ ครั้ง	3.0
- ครั้งแรก que เลือก (มีสิทธิเลือกตั้งหลายครั้ง)	0.5
- ครั้งแรก (เพิ่งมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก)	2.0
2. เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกประชาธิปัตย์	
- 1-2 วันก่อนวันเลือกตั้ง	11.5
- ในวันเลือกตั้ง	4.5
- ตัดสินใจมานานแล้ว	83.5
- อื่น ๆ	1.0
3. เชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของพรรค	
- เชื่อมั่น	81.0
- ไม่เชื่อมั่น	19.0

ตารางที่ 9 แสดงผลการศึกษาเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้(ต่อ)

ข้อความ/คำถาม	เปอร์เซ็นต์
4. กิจกรรมที่เข้าร่วมกับพรรค	
(1) สมัครเป็นสมาชิก	
-ใช่	7.5
-ไม่ใช่	92.5
(2) ช่วยหาเสียง	
-ใช่	4.0
-ไม่ใช่	96.0
(3) บริจาคเงิน	
-ใช่	0.5
-ไม่ใช่	99.5
(4) ฟังคำปราศรัย	
-ใช่	66.5
-ไม่ใช่	33.5
(5) สนใจข่าวสารของพรรค	
-ใช่	59.5
-ไม่ใช่	40.5
5. การเปลี่ยนหัวหน้าพรรคเป็นนายบัญญัติ กับการตัดสินใจเลือกตั้ง	
-มีผล	31.0
-ไม่มีผล	69.0
6. การย้ายพรรคของผู้บริหารพรรคบางท่าน กับการตัดสินใจเลือกตั้ง	
-มีผล	21.0
-ไม่มีผล	79.0
7. ผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งย้ายพรรค กับการตัดสินใจเลือกตั้ง	
-มีผล	28.0
-ไม่มีผล	72.0
8. ถ้าเปลี่ยนหัวหน้าพรรคอีกครั้งต่อจากสมัชชานายบัญญัติ กับการตัดสินใจเลือกตั้ง	
-มีผล	31.5
-ไม่มีผล	68.5

ตารางที่ 10 แสดงผลการศึกษาเรื่องความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์(ต่อ)

ข้อความ/คำตอบ	เปอร์เซ็นต์
9. การเลือกตั้งทั่วไปวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 จะเลือกพรรค	
-ประชาธิปัตย์	83.5
-ไทยรักไทย	5.5
-ยังไม่ตัดสินใจ	11.0

(1) ความต่อเนื่องในการเลือกพรรค ผลการศึกษาพบว่า มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าเลือกพรรคประชาธิปัตย์ทุกครั้งี่ไปเลือกตั้งร้อยละ 75.5 มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าเลือกพรรคประชาธิปัตย์บ่อยครั้งี่ไปเลือกตั้งร้อยละ 19 มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าเลือกพรรคประชาธิปัตย์นาน ๆ ครั้งี่ไปเลือกตั้งร้อยละ 3 มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าเลือกพรรคประชาธิปัตย์เป็นครั้งแรก ตั้งแต่มีสิทธิเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้งร้อยละ 0.5 และมีประชากรวิจัยที่ตอบว่าเลือกพรรคประชาธิปัตย์เป็นครั้งแรก เพราะเพิ่มมีสิทธิเลือกตั้งร้อยละ 2

และนอกจากนี้ยังพบว่า มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์มานานแล้วร้อยละ 83.5

ผลการศึกษาในประเด็นนี้ได้ข้อสรุปที่น่าสนใจบางประการสำหรับพฤติกรรมกาเลือกตั้งของคนที่ได้ นั่นคือความต่อเนื่องในการเลือกพรรคการเมือง โดยผลการศึกษาที่มีประชากรวิจัยที่เลือกพรรคประชาธิปัตย์ทุกครั้งี่มีการเลือกตั้ง(กรณีของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง)ถึงร้อยละ 75.5 ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการตัดสินใจในการเลือกนั้นมีประชากรวิจัยที่ตัดสินใจล่วงหน้ามานานถึงร้อยละ 83.5 ผลจากการศึกษานี้จะเห็นได้ว่า คนได้นั้นค่อนข้างสนใจกาเลือกตั้งและโดยส่วนใหญ่มีพรรคการเมืองที่อยู่ในใจของตนมาก่อนที่จะเลือกตั้ง อย่างกรณีของพรรคประชาธิปัตย์อาจจะเนื่องมาจากความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์มายาวนาน ทำให้กาตัดสินใจในการเลือกพรรคประชาธิปัตย์นั้นออกมาในแง่ที่ว่าตัดสินใจมานาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ประชากรวิจัยที่ได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นนี้กล่าวว่า “ไม่ได้ตัดสินใจอะไร ก็ใส่ให้ประชาธิปัตย์ทุกครั้งี่ไปเลือกตั้ง” สิ่งนี้อาจจะตั้งสมมติฐานได้ว่า การรณรงค์หาเสียงในภาคใต้นั้นอาจจะมีอิทธิพลน้อยต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง เพราะการมีพรรคการเมืองในใจและตัดสินใจไว้ล่วงหน้าแล้วนั่นเอง ทำให้ประชากรวิจัยที่ได้สัมภาษณ์ตอบว่า “คนไม่ได้ตัดสินใจเพราะยังงี้ก็ใส่ให้พรรคประชาธิปัตย์ทุกครั้งี่ได้ไปเลือกตั้งอยู่แล้ว”

ข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นข้างต้นคือ มีประชากรวิจัยร้อยละ 2 ที่ตอบว่าเลือกพรรคประชาธิปัตย์เป็นครั้งแรก(เพิ่งมีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก) จากกรณีนี้อาจมองได้ว่า ถ้าพิจารณาพฤติกรรมของผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก พรรคประชาธิปัตย์ยังได้รับความนิยมจากประชาชนเหล่านี้ ซึ่งอาจจะเป็นผลผลิตจากการกล่อมเกลามาของครอบครัวและสังคมคนได้

(2) ความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรค

ผลการเก็บข้อมูล มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าเชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ที่ตนได้ตัดสินใจเลือกร้อยละ 81 และมีประชากรวิจัยที่ตอบว่าไม่เชื่อมั่นร้อยละ 19 ซึ่งเหตุผลที่ตอบแบบนี้ส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่เชื่อมั่นตัวแทนที่ได้เลือกไป นั่นคือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งของตน แต่เชื่อในพรรคประชาธิปัตย์ เลือกเพราะเป็นผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ จึงพอจะสรุปได้ว่า ประชากรวิจัยมีความเชื่อมั่นในพรรคประชาธิปัตย์ โดยเชื่อทั้งคนและพรรคร้อยละ 81 และเชื่อพรรคแต่ไม่เชื่อคนร้อยละ 19 เหตุผลของความเชื่อพรรค พอจะสรุปได้ดังนี้คือ

- (2.1) เชื่อในนโยบายพรรค
- (2.2) ดูจากผลงานที่ผ่านมา
- (2.3) ความซื่อสัตย์สุจริต
- (2.4) การเป็นพรรคคนได้
- (2.5) อยู่กับคนได้มานาน ความเก่าแก่

จากประเด็นข้างต้น อาจสรุปได้ว่า คนใต้นั้นมีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคและคำนึงถึงพรรคมากกว่าผู้สมัครรับเลือกตั้ง

(3) การสนับสนุนในกิจกรรมของพรรค การศึกษาในประเด็นนี้ได้วางกิจกรรมไว้ 5 กรณีด้วยกัน อันประกอบไปด้วย การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค การช่วยเหลือภัย การบริจาคเงินให้พรรค การเข้าฟังคำปราศรัย และการสนใจข่าวสารที่เกี่ยวกับพรรค ผลที่พบคือมีประชากรวิจัยที่ตอบว่าสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคร้อยละ 7.5 ช่วยพรรคหาเสียงร้อยละ 4 บริจาคเงินเข้าพรรคร้อยละ 0.5 เข้าฟังคำปราศรัยร้อยละ 66.5 และสนใจข่าวสารของพรรคร้อยละ 59.5 จากการสัมภาษณ์ การฟังข่าวสารเกี่ยวกับพรรคนั้นส่วนใหญ่ผ่านทางโทรทัศน์ ซึ่งสนใจรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองโดยเฉพาะข่าวที่เกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์

จากประเด็นนี้ จะสังเกตได้ว่ามีกิจกรรมเพียง 2 ประเภทที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากคนใต้นั้นคือ การปราศรัยของพรรคและการสนใจข่าวสาร ในแง่นี้อาจจะมองได้ว่าคนใต้นั้นค่อนข้างไม่ชอบอะไรที่ดูเป็นทางการ ความชอบในพรรคประชาธิปัตย์แม้จะมีอยู่มากแต่ถือเป็นโดยส่วนตัว ไม่ใช่การปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ชอบความเป็นอิสระ ในแง่ของการฟังปราศรัยนั้น เป็นที่รับทราบโดยทั่วไปถึงประสิทธิภาพการปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์ที่มี

ความเข้มข้นน่าสนใจ และอาจจะเป็นเรื่องของความสนใจและนิยมชมชอบพรรคประชาธิปัตย์อยู่แล้ว จึงทำให้เข้าไปร่วมกิจกรรมและต้องการพบปะหรือเห็นบุคคลที่ตนเองชื่นชอบ นอกจากนี้ จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นในด้านของการสนใจข่าวสารของพรรคเป็นพิเศษนั้น มีประชากรวิจัยที่ตอบในข้อนี้ร้อยละ 59.5 ดังจะเห็นได้ว่า ความนิยมพรรคเข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสารเช่นเดียวกัน ดังเช่นที่มาร์ติน ฮาร์รอปและวิลเลียม แอล. มิลเลอร์²³ ได้สรุปไว้ในประเด็นว่าด้วยความผูกพันพรรคการเมืองว่า ความผูกพันพรรคการเมืองมีผลโดยตรง ทำให้ผู้ลงคะแนนเสียงสนใจข่าวสารทางการเมืองและรู้ว่าควรลงคะแนนให้กับพรรคใดและยังมีผลโดยอ้อมต่อการเลือกรับข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัคร นโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างพรรคกับกลุ่มทางสังคมของตน

(4) การเปลี่ยนแปลงภายในพรรคกับความผูกพันพรรค

(4.1) การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค ผลการศึกษา มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของตนร้อยละ 31 จากประเด็นนี้มีเหตุผลที่พอจะสรุปได้ดังนี้คือ

- รู้สึกไม่เต็มร้อยกับคุณบัญญัติ ในเรื่องคุณสมบัติบางประการ
- คิดว่ามีบุคคลอื่นที่จะทำหน้าที่นี้ได้ดีกว่า
- ไม่รักคุณบัญญัติเท่ากับนายชวน หลีกภัย

สำหรับประชากรวิจัยที่ตอบว่า การเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคจะไม่มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 69 ซึ่งมีเหตุผลที่พอสรุปได้ดังนี้คือ

- เลือกพรรค
- เชื่อในนโยบายพรรค
- เชื่อในระบบการเลือกหัวหน้าพรรคของพรรคประชาธิปัตย์
- มีความเหมาะสม ในเรื่องวัยวุฒิ เป็น ส.ส. พรรคมานาน มีผลงาน
- เป็นคนเก่งคนหนึ่ง แม้ไม่รักแบบนายชวน หลีกภัย แต่ก็เลือกพรรคประชาธิปัตย์

ประเด็นข้างต้นยืนยันถึงมุมมองของคนได้ใจในแง่ที่มองว่า พรรคประชาธิปัตย์มีคุณสมบัติที่ดีที่ทำให้ตนชื่นชอบในเรื่องของขั้นตอนการทำงานในพรรคได้เป็นอย่างดี เนื่องจากประชากรวิจัยเชื่อถือในระบบการเลือกหัวหน้าพรรคของพรรคประชาธิปัตย์ ทำให้มองว่าพรรคประชาธิปัตย์มิได้เป็นของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของความเป็นสถาบันนั่นเอง

²³ Martin Harrop and William L. Miller, Election and Voters: A Comparative Introduction (London : Macmillan Education Ltd, 1987), p.132.

(4.2) การย้ายพรรคของผู้บริหารหรือผู้นำพรรคบางท่าน ผลการศึกษาพบว่า มีประชากรวิจัยที่มองว่าการย้ายพรรคของผู้บริหารหรือผู้นำพรรคบางท่าน มีผลต่อความนิยมและการลงคะแนนเสียงให้พรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 21 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- เห็นว่าภายในพรรคคว่นวาย ไม่ค่อยมั่นคง (ขาดความเชื่อมั่นในพรรค)
- จะเป็นการแย่งคะแนนเสียงกัน

และมีประชากรวิจัยที่ตอบว่าการย้ายพรรคของผู้บริหารหรือผู้นำพรรคบางท่าน ไม่มีผลต่อความนิยมและการลงคะแนนเสียงให้พรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 79 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- เลือกพรรค
- เชื่อในนโยบายพรรค
- ยังมีบุคคลที่มีคุณภาพอีกมากในพรรคประชาธิปัตย์
- ยังสนับสนุนนายชวน หลีกภัย
- บุคคลที่ย้ายไป ไม่ใช่บุคคลที่ตนชอบ และมีความคิดในแง่ลบกับการย้ายพรรค

ประเด็นเหล่านี้ยืนยันถึงความคิดเห็นในแง่ลบที่มีต่อการย้ายพรรคของนักการเมืองของคนได้ได้ในส่วนหนึ่ง และเป็นการยืนยันถึงการคำนึงถึงพรรคหรือเลือกพรรคมากกว่าเลือกตัวบุคคล

(4.3) การย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตของตน ผลจากการศึกษาพบว่า ประชากรวิจัยที่ตอบว่าถ้าผู้แทนราษฎรในเขตของตนย้ายพรรคจะมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 28 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- คู่ผู้สมัครใหม่ก่อน
- ยังไม่ได้ตัดสินใจ
- คนใหม่อาจจะดีกว่าคนเก่า
- คนใหม่อาจทำหน้าที่ได้ดีไม่เท่าคนเก่า

และมีประชากรวิจัยที่ตอบว่าถ้าผู้แทนราษฎรในเขตของตนย้ายพรรค ไม่มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 72 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- เลือกพรรค
- ชอบนโยบายพรรค
- คิดว่าพรรคจะมีผู้สมัครคนอื่น ๆ ที่เหมาะสมมาให้เลือกใหม่
- มีความคิดเห็นเชิงลบกับการย้ายพรรค

(4.4) การเปลี่ยนหัวหน้าพรรคใหม่อีกครั้ง

ผลจากการศึกษาพบว่า มีประชากรวิจัยที่ตอบว่า ถ้ามีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคใหม่อีกครั้งภายในพรรคประชาธิปัตย์จะมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ

31.5 ซึ่งเป็นเปอร์เซ็นต์ที่มีความแตกต่างกับการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคจากนายชวน หลีกภัย เป็น นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เพียงร้อยละ 0.5 เท่านั้น ด้วยเหตุผลที่ว่า

- จะได้บุคคลที่เหมาะสม
 - อยากให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเป็นหัวหน้าพรรค
 - อาจจะทำหน้าที่ได้ไม่ดีเท่าคนเก่า
 - ต้องรอดูอีกทีว่าเป็นบุคคลที่ชอบหรือไม่
- และประชากรที่ตอบว่าการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคใหม่อีกครั้งจะไม่มีผลต่อความนิยมพรรค

ประชาธิปัตย์และการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 68.5 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- เลือกพรรค
- เชื่อในระบบของพรรค
- ชอบนโยบายพรรค
- ไม่ได้ยึดติดตัวหัวหน้าพรรค เพราะเป็นการเปลี่ยนตามวาระ
- ยิ่งถ้าเป็นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยิ่งเป็นการดี

จากประเด็นที่ว่า “ยิ่งถ้าเป็นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยิ่งเป็นการดี” ประเด็นนี้มีข้อสังเกตที่น่าสนใจกล่าวคือ คนได้นั้นมีแนวโน้มที่จะไม่ยึดติดกับการที่มองว่า หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ต้องเป็นคนใดเท่านั้น จึงจะทำให้ตนเลือกพรรคประชาธิปัตย์ เพราะสมัยช่วงก่อนนายชวน หลีกภัย เข้ามาเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ในปี 2534 พรรคประชาธิปัตย์ถือว่าเป็นพรรคที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้แม้จะมีคะแนนเสียงที่ไม่ค่อยมั่นคงนัก สำหรับนายชวน หลีกภัยนั้น คงมิใช่ประเด็นของความเป็นคนใต้เพียงอย่างเดียว แต่ประกอบไปด้วยบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถที่ทำให้คนใต้นิยม และถ้าพิจารณาคุณสมบัติของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งเป็นนักการเมืองที่มีความรู้ความสามารถและเป็นภาพของนักการเมืองรุ่นใหม่ รวมทั้งเป็นบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนจากนายชวน หลีกภัย ที่คนใต้ให้ความเคารพนับถือ จึงมิใช่เรื่องยากที่จะได้รับความไว้วางใจและหวังอยากให้นายอภิสิทธิ์ ขึ้นเป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ด้วยเหตุผลของคุณสมบัติที่เหมาะสมและนายชวน หลีกภัย สนับสนุนมาตลอด เหตุผลที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า คนใต้นั้นมีบุคลิกที่ค่อนข้างระวังตัวเอง ไม่ไว้วางใจใครง่าย ๆ แต่เมื่อรักใคร่รักจริงเมื่อศรัทธาในตัวนายชวน หลีกภัย จึงอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่สนับสนุนให้ศรัทธาในตัวนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

ผลการศึกษาความผูกพันพรรคในสภาวะของการเปลี่ยนแปลงภายในพรรคประชาธิปัตย์ มีประเด็นที่น่าสังเกตอยู่ 2 ประเด็นคือ

- คนใต้นั้นมีความมั่นคงในความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์มาก แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในกรณีต่าง ๆ ที่ได้ศึกษา และมีความเชื่อมั่นในพรรคประชาธิปัตย์ในเปอร์เซ็นต์ที่สูงทั้งในแง่ของการ

เชื่อว่า พรรคประชาธิปัตย์จะยังคงรักษานโยบายและอุดมการณ์เดิมไว้ได้ พรรคประชาธิปัตย์มีระบบการบริหารที่ดี มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพมาทดแทนที่ย้ายพรรคไป และยังเป็นที่ยืนยันถึงความคิดเห็นในแง่ลบกับการย้ายพรรคของคนได้

- ความเป็นคนได้ของหัวหน้าพรรคอาจจะมิใช่ประเด็นหลักสำหรับความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของคน เพราะผลจากการศึกษาพบว่า ประชากรวิจัยที่ตอบว่าอยากให้นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นหัวหน้าพรรคต่อจากนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ทั้งที่นายอภิสิทธิ์นั้นมิใช่คนได้ แต่เหตุผลหลักอยู่ที่คุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งต้องได้รับความไว้วางใจจากคนได้ โดยเฉพาะกับประเด็นนายอภิสิทธิ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจและการสนับสนุนจากนายชวน หลีกภัย มาตลอด เมื่อคนได้นิยมในตัวนายชวน อาจส่งผลต่อความนิยมในตัวนายอภิสิทธิ์ด้วย

(5) การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรค ผลจากการศึกษาพบว่า มีประชากรวิจัยที่ตอบว่าการเลือกตั้งครั้งหน้าจะยังคงเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 83.5 ด้วยเหตุผลที่ว่า

- นิยมพรรคประชาธิปัตย์
- ชอบนโยบายพรรค
- เป็นพรรคคนได้
- มีผลงานเป็นที่น่าพอใจ
- ยังสนับสนุนคุณชวน หลีกภัย
- อยากให้เข้าไปเป็นฝ่ายค้าน เพราะรอบนี้มองว่าคงจะยังไม่ได้เป็นรัฐบาล

จากประเด็นที่ได้ทำการศึกษา ยืนยันประเด็นที่ว่า คนได้นั้นตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์มานาน ซึ่งจากกรณีนี้ตัดสินใจมาก่อนที่จะมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ และสื่อถึงความผูกพันที่คนได้มีต่อพรรคประชาธิปัตย์ได้อย่างดียิ่ง

เป็นที่น่าสังเกตว่า คนได้นั้นตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง โดยมีแนวโน้มที่มีใช้เพียงการเลือกรัฐบาล แต่มองว่า การเลือกฝ่ายค้านถือว่ามีค่าสำคัญและเชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ แม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะต้องเป็นฝ่ายค้านแต่ก็ยังคงเลือกพรรคประชาธิปัตย์ให้เป็นตัวแทนของตน ประเด็นนี้ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนาระบบพรรคประชาธิปัตย์ในลักษณะของการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจในรัฐสภากับความคิดเห็นของคนได้ที่ปรากฏในลักษณะเช่นนี้นั่นเอง

กล่าวโดยสรุป ผลการศึกษาเรื่อง มุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนได้ต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ ปรากฏผลที่ว่า คนได้นั้นนิยมพรรคประชาธิปัตย์เนื่องด้วยอิทธิพลจากความเห็นของคนได้หรือสังคมคนได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนได้ เนื่องจาก

คนใต้ต้องรักคนใต้ด้วยกัน ประชาธิปไตยอยู่กับคนใต้มานานและคนใต้ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะญาติพี่น้องก็เลือกพรรคประชาธิปไตยนั่นเอง และนอกจากนี้ยังปรากฏผลว่าครอบครัวเข้ามามีส่วนสำคัญต่อความนิยมและความสนใจในพรรคประชาธิปไตย ในแง่ของการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านพ่อแม่ที่นิยมพรรคประชาธิปไตยเป็นสำคัญ และผลการศึกษานี้ ปรากฏผลว่า คนใต้ที่นิยมพรรคประชาธิปไตยนั้นมีความผูกพันในพรรคประชาธิปไตยในอัตราที่สูง แม้ว่าจะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้บริหารและผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนก็ตาม

จากการศึกษาในบทนี้ พอจะสรุปได้ว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการสรุปทั่วไปของ มาร์ติน ฮาร์รอปและวิลเลียม แอล. มิลเลอร์²⁴ ในประเด็นที่ว่า

1. ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมากชอบพรรคการเมืองใดพรรคหนึ่งเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว โดยครอบครัวเข้ามามีอิทธิพลสูงในเรื่องนี้ ซึ่งเห็นได้จากผลการศึกษานี้ ที่ครอบครัวเข้ามามีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปไตยของประชากรวิจัยถึงร้อยละ 55
2. ความผูกพันพรรคการเมืองมีผลต่อการเลือกรับและสนใจข่าวสาร โดยมีประชากรวิจัยถึงร้อยละ 59.5 ที่ตอบว่าสนใจข่าวของพรรคประชาธิปไตยเป็นพิเศษ
3. ปกติความผูกพันพรรคการเมืองจะมีช่วงระยะเวลาที่คงอยู่อย่างน้อยในช่วงเวลาหนึ่ง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซึ่งพิจารณาได้จากผลการเลือกตั้งในภาคใต้ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา
4. ความผูกพันพรรคการเมืองทำให้คาดการณ์คะแนนเสียงพื้นฐานได้ โดยมีประชากรวิจัยที่ตอบว่า การเลือกตั้งครั้งหน้าจะยังคงเลือกพรรคประชาธิปไตยถึงร้อยละ 83.5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ Martin Harrop and William L. Miller, Election and Voters: A Comparative Introduction, (London : Macmillan Education Ltd, 1987), p.133-134

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และอภิปรายผล

สมมติฐานกับผลการวิจัย

ในบทที่ 1 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ไว้ว่า

“ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง”

ซึ่งประกอบด้วยสมมติฐานย่อยดังนี้คือ

1. ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค อันประกอบไปด้วย

(1) บทบาทสาขาพรรค โดยพิจารณาจากบทบาทในการรณรงค์หาเสียง การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น การชี้แจงและอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางของพรรคเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น

(2) การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยพิจารณาจากบทบาทในการดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน การแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วนเช่น น้ำท่วม หรือราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ

(3) หัวคะแนน โดยพิจารณาจากการรู้จักคุ้นเคยกับหัวคะแนนขอประชาชน การได้รับความช่วยเหลือจากหัวคะแนน การให้ความนับถือและไว้วางใจหัวคะแนน

2. ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ อันประกอบไปด้วย

(1) อิทธิพลของความเป็นคนใต้

(2) อิทธิพลจากครอบครัว

3. ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ที่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง

(1) มุมมองต่อพรรคประชาธิปัตย์ โดยจำกัดเพียงแบบแผนความผูกพัน 5 อันดับแรก

(2) ความต่อเนื่องในการเลือกพรรค แม้จะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้นำพรรคและผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง

(3) การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรค

(4) ความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรค

(5) การสนับสนุนกิจการของพรรค เช่น การเข้าเป็นสมาชิก การช่วยหาเสียง การบริจาคเงิน การรับฟังคำปราศรัย การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับพรรค

4. ความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์

การพิสูจน์สมมติฐานทั้ง 4 ประการข้างต้น ได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยที่ประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการวิจัยสนาม ซึ่งใช้ทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยปรากฏผลดังนี้คือ

สมมติฐานย่อยข้อที่ 1 ได้รับการสนับสนุน (support) ว่า เป็นจริงตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ กล่าวคือ ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค อันประกอบไปด้วย

(1) บทบาทสาขาพรรค ในประเด็นของการณรงค์หาเสียง การดูแลทุกข์สุขของประชาชนในท้องถิ่น การชี้แจงและอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นตามแนวทางของพรรคเพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น ประเด็นนี้ยืนยันตามสมมติฐาน เนื่องจากมีประชากรวิจัยจำนวนร้อยละ 71 ที่ตอบว่ามิได้ชอบพรรคประชาธิปัตย์เพราะการทำหน้าที่ของสาขาพรรค โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 76 ที่ไม่เคยได้รับการชักชวนให้ไปเลือกตั้งโดยบุคคลจากสาขาพรรค มีประชากรวิจัยร้อยละ 82 ที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลจากสาขาพรรค มีประชากรวิจัยร้อยละ 69 ที่ไม่เคยได้รับคำอธิบายหรือการชี้แจงปัญหาจากสาขา

(2) การลงพื้นที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในประเด็นของการดูแลและเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของประชาชน และการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในภาวะเร่งด่วน เช่น น้ำท่วมหรือราคาพืชผลการเกษตรตกต่ำ ประเด็นนี้ยืนยันตามสมมติฐาน เนื่องจากมีประชากรวิจัยร้อยละ 55.5 ที่ตอบว่า การชอบพรรคประชาธิปัตย์ของตนไม่ใช่เพราะบทบาทการทำหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 53.5 ที่ตอบว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนไม่เคยเข้ามาเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของตน มีประชากรวิจัยร้อยละ 57 ที่ตอบว่า ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตน

(3) หัวคะแนน ในประเด็นของการรู้จักคุ้นเคยกับหัวคะแนน การได้รับความช่วยเหลือจากหัวคะแนน และการให้ความนับถือและไว้วางใจหัวคะแนน ประเด็นนี้ยืนยันตามสมมติฐาน

เนื่องจากมีประชากรวิจัยร้อยละ 86 ที่ตอบว่า การชอบพรรคประชาธิปัตย์ของตนไม่ใช่เพราะ บทบาทของหัวหน้าคณะ โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 79 ที่ตอบว่า ไม่รู้จักหรือคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะ มี ประชากรวิจัยร้อยละ 90 ที่ตอบว่า ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากหัวหน้าคณะ จากจำนวนประชากร วิจัยที่รู้จักหัวหน้าคณะซึ่งมีเพียงร้อยละ 21 ให้ความเชื่อถือหัวหน้าคณะมากเพียง 7 ตัวอย่าง ให้ความ เชื่อถือหัวหน้าคณะปานกลาง 28 ตัวอย่าง ให้ความเชื่อถือน้อย 6 ตัวอย่าง และไม่เชื่อถือเลย 1 ตัวอย่าง

และจากการสัมภาษณ์ประชากรวิจัยรู้จักหรือคุ้นเคยกับหัวหน้าคณะ ประชากรเหล่านั้นมี ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าคณะในฐานะของการเป็นเครือญาติ เป็นเพื่อน เป็นเพื่อนบ้าน เป็นคนรู้จัก คุ้นเคยกันมาก่อน

สมมติฐานย่อยข้อที่ 2 ได้รับการสนับสนุน (support) ว่า เป็นจริงตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ กล่าวคือ ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของ คนใต้

(1) ความเป็นคนใต้ มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจาก ประชากรวิจัย ร้อยละ 70.5 ที่ตอบว่า ความเป็นคนใต้ของตนมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ และจาก การสัมภาษณ์ประชากรวิจัยที่ตอบว่า ความเป็นคนใต้มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ ของตน ให้ความเห็นที่พอจะสรุปได้ดังนี้คือ คนใต้ต้องรักคนใต้ด้วยกัน พรรคประชาธิปัตย์อยู่กับ คนใต้มานาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของภาคใต้ส่วนใหญ่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ญาติพี่น้อง และคนใต้ส่วนใหญ่ชอบและเลือกพรรคประชาธิปัตย์ และชอบนายชวน หลีกภัย (เป็นหัวหน้า พรรค เป็นคนใต้ และนิยมนับถือ)

และมีประชากรวิจัยร้อยละ 51 ที่มองว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนใต้ โดยให้ เหตุผลว่า พรรคประชาธิปัตย์อยู่กับคนใต้มานาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้ส่วนใหญ่เป็น พรรคประชาธิปัตย์ หัวหน้าพรรคเป็นคนใต้ คนใต้ส่วนมากนิยมพรรคประชาธิปัตย์ และความรู้สึก ประกอบกับลักษณะของแกนนำพรรคบางท่านที่ทำให้รู้สึกว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคคนใต้

(2) ครอบครัวยุคใหม่ มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจาก ประชากรวิจัยร้อยละ 55 ที่ตอบว่า ครอบครัวของตนมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์และมีประชากรวิจัยที่พูดคุย เรื่องพรรคการเมืองกับครอบครัวบ้าง ถึงพูดคุยกันทุกวันในจำนวนที่สูง โดยมีประชากรวิจัยที่พูดคุย เรื่องพรรคการเมืองกับครอบครัวเกือบทุกวันร้อยละ 10 พูดคุยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งร้อยละ 21.5 พูดคุยกันนาน ๆ ครั้งร้อยละ 52 และที่ไม่พูดคุยกันเลยเพียงร้อยละ 16.5

สมมติฐานย่อยข้อที่ 3 ได้รับการสนับสนุน (support) ว่า เป็นจริงตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ กล่าวคือ ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ที่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมือง ของคนใต้พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง

(1) มุมมองต่อพรรคประชาธิปัตย์ โดยจำกัดเพียงแบบแผนความผูกพัน 5 อันดับแรกที่ได้จากการสำรวจ ประกอบไปด้วย ชื่อสัต์ย์ โกงกินน้อย ความเก่าแก่ มั่นคงของพรรค นโยบายพรรค โดยเฉพาะนโยบายที่ส่งเสริมการเกษตรและช่วยเหลือเกษตรกร มีผลงานเป็นที่น่าพอใจ และระบบการทำงานในพรรค ความเป็นประชาธิปไตยของพรรค

จากประเด็นเรื่องมุมมองต่อพรรคประชาธิปัตย์ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบแห่งความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนได้นั้นประกอบไปด้วย เรื่องของความซื่อสัตย์ของพรรค อายุของพรรค นโยบายพรรค ผลการดำเนินงานซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งในนโยบายพรรค ระบบการทำงานของพรรค ประเด็นนี้เป็นเรื่องของความคิดเห็นของคนได้ที่มองพรรคประชาธิปัตย์ในด้านคุณสมบัติที่ทำให้คนได้นิยมและผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดเรื่องความผูกพันพรรคการเมืองที่มองว่า “โดยทั่วไป ความผูกพันพรรคการเมืองมีองค์ประกอบหลายประการ บางคนผูกพันพรรคการเมืองเพราะชอบนโยบายคิดว่านโยบายพรรคตรงกับตนหรือชอบบุคลิกของผู้นำ”¹

(2) ความต่อเนื่องในการเลือกพรรค แม้จะอยู่ภายใต้การเปลี่ยนหัวหน้าพรรค การย้ายพรรคของผู้นำพรรคและผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตน โดยมีจำนวนประชากรวิจัยที่มีสิทธิเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้งร้อยละ 75.5 ที่เลือกพรรคประชาธิปัตย์ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

มีประชากรวิจัยร้อยละ 69 ที่ตอบว่า การเปลี่ยนหัวหน้าพรรคเป็นนายบัญญัติ บรรทัดฐาน ไม่มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของตน ด้วยเหตุผลที่ว่า เลือกพรรคเชื่อในนโยบายพรรค เชื่อในระบบการเลือกหัวหน้าพรรคของพรรคประชาธิปัตย์ มีความเหมาะสมในเรื่องวิวุฒิ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมานาน มีผลงาน เป็นคนเก่งคนหนึ่ง แม้ไม่รักแบบนายชวน หลีกภัย แต่ก็เลือกพรรคประชาธิปัตย์

มีจำนวนประชากรวิจัยร้อยละ 79 ที่ตอบว่า การที่มีผู้บริหารของพรรคหรือผู้นำของพรรคบางท่านย้ายพรรคไม่มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของตน และจากการสัมภาษณ์ประชากรวิจัยดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า เลือกพรรค เชื่อในนโยบายพรรค ยังมีบุคคลที่มีคุณภาพอีกมากในพรรคประชาธิปัตย์ ยังสนับสนุนนายชวน หลีกภัย และบุคคลที่ย้ายไป ไม่ใช่บุคคลที่ตนชอบ และมีความคิดในแง่ลบกับการย้ายพรรค

มีจำนวนประชากรวิจัยร้อยละ 72 ที่ตอบว่า ถ้าผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของตนย้ายพรรคจะไม่มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ โดยให้เหตุผลที่ว่า เลือก

¹ Martin Harrop and William L. Miller, Election and Voters: A Comparative Introduction, (London : Macmillan Education Ltd, 1987), p.133-134.

พรรค ขอบนโยบายพรรค คิดว่าพรรคจะมีผู้สมัครคนอื่น ๆ ที่เหมาะสมมาให้เลือกใหม่ มีความคิดเห็นเชิงลบกับการย้ายพรรค

และนอกจากนี้ มีจำนวนประชากรวิจัยร้อยละ 68.5 ที่ตอบว่า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าพรรคอีกครั้ง ซึ่งต่อจากสมัยคุณบัญญัติ บรรทัดฐาน จะไม่มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ โดยให้เหตุผลว่า เลือกพรรค เชื่อในระบบของพรรค ขอบนโยบายพรรค ไม่ได้ยึดที่ตัวหัวหน้าพรรค เพราะเป็นการเปลี่ยนตามวาระ และยิ่งถ้าเป็นนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ยังเป็นการดี

(3) การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกพรรค โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 83.5 ที่ตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ล่วงหน้ามานานแล้ว

(4) ความเชื่อมั่นในการเป็นตัวแทนของพรรค โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 81 ที่ตอบว่า เชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ที่ตนได้ตัดสินใจเลือกไป และจากการสัมภาษณ์ประชากรวิจัยดังกล่าว ปรากฏผลของความคิดเห็นในสาเหตุที่ตอบว่าไม่เชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนที่ได้เลือกไป นั่นคือไม่เชื่อมั่นในตัวผู้สมัครในเขตเลือกตั้งของตน แต่เชื่อในพรรคประชาธิปัตย์เลือกเพราะเป็นผู้สมัครของพรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้น สรุปได้ว่า ประชากรวิจัยมีความเชื่อมั่นในพรรคประชาธิปัตย์ โดยเชื่อทั้งคนและพรรคสูงถึงร้อยละ 81 และเชื่อพรรคแต่ไม่เชื่อคนร้อยละ 19 เหตุผลของความเชื่อพรรค พอจะสรุปได้ดังนี้คือ เชื่อในนโยบายพรรค ดูจากผลงานที่ผ่านมา ความซื่อสัตย์สุจริต การเป็นพรรคคนได้ อยู่กับคนได้มานาน ความเก่าแก่

(5) การสนับสนุนกิจการของพรรค เช่น การเข้าเป็นสมาชิก การช่วยเหลือภัย การบริจาคเงิน การรับฟังคำปราศรัย การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับพรรค โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 7.5 ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรค มีประชากรวิจัยร้อยละ 4 ที่ช่วยพรรคหาเสียง มีประชากรวิจัยร้อยละ 0.5 ที่บริจาคเงินให้พรรค มีประชากรวิจัยร้อยละ 66.5 ที่เคยเข้ารับฟังคำปราศรัยของพรรค และมีประชากรวิจัยร้อยละ 59.5 ที่สนใจฟังข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคเป็นพิเศษ จะเห็นได้ว่า มีกิจการของพรรคเพียง 2 ประเภทที่ประชากรวิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษ นั่นคือ การเข้าฟังคำปราศรัยของพรรคและการสนใจในข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับพรรคเป็นพิเศษ

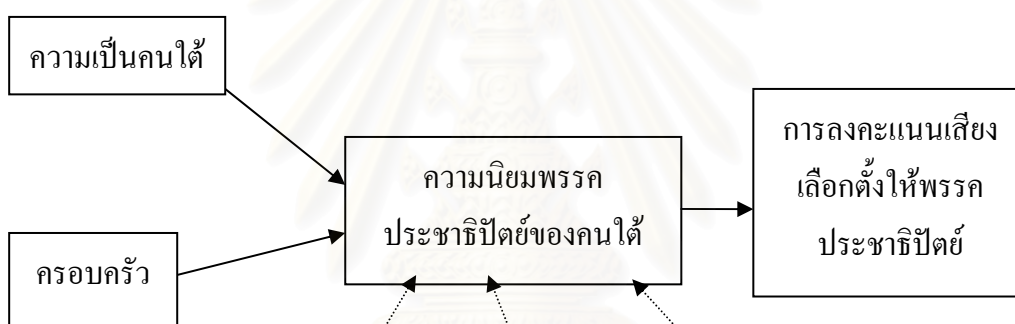
และสมมติฐานย่อยข้อที่ 4 ได้รับการสนับสนุน (support) ว่าเป็นจริงตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ กล่าวคือ ความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ โดยมีประชากรวิจัยร้อยละ 88 ที่นิยมพรรคประชาธิปัตย์และการเลือกตั้งครั้งหน้าได้ตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ร้อยละ 83.5 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันมาก และจากการสัมภาษณ์ประชากรวิจัยดังกล่าว ปรากฏผลของความคิดเห็นในแง่ที่ว่า “ครั้งหน้าจะเลือกพรรคประชาธิปัตย์ด้วยเหตุผลที่พอจะสรุปได้ดังนี้คือ นิยมพรรคประชาธิปัตย์ ขอบนโยบายพรรค เป็นพรรคคนได้ มีผลงานเป็นที่

น่าพอใจ ยังสนับสนุนคุณชวน หลีกภัย อยากให้เข้าไปเป็นฝ่ายค้าน เพราะรอบนี้มองว่าคงจะยังไม่ได้เป็นรัฐบาล

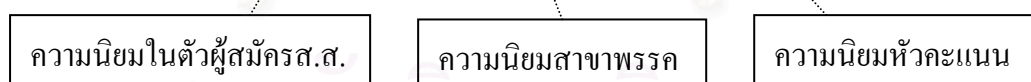
สรุป จากผลการศึกษาตามสมมติฐานย่อยที่ปรากฏข้างต้น นำมาสู่การยืนยันสมมติฐานที่ว่า “ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง”

ภาพที่ 3 สรุปผลการศึกษาวิจัย

อิทธิพลมาก

อิทธิพลน้อย

จากรูปข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังนี้คือ

ความนิยมพรรคการเมืองของคนใต้เกิดจากความเป็นคนใต้ในแง่ของแบบแผนความเป็นภูมิภาคนิยมที่มองว่า การที่จะนิยมพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งนั้นเกิดจากการพิจารณาว่า พรรคการเมืองนั้น ๆ ได้รับความนิยมจากคนใต้โดยส่วนใหญ่หรือไม่ โดยครอบครัวเข้ามาเป็นปฐมเหตุในความนิยมนั้น กล่าวคือ เมื่อพ่อแม่นิยมพรรคการเมืองใดจะมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองของลูก ร่วมกับปัจจัยของความเป็นภูมิภาคนิยมที่เกิดจากการกล่อมเกลามาของสังคม ดังนั้น พรรคการเมืองที่จะได้รับความนิยมในพื้นที่ภาคใต้ คือพรรคการเมืองที่ทำให้คนใต้ส่วนใหญ่ยอมรับ ซึ่งต้องใช้เวลาและผลงานที่ยาวนาน จนสามารถทำให้คนใต้เชื่อว่าเป็นพรรคการเมือง

ของคนใต้ เป็นพวกพ้องเดียวกันกับตนและจะนำมาซึ่งการสนับสนุนและความเชื่อมั่นในการเลือกเข้าไปเป็นตัวแทน ด้วยความคาดหวังที่ว่า พวกพ้องเดียวกันจะทำหน้าที่เป็นตัวแทนของตนได้ดีกว่าพวกอื่นที่มีใช้พวกพ้องเดียวกันกับตน ด้วยความรู้สึกรู้สึกที่ว่า คนใต้ด้วยกันพูดกันเข้าใจกว่า โดยปัจจัยด้านอื่น ๆ เข้ามามีอิทธิพลน้อย เช่น ความนิยมในตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ความนิยมในสาขาพรรค ความนิยมในหัวหน้าคณะ โดยความนิยมในพรรคการเมืองนี้จะมีอิทธิพลมากต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า คนใต้มีแนวโน้มที่จะเลือกพรรคมากกว่าเลือกบุคคล เพราะมีประชากรวิจัยถึงร้อยละ 81 ที่เลือกประชาธิปัตย์เพราะเชื่อมั่นในพรรค และมีประชากรวิจัยร้อยละ 19 ที่ตอบว่าไม่เชื่อผู้สมัครแต่เลือกเพราะสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อปรากฏผลเช่นนี้ ทำให้คาดการณ์พฤติกรรมการเลือกตั้งได้ว่า การพิจารณาเลือกตั้งภายใต้ระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แม้จะใช้ระบบการเลือกตั้ง 2 ระบบ คือแบบสัดส่วนและเขตละ 1 คนก็ตาม ซึ่งระบบสัดส่วนจะเลือกโดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้งด้วยการให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อ 100 รายชื่อ โดยระบบนี้หมายถึงการเลือกพรรคการเมืองที่ตนต้องการให้เป็นตัวแทนนั่นเอง ส่วนแบ่งเขต ๆ ละ 1 คนนั้นเป็นการเลือกผู้สมัครที่ตนต้องการให้เป็นตัวแทนก็ตาม แต่สำหรับคนใต้มีแนวโน้มที่จะพิจารณาพรรคการเมืองก่อนเป็นเบื้องต้นว่าจะเลือกให้พรรคใดเข้ามาเป็นตัวแทน และใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการพิจารณาเลือกผู้สมัคร โอกาสที่จะเลือกทั้งคนและพรรคจึงมีความเป็นไปได้สูงกว่า

อภิปรายผล

แนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการที่จะค้นหาว่า อะไรคือปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความนิยมของประชาชนภาคใต้ที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์ และเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยความนิยมของคนภาคใต้ที่มีต่อพรรคการเมืองกับการพัฒนาพรรคการเมืองไทย

เนื่องจากหัวข้อที่ทำการศึกษามีเนื้อหาและขอบเขตกว้าง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตและรูปแบบเป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเหตุผลของการเลือกพื้นที่ดังกล่าวได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1

ในการศึกษาวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบและตั้งสมมติฐานไว้ว่า “ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ไม่ได้เกิดจากการสร้างระบบฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรค แต่เกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้ที่พัฒนาจนกลายเป็นความผูกพันและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง” โดยมี

สมมติฐานย่อย 4 ประการ ซึ่งการศึกษานี้ยืนยันสมมติฐานทั้งหมด แต่คำถามที่ตามมาคือ การศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ดังนั้นจะสามารถอ้าง(infer) ผลการวิจัยได้ครอบคลุมหรือไม่ ในความเป็นจริงสิ่งที่ค้นพบนั้นเป็นเพียงกรณีศึกษาเท่านั้น และคำตอบที่ได้รับอาจมิใช่ทั้งหมดของความเป็นจริงที่เกิดขึ้น หรือไม่ครอบคลุมเพียงพอ แต่การศึกษานี้ผู้วิจัยเพียงหาคำตอบให้กับสมมติฐานในการวิจัยเท่านั้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะตอบข้อสงสัยในบางประเด็นได้บ้าง และหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้เป็นพื้นฐานให้กับผู้ที่สนใจที่จะศึกษาในประเด็นนี้ให้ลึกและกว้างออกไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ในการศึกษานี้มีอีกประเด็นหนึ่งก็คือ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยความนิยมของคนภาคใต้ที่มีต่อพรรคการเมืองกับการพัฒนาพรรคการเมืองไทย ในประเด็นดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

ความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้นั้นเกิดจากมุมมองและแบบแผนทางการเมืองของคนใต้อีก มากกว่าการสร้างฐานคะแนนเสียงที่มีประสิทธิภาพของพรรคการเมืองนั้น เป็นเหตุผลที่มองที่ตัวประชาชนคือศูนย์กลางแห่งปรากฏการณ์ และพบว่า ครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันแรกของมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้นเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมทางการเมือง จึงไม่น่าแปลกใจที่การศึกษานี้จะปรากฏผลที่ว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากการกล่อมเกลาและการเรียนรู้จากพ่อแม่ผู้ซึ่งมีความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์

ผลการศึกษานี้ยังปรากฏว่า ความเป็นคนใต้อิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ เหตุผลก็เป็นเช่นเดียวกับประเด็นครอบครัว นั่นคือการกล่อมเกลาจากสังคม และสิ่งที่เป็นลักษณะพิเศษคือ การแบ่งพวกหรือที่เรียกกันว่า “ความเป็นภูมิภาคนิยม” ซึ่งน่าจะมีในเกือบทุกภาคของประเทศไทย แต่สำหรับภาคใต้อาจมีความเหนียวแน่นมากกว่าด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการ เช่นงานของอาคม เดชทองคำ ที่มองว่า คนใต้นั้นเดิมเคยถูกทอดทิ้งจากจากรัฐบาลยุคก่อน ๆ ทำให้ต้องปกป้องกันเอง² แน่นอนที่สุดความรู้สึกรักพวกพ้องจึงเด่นชัดกว่าประชาชนในภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย อย่างที่เรียกกันว่า “ความเป็นภูมิภาคนิยม” และด้วยเหตุผลที่ว่า คนใต้อิทธิพลที่ว่า “พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคของคนใต้” เนื่องจากองค์ประกอบหลาย ๆ อย่างภายในพรรค เช่น

- การมีหัวหน้าพรรคเป็นคนใต้ โดยเฉพาะบทบาทของนาย ชวน หลีกภัย

² อาคม เดชทองคำ, หัวเขือกัวชน,(กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543), หน้า51-69.

- การที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของภาคใต้ส่วนใหญ่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งหลังการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ทั้งสิ้น 48 คนในจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของภาคใต้ทั้งหมด 54 คน

- การที่มองว่าผู้บริหารส่วนใหญ่ในพรรคเป็น คนใต้ เช่นในสมัยนายชวน หลีกภัย ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคใต้และดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ นายบัญญัติ บรรทัดฐาน (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี) นายสุเทพ เทือกสุบรรณและ นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี ซึ่งดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค นายธานี ศักดิ์เศรษฐ์ ดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการพรรคและยังมีกรรมการบริหารพรรคอีกหลายท่านที่เป็นคนใต้เช่น นายชุมพล กาญจนะ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์ เป็นต้น³

- นอกจากนี้บุคลิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สำคัญหลาย ๆ ท่านในพรรคมีบุคลิกภาพของความเป็นคนใต้เด่นชัด เช่นนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เป็นต้น

- และประเด็นที่สำคัญคือการอยู่กับคนใต้มานาน ทำให้รู้สึกว่าเป็นพวกพ้องเดียวกันที่จำเป็นต้องสนับสนุนและช่วยเหลือกัน มีความน่าไว้วางใจมากกว่าพวกอื่น ๆ

เหตุผลเหล่านี้นำมาซึ่งความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์และการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์อย่างต่อเนื่อง และจากการศึกษานี้ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจอย่างยิ่ง นั่นคือ คนใต้นั้นค่อนข้างมีความคิดเห็นที่คล้าย ๆ กันอยู่ในคำตอบต่อคำถามหลาย ๆ ประเด็น แม้ว่าจะเป็นคำถามที่ให้ตอบตามความคิดเห็นแต่ผลที่ปรากฏคือการตอบไปในลักษณะและทำนองเดียวกันในเปอร์เซ็นต์ที่ค่อนข้างสูงเช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับมุมมองต่อพรรคประชาธิปัตย์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการย้ายพรรคของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้มองเห็นถึงพฤติกรรมรวมหมู่หรือความเป็นสังคมอันหนึ่งอันเดียวกันของคนใต้อ่อนข้างมาก

ผลการศึกษาที่น่าสนใจซึ่งข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาพรรคการเมืองไทยและข้อสังเกตที่น่าสนใจดังนี้คือ

1) ความมั่นคงของพรรคการเมือง ซึ่งถ้าพรรคการเมืองใดคงความเป็นพรรคการเมืองได้นาน และอยู่ในพื้นที่ใดได้นาน ความรู้สึกเป็นพวกพ้อง ความไว้นือเชื่อใจก็จะตามมา

2) สาขาพรรค พรรคประชาธิปัตย์มีสาขาพรรคกระจายอยู่ในทุกภาคของประเทศเป็นจำนวนมาก แต่จากการศึกษานี้สาขาพรรคประชาธิปัตย์ในเขตเลือกตั้งที่ 1 และ ที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอิทธิพลน้อยต่อการสร้างความนิยมให้เกิดขึ้นกับพรรค ซึ่งโดยวัตถุประสงค์ใน

³ ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 30 มิถุนายน 2543, (กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบสื่อและการพิมพ์, 2543), หน้า17-18.

การจัดตั้งสาขาพรรคน่าจะเข้ามามีอิทธิพลมากต่อความนิยม ซึ่งอาจจะตั้งข้อสังเกตได้ว่า สาขาพรรค อาจจะมิใช่รูปแบบของการสร้างความมั่นคงให้แก่พรรคการเมืองไทยอย่างที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้น แต่น่าจะเป็นแต่เพียงรูปแบบของการพยายามสร้างความเหมือนกับพรรคการเมืองในประเทศที่ พัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกาเท่านั้น กรณีของพรรคประชาธิปัตย์ ประธานสาขาพรรคมีบทบาท สำคัญที่เห็นได้ชัดเจนคือ การมีส่วนร่วมในการเลือกหัวหน้าพรรค ซึ่งถ้าพิจารณาจากสิ่งนี้การตั้ง สาขาพรรคอาจมีความสำคัญในแง่ของการเป็นฐานอำนาจให้แก่หัวหน้าพรรคหรือผู้ที่ก้าวขึ้นมา สู่ตำแหน่งหัวหน้าพรรค

3) การเรียนรู้ของเยาวชน ซึ่งพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ต้องการพัฒนาพรรคการเมืองของตน ควรให้ความสนใจ เพราะการที่เยาวชนเรียนรู้และชื่นชอบพรรคการเมืองนั้น ๆ จะเป็นการดีในการ สร้างรากฐานสำหรับการพัฒนาพรรคให้มั่นคง ดังจะเห็นได้จากการที่ครอบครัวมีอิทธิพลต่อความ นิยมพรรคประชาธิปัตย์ของประชากรวัยที่ได้ศึกษา ถ้าพรรคการเมืองสามารถกระทำในบทบาทนี้ แทนสถาบันครอบครัว จะทำให้เกิดการพัฒนาพรรคการเมืองไทยมากยิ่งขึ้น

4) การซื้อเสียง จากการเข้าไปสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัย พบว่า คนใต้นั้น การซื้อเสียงทำได้ยาก เหตุผลประการหนึ่งอาจจะเนื่องมาจากสถานะเศรษฐกิจที่ค่อนข้างดี ซึ่งอาจจะ ไม่ใช่เรื่องของการมีเงินมีทองมาก แต่มีความเป็นอยู่ที่ดี นั่นคือ ภาคใต้ไม่ค่อยประสบปัญหาความ อดอยาก นอกจากนี้ยังพบว่า คนใต้มีทัศนคติในทางลบกับการซื้อเสียง ดังจะเห็นได้จากการที่คนใต้มิ ภาพลบกับการย้ายพรรคซึ่งมีความคิดเห็นว่า การย้ายพรรคนั้นก็เนื่องด้วยเหตุผลของผลประโยชน์ ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ย้ายพรรคไปนั้นจะได้รับ รวมถึงความคิดเห็นในคุณสมบัติที่ดีของ พรรคประชาธิปัตย์ที่คนใต้มองว่า พรรคประชาธิปัตย์ซื่อสัตย์ โง่งกินน้อย และจากการศึกษานี้ยัง พบว่าคนใต้นั้นมีความสนใจและให้ความสำคัญกับการเมืองในระดับที่สูงซึ่งน่าจะจะมีอิทธิพลต่อ ประเด็นที่ว่า ทำไมพื้นที่ภาคใต้การซื้อเสียงทำได้ยาก หรือความคิดเห็นของอาคม เดชทองคำที่ได้ กล่าวไว้ว่า คนใต้นั้นมีบุคลิกภาพที่ดูเหมือนจะเป็นปัจเจกนิยมสูง ไม่ง้องอน ดื้อรั้น หัวแข็ง ไม่เชื่อ การชักชวนซึ่งง่าย ๆ จึงดูเหมือนว่าหยิ่งยะโส ซึ่งบุคลิกภาพนี้อาจเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ทำให้ การซื้อเสียงทำได้ยากในพื้นที่ภาคใต้ ประเด็นนี้มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการเมืองไทย นั่นคือ การที่จะขจัดการซื้อเสียงในการเมืองไทย สิ่งสำคัญคือทำอย่างไรให้ประชาชนตระหนักถึง ความสำคัญในการเลือกตั้ง และเห็นอันตรายจากการซื้อขายเสียง

5) ผลการศึกษาสามารถสรุปปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนใต้อันได้ 3 ประการดังนี้คือ

(1) ระบบอุปถัมภ์ (Patron-client System) การที่คนใต้อาจเลือกพรรคประชาธิปัตย์เพราะมองว่า พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคคนใต้นี้เนื่องด้วยเหตุผลว่าอยู่กับคนใต้อันยาวนาน มีผลงานและคนใต้อัน

ใหญ่รวมถึงครอบครัวนิยมและเลือกพรรคนี้ แต่การอธิบายตามปัจจัยนี้มีข้อสังเกตที่สำคัญคือ ถ้าพิจารณาตามทฤษฎีระบบอุปถัมภ์นั้น ผู้ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์คือผู้ที่มีทรัพยากรที่เหนือกว่า ซึ่งควรจะเป็นพรรคการเมืองและนักการเมือง ส่วนผู้ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์คือประชาชน แต่ถ้าพิจารณาจากการศึกษานี้ ประชากรวิจัยถึงร้อยละ 71.5 ที่ตอบว่าความเป็นคนได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งดูเหมือนว่า ผู้ที่อยู่ในฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์คือประชาชนคนได้ ซึ่งก็คือสังคมคนได้ ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์และนักการเมืองอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกอุปถัมภ์เสียมากกว่าเพราะประชากรวิจัยส่วนใหญ่มิได้ตัดสินใจเลือกเพราะเหตุผลของการที่ต้องการการอุปถัมภ์จากพรรคและนักการเมืองของพรรค แต่เลือกเพราะความเป็นภูมิภาคนิยม ส่วนเหตุผลอื่น ๆ เป็นเพียงเหตุผลรองที่นำมาประกอบการตัดสินใจเท่านั้น

- ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Personal Relation) สำหรับคนได้นั้นพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่อยู่กับคนได้มายาวนาน แม้จะไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดภายในพรรคประชาธิปัตย์ แต่ก็มีความรู้สึกว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคคนได้ ดังนั้นการที่จะตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์หรือนิยมในพรรคประชาธิปัตย์จึงเกิดขึ้นได้ไม่ยาก

- ทฤษฎีประชาธิปไตย (Democracy) จากการศึกษานี้พบว่าคนได้สนใจการเมืองในระดับที่สูง รวมถึงให้ความสำคัญกับการไปเลือกตั้งตัวแทนของตน

6) ในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ผลอย่างไม่เป็นทางการปรากฏว่า พื้นที่ภาคใต้นั้น พรรคประชาธิปัตย์ยังเป็นพรรคที่ครองแชมป์การเลือกตั้งในภาคใต้ โดยในภาคใต้นี้ พรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกตั้งเข้ามา 52 เขต จากจำนวน 54 เขต ซึ่งถือว่ามากกว่าที่พรรคประชาธิปัตย์เคยได้รับในการเลือกตั้งเมื่อ 6 มกราคม 2544 ผลการเลือกตั้งนี้ยืนยันสมมติฐานในการศึกษานี้ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ผลการเลือกตั้งทั่วไป 6 กุมภาพันธ์ 2548 จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ภาคอื่น ๆ ของประเทศไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ภาคเหนือ ภาคอีสานหรือแม้แต่ภาคกลาง พรรคประชาธิปัตย์กลับต้องเสียที่นั่งเดิมให้กับพรรคการเมืองอื่น โดยเฉพาะพรรคไทยรักไทย ประเด็นนี้จึงน่าสังเกตว่าแม้พรรคประชาธิปัตย์จะสามารถรักษาเก้าอี้ในพื้นที่ภาคใต้แต่พื้นที่ในภาคอื่น ๆ กลับรักษาไว้ไม่ได้แม้จะเป็นพื้นที่เก่าของพรรคประชาธิปัตย์เอง ซึ่งข้อพิจารณาหนึ่งที่น่าจะให้ความสนใจคือ ผลการเลือกตั้งดังกล่าวน่าจะเป็นประเด็นหลักที่พรรคประชาธิปัตย์ควรนำมาพิจารณาและหาทางปรับปรุงพรรค ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชาชนในภูมิภาคอื่น ๆ นิยมและผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ได้เหมือนภาคใต้

ในกรณีพื้นที่ภาคใต้ ภาคใต้ในช่วงรัฐบาลทักษิณ(พ.ศ. 2544-2548) เกิดเหตุการณ์หลายอย่างที่น่าจะมีผลกระทบต่อเลือกตั้ง เช่น กรณีความไม่สงบในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบไปด้วย ยะลา ปัตตานี นราธิวาสและสตูล หรือกรณีเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ซึ่ง

รัฐบาลนั้นอยู่ในฐานะที่มีความได้เปรียบในการแสดงบทบาทเพื่อแก้ไขปัญหาหรือให้ความช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่ รวมถึงการกุมอำนาจรัฐที่ถือว่ามีความได้เปรียบมากในการเลือกตั้ง แต่สำหรับพื้นที่ภาคใต้ แม้ว่ารัฐบาลอย่างพรรคไทยรักไทยจะใช้ความพยายามเป็นอย่างมากในการสร้างความนิยมเพื่อชัยชนะในการเลือกตั้งในพื้นที่ภาคใต้ แต่ก็ยังไม่สามารถกระทำได้ สิ่งนี้ยืนยันถึงความผูกพันพรรคประชาธิปัตย์ของคนใต้ แม้ว่าในบางเขตเลือกตั้งผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทย จะได้รับคะแนนเสียงค่อนข้างมากเช่นกัน แต่เมื่อเทียบกับความพยายามที่พรรคไทยรักไทยได้กระทำ ถือว่าเป็นคะแนนเสียงที่ไม่มากนักสำหรับกรณีนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

บทสรุป

การศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาถึงบทนี้ได้มีองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญเช่น ความเอาใจใส่ของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึงคุณสมบัติของผู้ศึกษาวิจัย สิ่งสำคัญในงานชิ้นนี้นอกจากองค์ความรู้จากการศึกษาแล้วยังประกอบไปด้วยการเป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ของผู้ศึกษาวิจัย ดังนั้น นอกจากเหนือจากผลการศึกษิตตามสมมติฐานการวิจัย สิ่งที่พบเห็นและนำกลับมาพิจารณาก่อให้เกิดบทสรุปสำคัญในการศึกษานี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะที่สำคัญของคนใต้ อันประกอบไปด้วย

1. คุณสมบัติของพรรคการเมืองที่คนใต้นิยม

คนใต้นั้นไม่ไว้ใจหรือเชื่อใจใครง่าย ๆ ดังนั้นการที่คนใต้อาจจะเชื่อใจหรือไว้ใจใครจำเป็นต้องมีองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญคือ บุคคลนั้นต้องทำให้คนใต้อาจเชื่อได้ว่าเป็นพวกพ้องเดียวกันกับตน หรือเป็นคนที่ “คบได้” กับประเด็นของความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวแทนของคนใต้อย่างยาวนาน จึงก่อให้เกิดความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ที่กลายมาเป็นความผูกพัน สำหรับคนใต้แล้วพรรคประชาธิปัตย์มิใช่คนอื่นคนไกล แต่คนใต้อาจรู้สึกว่าการประชาธิปัตย์เป็นพวกพ้องเดียวกันกับตน ด้วยความรู้สึกนี้ พรรคประชาธิปัตย์จึงเป็นที่พึ่งและเป็นพรรคที่คนใต้อาจไว้วางใจ

จากกรณีนี้ถ้าพิจารณาระหว่างพรรคประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะที่เป็นพ้องเดียวกันกับคนใต้ คนใต้อาจให้ความไว้วางใจโดยเลือกพรรคประชาธิปัตย์เป็นตัวแทนของตน ในขณะที่พรรคไทยรักไทยเป็นพรรคการเมืองใหม่ ซึ่งถือได้ว่าช่วงระยะเวลาที่พรรคไทยรักไทยเข้ามาสู่การเมืองไทย นำมาซึ่งกระแสความสนใจนโยบาย โดยพรรคไทยรักไทยได้สร้างกระแสขึ้นมาจากนโยบายที่เป็นรูปธรรม จับต้องได้และเข้าถึงประชาชน ไม่ว่าจะเป็นนโยบายกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจในพรรคไทยรักไทยเป็นอย่างยิ่ง ความสนใจในเรื่องนี้มีในทุกภาคของประเทศ รวมถึงภาคใต้ด้วย เมื่อประเด็นนโยบายปฏิเสธไม่ได้ว่าทำให้พรรคการเมืองใหม่อย่างพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้นในเกือบทุกภาคของประเทศในการเลือกตั้งทั่วไป 6 มกราคม 2544 และ 6 กุมภาพันธ์ 2548 แต่ทำไมภาคใต้อาจมีความแตกต่าง เหตุผลก็ด้วยความรู้สึกที่ว่า แม้จะถูกใจนโยบายอยู่มากแต่ก็ยังถือไม่ได้ว่า “เป็นพวกพ้องเดียวกัน” ไม่เหมือนกับความรู้สึกที่มีให้กับพรรคประชาธิปัตย์ การจะทอดทิ้งพรรคประชาธิปัตย์แล้วหันไปนิยมหรือเลือกพรรคไทยรักไทยเป็นเรื่อง

ที่คนได้ไม่สามารถจะกระทำเช่นนั้นได้ การจะทิ้งพวกพ้องสำหรับคนได้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างเกิดขึ้นได้ยากและไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากสังคมคนได้

และในการเลือกตั้งทั่วไป 6 กุมภาพันธ์ 2548 สำหรับคนได้ พรรคไทยรักไทยแม้ไม่ใช่ “คนแปลกหน้า” เสียทีเดียว แต่ความรู้สึกที่ว่า เป็น “พวกพ้องเดียวกัน” กับตน ยังมีอาจเกิดขึ้นและเทียบเคียงกับความรู้สึกที่มีให้กับพรรคประชาธิปัตย์ แม้ นโยบายของพรรคไทยรักไทยและผลงานในการเป็นรัฐบาลจะ “เข้าตา” คนได้มีใช่น้อย รวมถึงกรณีการให้ความช่วยเหลือประชาชนใน 6 จังหวัดอันดามัน ในเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ แต่เมื่อพิจารณาถึงการลงพื้นที่ของแกนนำพรรค ทั้งการเข้าเยี่ยมเยียนประชาชน หรือการปราศรัย การดำเนินการของพรรคไทยรักไทยก่อให้เกิดความ “ไม่พอใจ” ของคนได้ เพราะเมื่อความรู้สึกของคนได้รู้สึกว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพวกพ้องของตนเองและดูเหมือนว่าความรู้สึกในความรักพวกพ้องของคนได้มีความเข้มข้นมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ และมีผลอย่างสำคัญต่อความรู้สึกที่จะช่วยเหลือและปกป้องกัน การปราศรัยในพื้นที่ภาคใต้ของพรรคไทยรักไทยในหลาย ๆ พื้นที่ มีความพยายามที่จะโจมตีพรรคคู่แข่งอย่างพรรคประชาธิปัตย์ ประเด็นนี้จึงน่าจะกระทบต่อความรู้สึกของคนได้ที่จะก่อให้เกิดความเห็นใจพรรคประชาธิปัตย์ และแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์เองจะปราศรัยโจมตีพรรคไทยรักไทยเช่นเดียวกัน แต่นั่นคือความรู้สึกที่ว่า “พวกพ้องเดียวกันกับตนเอง”

2 คุณสมบัติของนักการเมืองที่คนได้นิยม

โดยบุคลิกลักษณะของคนได้เป็นคนพูดจาฉะฉานและในสายตาคนภายนอก อาจจะรู้สึกว่าพูดจาห้วน ๆ พูด “ทองแดง” แต่คนได้ไม่ได้รู้สึกว่ามันคือปมด้อยหรืออายกับเรื่องเหล่านั้น และค่อนข้างภูมิใจในตัวคนของตนเอง การเป็นคนพูดจาฉะฉาน มีวาทะในการพูด ทำให้คนได้มีแนวโน้มที่จะชื่นชอบนักการเมืองที่มีวาทะดี พูดจาฉะฉาน ถ้าพิจารณาจากนักการเมืองที่คนได้ชื่นชอบ ซึ่งเห็นได้ชัดจากกรณีของ นายชวน หลีกภัย นายชวนนั้นกล่าวได้ว่าเป็นนักการเมืองที่มีวาทศิลป์ในการพูด จนได้รับฉายาว่า “ผีปากใบมิด โคนอาบน้าฝิ่ง” กล่าวคือ นายชวน เป็นนักการเมืองที่เรียกได้ว่าพูดเก่ง พูดจาฉะฉาน มีหลักการ มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นแบบอย่างของนักการเมืองที่คนได้ชื่นชอบ

กรณีพรรคประชาธิปัตย์ จะเห็นได้ว่าพรรคประชาธิปัตย์มีนักการเมืองที่มีคุณสมบัติทางด้านวาทศิลป์ เป็นจำนวนมาก(อาจจะพิจารณาได้จากผลงานการเป็นฝ่ายค้าน) เช่น นายสุเทพ เทือกสุบรรณ นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี นายอาคม เองฉ้วน นายชานิศักดิเศรษฐ์ นายถาวร เสนเนียม นายสนั่น สุรากลุค นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นต้น พรรคนี้จึงกลายเป็นพรรคที่คนได้ชื่นชอบ

และสำหรับคนได้นั้นมีความสนใจในการเมืองมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ โดยเฉพาะความสนใจในการฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่มีนักการเมืองฟิสิกส์อย่างกรณีพรรคประชาธิปไตยจึงค่อนข้างได้รับความนิยมจากคนได้ เพราะการเข้าฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองสำหรับคนได้นั้นถือว่า “สนุกและมีสีสัน” การไปเข้าฟังการปราศรัยหาเสียงเปรียบเสมือนการไปคุมหศพ

แต่จากลักษณะนิสัยของคนได้นั้น แม้ว่าคนได้จะชื่นชอบบุคคลที่พูดจาจะฉาน มีวาทศิลป์ในการพูด แต่การจะเอาชนะใจคนได้ไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ เพราะในอีกด้านหนึ่งคนได้ไม่ชอบคนพูดจาโอ้อวด หรือมีท่าที่ยิ่งยะโส นักการเมืองที่คนได้ชื่นชอบจึงมิใช่เป็นเพียงบุคคลที่พูดจาจะฉานแต่ต้องเป็นคนที่อ่อนน้อมถ่อมตนด้วย

ดังนั้นนักการเมืองที่คนได้ชื่นชอบต้องประกอบไปด้วยการทำให้คนได้ไว้นือเชื่อใจยอมรับว่าเป็นพวกพ้องเดียวกัน พูดจาจะฉานมีวาทศิลป์ในการพูดและต้องอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่ในที่ ไม่โอ้อวดหรือยิ่งยะโส และเมื่อกลายเป็นนักการเมืองที่คนได้ชื่นชอบแล้ว โดยพื้นฐานคนได้รักใคร่จริงจัง การจะขอเสียงสนับสนุนไม่ใช่เรื่องยาก สำหรับกรณีของนักการเมืองเหล่านี้

3. ความคาดหวังจากการเมือง พรรคการเมืองและนักการเมือง

โดยลักษณะและบุคลิกภาพของคนได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบอิสระ และไม่เกรงกลัวใคร ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการมีฐานะทางเศรษฐกิจดี ไม่ต้องง้องอนหรือขอความช่วยเหลือใคร แต่มักจะพึ่งตนเอง การคิดจะพึ่งคนอื่นสำหรับคนได้นั้นมิใช่เรื่องที่เกิดขึ้นง่าย ๆ เพราะเป็นการบั่นทอนศักดิ์ศรีของตนเอง และคนได้มักมีความเข้มข้นในการสำนึกบุญคุณ ดังนั้นการจะขอความช่วยเหลือใครจึงถือเป็นภาระที่ต้องตอบแทน ลดศักดิ์ศรีและจะลดความเป็นอิสระของตนเอง เมื่อไม่ถึงคราวที่จำเป็นจริง ๆ จะไม่พึ่งพาคนอื่น

โดยลักษณะเช่นนี้ ความคาดหวังที่จะพึ่งการเมือง พรรคการเมืองและนักการเมืองจึงไม่ใช่ความจำเป็นสำหรับคนได้

คนได้ไม่ได้มองว่าตนเองด้อยกว่าคนอื่น ๆ รวมถึงนักการเมืองหรือข้าราชการ แต่ตนเองมีศักดิ์ศรี ดังนั้นการเสนอผลประโยชน์เพื่อแลกกับคะแนนเสียงหรือเพื่อสิ่งอื่นใด ถือเป็น การ “ดูถูก” สำหรับคนได้ เป็นการดูหมิ่นและเหยียดหยามศักดิ์ศรี การวางตนอยู่เหนือกว่า หรือการไม่ให้ความเคารพในฐานะที่เท่าเทียมกัน สิ่งเหล่านี้จะได้รับการปฏิเสธจากคนได้ และมีแนวโน้มที่จะถูกต่อต้านหรือไม่ได้รับความร่วมมือจากคนได้ด้วย ดังนั้นพื้นฐานการติดต่อสัมพันธ์กับคนได้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรี ไม่ดูถูกหรือแสดงความเหนือกว่า (การวางอำนาจ)

4. ความสมานฉันท์ในสังคมต่อความรู้สึกว่าเป็นพวกพ้องเดียวกัน

โดยสภาพของสังคมคนได้นั้น จะสังเกตได้ว่า สังคมคนได้นี้มีความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ค่อนข้างมาก เนื่องจากภูมิศาสตร์ของภาคใต้เป็นดินแดนที่ติดทะเลทั้งสองฝั่ง มีคนแปลกหน้าแปลกวัฒนธรรมเข้ามามากมาย รวมถึงเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว โดยหลัก ๆ จะสังเกตได้ว่า มีไทยพุทธ ไทยมุสลิม ที่เป็นไทย ไทยเชื้อสายจีน และไทยเชื้อสายมาเลย์ ที่ถือเป็นส่วนผสมที่สำคัญในพื้นที่ แม้ว่ามีความหลากหลายแต่ก็ถือได้ว่ามีความสมานฉันท์กันในสังคม อาจจะมีความรู้สึกรำคาญหรือเบียดเบียนกันบ้างแต่มิใช่การต่อต้าน หรือรังเกียจกัน จึงเป็นสังคมที่ค่อนข้างเคารพซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ จะสังเกตเห็นว่า แม้ว่าไทยมุสลิมจะค่อนข้างตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชนอยู่ในทุกจังหวัดในภาคใต้(ไม่ได้นำพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันประกอบไปด้วย ยะลา ปัตตานี นราธิวาสและสตูล เข้ามาพิจารณา) แต่ชุมชนเหล่านั้นก็เป็นเพียงพื้นที่เล็ก ๆ ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ใหญ่ โดยชุมชนเหล่านี้มิได้แยกตัวออกจากสังคมใหญ่นั้น และในชุมชนมุสลิมเองบางครั้งก็ยังมีไทยพุทธอยู่ร่วมกันบ้าง ซึ่งก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ซึ่งโดยพื้นฐานความคิดของประชาชนในภาคใต้มักมีความคิดว่า “ตัวเขาเองคือคนใต้” ไม่ใช่ “คนจีน” หรือ “คนไทย” เมื่อสังคมส่วนใหญ่รับรู้ว่าคุณคือ “คนใต้” ความรู้สึกแปลกแยกจึงมีน้อย ซึ่งก่อให้เกิดเป็นสังคมที่มีความสมานฉันท์กันค่อนข้างมาก

ดังนั้น เมื่อคนในสังคมรับรู้และยอมรับใครว่าเป็นพวกพ้องเดียวกันกับตน คนส่วนใหญ่ในฐานะ “คนใต้” ด้วยกัน มิแน่วโน้มที่จะยอมรับบุคคลคนนั้นด้วย จากกรณีนี้ เมื่อคนใต้ส่วนใหญ่ยอมรับพรรคประชาธิปัตย์ มองว่าพรรคประชาธิปัตย์เป็นพวกพ้องเดียวกันกับตน คนอื่น ๆ ในสังคมจึงมีแนวโน้มที่จะยอมรับเช่นนั้นด้วยเช่นกัน

5. คนใต้กับท่าทีการย้ายพรรคของนักการเมือง

มีปรากฏให้เห็นเสมอ ๆ สำหรับการเมืองไทยกับการย้ายพรรคของนักการเมือง กรณีการย้ายพรรคสำหรับนักการเมืองภาคใต้นั้นค่อนข้างมีความเสี่ยง ซึ่งมี 4 ความเสี่ยงหลัก ๆ คือ 1) เสี่ยงที่ประชาชนจะไม่เห็นด้วย 2) เสี่ยงที่จะไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนอีก 3) เสี่ยงที่จะไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีก และ 4) เสี่ยงที่อาจจะต้องลดบทบาทหรือจบชีวิตทางการเมือง

คนใต้นั้น การทิ้งเพื่อนหรือทิ้งญาติพี่น้องไม่ใช่เรื่องที่ควรประพฤติ เพราะคนใต้นั้นมีความเข้มข้นของการรักพวกพ้อง การทิ้งพวกพ้องจึงค่อนข้างได้รับการประณามจากสังคมคนใต้ เช่นเดียวกับการย้ายพรรค คนใต้นั้นจึงมิอาจพลกกับการย้ายพรรค โดยมองว่า การย้ายพรรคเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของตัวบุคคล และมีแนวโน้มที่จะมองว่าเป็นเรื่องการทิ้งอุดมการณ์หรือไม่มีอุดมการณ์ ไม่น่าเชื่อถือ ไม่น่าไว้วางใจ

แต่ประเด็นนี้มีข้อยกเว้น ให้สำหรับพรรคประชาธิปัตย์บ้างเช่นกัน ในการที่คนได้มองว่า พรรคประชาธิปัตย์เป็นพวกพ้องเดียวกันกับตน การย้ายออกจากพรรคประชาธิปัตย์จึงอาจถูกมอง ในด้านลบ แต่การย้ายเข้าพรรคประชาธิปัตย์ ไม่ใช่เรื่องที่ผิดเสียทีเดียว แม้ไม่ค่อยถูกใจนักกับการ ย้ายพรรค แต่เมื่อย้ายมาเป็นพวกเดียวกันกับตน ก็พร้อมจะให้โอกาสบ้างเช่นกัน

6. คนได้กับประเด็น “คำทำ”

โดยลักษณะนิสัยคนได้ชอบอิสระ ไม่ชอบอยู่ใต้อำนาจ หรือคำสั่งใคร มีความดีร้อน เป็นตัว ของตัวเองสูง แม้ว่าบางครั้งจะดูว่าแข็งกร้าวไปบ้าง พุดจาโผงผางไปบ้าง แต่ไม่ได้คิดจะมีเรื่องมีราว กับใคร ความเป็นคนรักสงบเป็นลักษณะนิสัยทั่วไปของคนไทย ซึ่งรวมถึงคนไทยภาคใต้ด้วย แต่ คนได้แม้จะเป็นสังคมที่รักสงบ แต่เมื่อถูกรักแ ก ถูกเหยียดหยาม หรือถูกดูถูกแคลน สำหรับลักษณะ นิสัยที่ไม่ยอมใคร เมื่ออยู่ในสถานการณ์เช่นนี้จะยิ่งตอบโต้และต่อต้านอย่างทีอาจจะเรียกได้ว่า “ตา ต่อตาฟันต่อฟัน” หรือ “ดื้อแพ่ง” โดยไม่เกรงกลัวอิทธิพลหรือเกรงกลัวใคร ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะ นิสัยพื้นฐานของคนใต้ที่เห็นได้ชัดกว่าภาคอื่น ๆ การทำทนายคนได้จึงไม่ใช่เรื่องที่ดึกนัก เมื่อดูจาก ลักษณะนิสัยพื้นฐานเช่นนี้ การรอมชอมและมีทำที่อ่อนน้อมน่าจะเป็นวิธีที่ใช้ได้ดีกว่า

สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 สื่อบางส่วนได้เสนอประเด็นข่าวที่ว่า พรรคไทยรักไทยมีการกล่าวถึงงบประมาณที่อาจจะช่วยเหลือพื้นที่ที่เลือกตัวแทนจากพรรคตนเอง เป็นพิเศษ ประเด็นนี้แม้มิใช่นโยบายของพรรคไทยรักไทย และอาจจะมีได้ตั้งใจที่จะกระทำเช่นนั้น จริง ๆ หรือไม่ก็ตาม แต่ประเด็นนี้ สำหรับความรู้สึกคนได้ ในฐานะคนที่ไม่ได้เลือกรัฐบาลพรรค ไทยรักไทยเมื่อการเลือกตั้งทั่วไป 6 มกราคม 2544 การพูดถึงประเด็นนี้ถือว่าเป็น “การทำทนาย” (ใน ความรู้สึกของคนได้) และด้วยลักษณะนิสัยที่ “ไม่ยอมและไม่กลัว” ของคนได้ การทำทนายเช่นนี้ยัง ทำให้คนได้ต่อต้านและมีแนวโน้มที่จะไม่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้พรรคไทยรักไทยแม้ว่าพรรคนี้ มีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากที่จะได้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้งก็ตามที

สำหรับลักษณะเฉพาะของคนได้ที่ผู้วิจัยได้สรุปไว้ข้างต้น ผู้วิจัยหวังไว้ว่าจะเป็น ประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อยกับบุคคลที่สนใจและต้องการจะเข้าใจในความเป็น “คนได้” ที่มี ลักษณะเฉพาะและความน่าสนใจ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. พรรคการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- กนก วงษ์ตระหง่าน. มิติทางการเมืองในปรากฏการณ์ของสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- กระมล ทองธรรมชาติ. การเลือกตั้ง พรรคการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล. กรุงเทพฯ : มาสเตอร์เพรส, 2531.
- กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- กลุ่มข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช. จังหวัดนครศรีธรรมราช [Online].2547. แหล่งที่มา: <http://www.nakhonsithammarat.go.th/politics.php>[18 กุมภาพันธ์ 2547]
- เกียรติฟ้า เลาหะพรสวรรค์. พรรคการเมืองไทยในกระบวนการพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมือง : ศึกษากรณีพรรคประชาธิปัตย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- โกสินทร์ วงศ์สุวัฒน์ และ นรนิติ เศรษฐบุตร. พรรคการเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
- ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ระหว่างวันที่ 1 เมษายน – 30 มิถุนายน 2543. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบสื่อและการพิมพ์, 2543.
- ชัยวัฒน์ วีรานันท์. บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีของพรรคประชาธิปัตย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะทหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2524.

- ชาตรี จันทร์วีระชัย. หวัคະແນນໃນລະບົບການເລືອກຕັ້ງຂອງໄທຍ: ສຶກສາຄຣຣນີ ຈັງຫວັດຄາຍຸນນຸຣີ.
 ວິທານິພົນຮຸ້ປຣິຍຸຍາມຫາບັນທິດ ກາຄວິຊາການປກຣອງ ບັນທິດວິທາລັຍ
 ຈູຟາລງຄຣຣນີມຫາວິທາລັຍ,2532.
- ສຸມຟລ ແພຣ່ຮລວງ. ຄວາມຜູກພັນພຣຣຄາຣເມືອງຂອງຄນກຸງເທມຫານຄຣ. ວິທານິພົນຮຸ້ປຣິຍຸຍາ
 ມຫາບັນທິດ ກາຄວິຊາການປກຣອງ ບັນທິດວິທາລັຍ ຈູຟາລງຄຣຣນີມຫາວິທາລັຍ, 2529.
- ໄສຍວັດນີ້ ດຣອຍສຸນັນທ໌. 36 ປີ ພຣຣຄປຣະຊາຣີປັດຍ໌. ກຸງເທພຯ: ປຣະສານສິລປ໌ການຟິມຟ໌, 2525.
- ທິດຍາ ສຸວຣຣນະຊຸ. ສັງຄມວິທຍາ. ກຸງເທພຯ : ໄທຍວັດນາພານິຊ, 2527.
- ຣຸ້ສຸວຸຕິ ສຸທຣີສຄຣາມ. ນາຍຄວງ ອຣັຍວງສ໌ ກັບພຣຣຄປຣະຊາຣີປັດຍ໌. ກຸງເທພຯ : ດຳນັກຟິມຟ໌ເຣືອງສິລປ໌,
 2522.
- ດຳຣີທ໌ ບຸຣຣະນນທ໌. ຄຸນຸຸມາຍປຣະກອບຣັຊຣຸຣຣມນຸຍວ່າດ້ວຍຄຸນຸຸມາຍເລືອກຕັ້ງແລະຄຸນຸຸມາຍພຣຣຄ
 ກາຣເມືອງ. ກຸງເທພຯ : ນິຕິຣຣຣມ, 2539.
- ເດໂຂ ສວນານນທ໌. ພອນານຸຄຣມສ໌ພ໌ທ໌ການເມືອງ. ກຸງເທພຯ : ບຣີຣິຍ໌ທສຳນັກຟິມຟ໌ຫນ້າຕ່າງສູ່ໂລຄກວ້າງ
 ຈຳກັດ, 2545.
- ທິພາພຣ ຟິມຟິສຸທຣີ ແລະ ອນຸສຣຣນ໌ ລິມມຣນີ. ພຸດຕິຄຣຣມທາງການເມືອງ. ກຸງເທພຯ : ມຫາວິທາລັຍ
 ຣາມຄຳເທງ, 2524.
- ຣີຣຸ້ຊ໌ ຄູ໌ໂພນຸລ໌. ການສັມມນາເຣືອງປັດຍາແລະອຸປຣຣຄໃນການເລືອກຕັ້ງ ສ.ສ.ໃນຈັງຫວັດສງຂລາ ວັນທີ່
 6 ຄັນຍາຍນ 2529 ຄູ ໂຣງແຣມແກຣນດ໌ຟລາຊຳ ຫາດໄຫຼ່. ສງຂລາ : ໂຄຣງຄາຣພັດນາ
 ປຣັຸທິການປຣະຊາຣີປັດຍເພື່ອການເລືອກຕັ້ງທົ່ວໄປປີ 2529 ຂອງຈັງຫວັດສງຂລາ ດ້ວຍ
 ຄວາມສນັບສນຸນຂອງມຸລນິຣາເຊີຍ ກາຄວິຊາຣັຊປຣະສາສນສາສຕຣ໌ ຄຣະວິທຍາຄາຣ
 ຈັດຄາຣ ມຫາວິທາລັຍສງຂລານຄຣິນທ໌, 2529.
- ປຣະຊາຣີປັດຍ໌ເຄີຍຄູ່ປຣະຊາຣນບນິທິທາງປຣະຊາຣີປັດຍ. ກຸງເທພຯ : ພຣຣຄປຣະຊາຣີປັດຍ໌, 2542.
- ປຣັຸຊາຣ໌ ດັຊຄຸຍາວັຕຣ. ຕາມໄປຄູປຣະຊາຣີປັດຍ໌ເລືອກຫວນ້າພຣຣຄ. ໄທຍໂພສຕ໌ (19 ເມຊາຍນ 2546):
 2.
- ປຣີຊາ ຫງຸ໌ໄຄຣເລີສ. ພຣຣຄການເມືອງແລະປັດຍາພຣຣຄການເມືອງໄທຍ. ກຸງເທພຯ : ໄທຍວັດນາພານິຊ,
 2524.
- ເປ້າຫມາຍ 20 ສ.ສ. ໄດ້ ເປ້າຫມາຍທີ່ສ່ງແຣງສະເຫືອນຍິ່ງຕໍ່ປຣະຊາຣີປັດຍ໌ກາຄໄດ້. ມຕິຊນຣາຍວັນ (2
ຣັນວາຄມ 2546): 3.
- ຜູ້ຈັດຄາຣຣາຍວັນ (8 ເມຊາຍນ 2546): 9.

- พงศธร จันทร์แก้ว. ผลกระทบของการใช้เงินซื้อเสียงต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง:
ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
 ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง : ทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์.
วารสารสังคมศาสตร์ 23(สิงหาคม 2529): 6.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เขต 3
18 เมษายน 2526. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ ชีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. รายงานการวิจัยเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.
- พงษ์ศักดิ์ ฉลาดแพทย์ (บรรณาธิการ). เส้นทางชีวิต “ชวน หลีกภัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ปฐม
 กาล, 2543.
- พิชัย เก้าสำราญ, สมเจตน์ นาคเสรี และวรวิทย์ บารุ. การเลือกตั้งปีตติมาปี 2529 ศึกษากรณี
กระบวนการหาเสียงและระบบห้วคะแนน. กรุงเทพฯ : มูลนิธิเพื่อการศึกษา
 ประชาธิปไตยและการพัฒนา, 2530.
- เพิ่มพงษ์ เชาวลิต. การบริหารคะแนนเสียงกับการเลือกตั้ง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2529.
 สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- มูรธาธีร์ รักษาติเจริญ. การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ในกระบวนการทางการเมืองไทย.
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย, 2525.
- รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. คู่มือการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2544.
- รัตน์ ยืนนาน, ชูศักดิ์ เอกเพชร และสนธยา พลศรี. รายงานการวิจัยความนิยมของประชาชนที่มีต่อ
พรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2526 : ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนใน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี : ศูนย์วิจัยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, 2526.
- รายงานการวิจัย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 17 พฤศจิกายน 2539. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
 ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2540.
- ลิขิต ชีรเวดิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- สมศักดิ์ เกี้ยวแก้ว. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : มิตรนภา การพิมพ์, 2525.
- สรุปผลงานเด่น รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ นายชวน หลีกภัย. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีการพิมพ์,
 ม.ป.ป.

- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. ข้อมูลพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2542. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานกิจการพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติ, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงพรรคการเมืองและสาขาพรรคการเมือง ระหว่างวันที่ 1 เมษายน-30 มิถุนายน 2543. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ, 2544.
- สุขุม นวลสกุล และ วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2535.
- สุจิต บุญบงการ. การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนไทย: ศึกษาจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2522. เสนอต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุริยันธ์ จิรศักดิ์สุนทร. ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการเลือกตั้งของไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพฯ : กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2541.
- หยุด แสงอุทัย. หลักการรัฐธรรมนูญและกฎหมายเลือกตั้งทั่วไป. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2513.
- อภิชาติ พุ่มแก้ว. พรรคการเมืองไทยกับฐานคะแนนเสียง : ศึกษากรณีพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- อมรา ศรีสุชาติ. สายรากภาคใต้: ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2544.
- อัยฉ่างค์ ปาณิกบุตร. การเลือกตั้ง. ใน ออม รักษาสัตย์ (บรรณาธิการ), การเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, หน้า 403-404. กรุงเทพฯ : วิ.เจ.พรินต์ติ้ง, 2544.
- อาคม เดชทองคำ. หัวเข็อก้าวชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

ภาษาอังกฤษ

Angus Campbell. The American Voter. New York : Wiley, 1960.

Gabriel Almond and G. Bingham Powell. Comparative Politics : A Developmental Approach.
Boston: Little, Brown, 1966.

Gabriel Almond and G. Bingham Powell (eds). Comparative Politics Today : A World View
Boston : Little, Brown, 1980.

James David Barber. Citizen politics : An Introduction to Political Behavior. Chicago :
Markham Publishing, 1969.

Martin Harrop and William L. Miller. Election and Voters: A Comparative Introduction.
London : Macmillan Education Ltd, 1987.

Pual F.Lazarsfeld, Bernard Berelson and Hazel Gandet. The People's Choise : How the Voter
Makes Up His Mind in a Presidential Campaign. New York : Duell,Sloan &
Pearch, 1944.

William Goodman. The Two-party System in the United States. New York : D. Van Nostrand
Company, 1957.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

เขตเลือกตั้งที่.....

ท่านชอบพรรคการเมืองใดมากที่สุด

การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ท่านลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครของพรรคใดและพรรคใด

1.ท่านเคยได้รับการชักชวนให้ไปเลือกตั้งโดยบุคคลจากสาขาพรรคประชาธิปัตย์หรือไม่

() เคย () ไม่เคย

2.ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลจากสาขาพรรคประชาธิปัตย์หรือไม่

() เคย () ไม่เคย

3.ท่านได้รับคำอธิบายหรือการชี้แจงปัญหาจากสาขาพรรคประชาธิปัตย์หรือไม่ เช่น การขึ้นลงของราคายางพารา ราคาทุเรียนสด หรือราคาพืชผลการเกษตร

() เคย () ไม่เคย

4.การที่ท่านชอบพรรคประชาธิปัตย์ เพราะการทำหน้าที่ของสาขาพรรคประชาธิปัตย์ใช่หรือไม่

() ใช่ () ไม่ใช่

ถ้าใช่ กรุณาระบุบทบาทที่สาขาพรรคทำ.....

5.สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของท่านเคยเข้ามาเยี่ยมเยียนเพื่อรับทราบความทุกข์สุขของท่านบ้างหรือไม่

() เคย () ไม่เคย

6.ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตของท่าน ในช่วงน้ำท่วมหนัก หรือ เมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับราคาพืชผลการเกษตร หรือปัญหาความเดือดร้อนอื่น ๆ ของชุมชนของท่านหรือไม่

() เคย () ไม่เคย

7.การที่ท่านชอบพรรคประชาธิปัตย์ เป็นเพราะบทบาทการทำหน้าที่ของส.ส.จากพรรคประชาธิปัตย์ในเขตของท่านใช่หรือไม่

() ใช่ () ไม่ใช่

ถ้าใช่ กรุณาระบุความช่วยเหลือที่ท่านได้รับ.....

8. ท่านรู้จักหรือคุ้นเคยกับห้วคณะนของพรรคหรือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค
ประชาธิปไตยหรือไม่

() รู้จัก () ไม่รู้จัก

ถ้ารู้จัก บุคคลเหล่านั้นมีความเกี่ยวข้องกับท่านในฐานะใด โปรดระบุ.....

9. ถ้าท่านรู้จักหรือคุ้นเคยกับห้วคณะนเหล่านั้น ท่านให้ความเชื่อถือหรือไว้วางใจบุคคลเหล่านั้น
หรือไม่

() ให้ความเชื่อถือมาก () ให้ความเชื่อถือปานกลาง () ให้ความเชื่อถือน้อย () ไม่เชื่อถือเลย

10. ท่านเคยได้รับความช่วยเหลือจากห้วคณะนของพรรคหรือของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ
พรรคประชาธิปไตยหรือไม่

() เคย () ไม่เคย

11. การที่ท่านชอบพรรคประชาธิปไตย เพราะประเด็นของการแสดงบทบาทของห้วคณะนในเขต
ของท่านใช่หรือไม่

() ใช่ () ไม่ใช่

ถ้าใช่ โปรดระบุบทบาทนั้น.....

12. ท่านได้พูดคุยเรื่องพรรคการเมืองกับครอบครัวบ้างหรือไม่

() พูดคุยเกือบทุกวัน () สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง () นาน ๆ ครั้ง

() ไม่เคยพูดคุยกันเลย

13. ครอบครัวของท่านมีอิทธิพลต่อการชอบพรรคประชาธิปไตยของท่านหรือไม่

() มีผล () ไม่มีผล

14. ท่านคิดว่าความเป็นคนใต้ของท่านมีอิทธิพลต่อการนิยมพรรคการเมืองของท่านหรือไม่

() มีผล () ไม่มีผล

ถ้ามีผล ท่านคิดว่าเพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น.....

15. พรรคประชาธิปไตยในความคิดของท่านเป็นพรรคของคนใต้ใช่หรือไม่

() เป็น () ไม่เป็น

ถ้าใช่ คุณลักษณะอะไรของพรรคประชาธิปไตยที่ทำให้ท่านคิดว่า “พรรคประชาธิปไตยเป็นพรรคของ
คนใต้” โปรดระบุคุณลักษณะเหล่านั้น.....

16. ในความคิดของท่านพรรคประชาธิปัตย์มีคุณสมบัติที่คืออะไรบ้าง (โปรดระบุเป็นข้อ ๆ โดยเรียงลำดับจากสิ่งที่ท่านคิดว่าดีที่สุด)

- 1..... 2.....
3..... 4.....
5.....

17. อะไรมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคประชาธิปัตย์ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () สาขาพรรค () หัวคะแนน () สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตของท่าน
() ความเป็นคนดีของท่าน () ครอบครัวยุ
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

18. อะไรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () สาขาพรรค () หัวคะแนน () สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตของท่าน
() ความเป็นคนดีของท่าน () ครอบครัวยุ
() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

19. ท่านเลือกพรรคประชาธิปัตย์บ่อยครั้งแค่ไหน

- () ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง () บ่อยครั้ง () นาน ๆ ครั้ง
() เป็นครั้งแรกที่เลือก ตั้งแต่มีสิทธิเลือกตั้งมาแล้วหลายครั้ง
() เป็นครั้งแรกที่เลือก เพราะเพิ่งมีสิทธิเลือกตั้งเป็นครั้งแรก

20. ท่านใช้เวลาในการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์นานแค่ไหน

- () ก่อนวันเลือกตั้ง 1-2 วัน () ในวันเลือกตั้ง () ตัดสินใจมานานแล้ว
() อื่น ๆ

21. ท่านเชื่อมั่นในความเป็นตัวแทนของพรรคประชาธิปัตย์ที่ท่านได้ตัดสินใจเลือกหรือไม่

- () เชื่อมั่น () ไม่เชื่อมั่น
ถ้าท่านเชื่อมั่น โปรดระบุเหตุผลที่ทำให้ท่านเชื่อมั่น.....
.....

22. ท่านเคยร่วมในกิจการของพรรคประชาธิปัตย์ในประเด็นเหล่านี้หรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () การสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค () การช่วยพรรคหาเสียง
() การบริจาคเงินให้พรรค () การเข้าฟังคำปราศรัยของพรรค
() การให้ความสนใจในข่าวสารที่เกี่ยวกับพรรคเป็นพิเศษ เช่น เมื่อมีข่าวเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ปรากฏทางสื่อที่สนใจที่จะอ่าน ดูหรือฟังข่าวสารนั้นเป็นพิเศษ

23. การเปลี่ยนหัวหน้าพรรคเป็นคุณบัญญัติ บรรทัดฐาน มีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของท่านหรือไม่

- () มีผล () ไม่มีผล

โปรดระบุเหตุผลที่ทำให้ท่านคิดเช่นนั้น.....

24. การที่มีผู้บริหารของพรรคหรือผู้นำของพรรคบางท่านย้ายพรรคมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของท่านหรือไม่

- () มีผล () ไม่มีผล

โปรดระบุเหตุผลที่ทำให้ท่านคิดเช่นนั้น.....

25. ถ้าผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของท่านย้ายพรรคจะมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของท่านหรือไม่

- () มีผล () ไม่มีผล

โปรดระบุเหตุผลที่ทำให้ท่านคิดเช่นนั้น.....

26. ถ้ามีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคอีกครั้ง ซึ่งต่อจากสมัยของคุณบัญญัติ บรรทัดฐาน จะมีผลต่อความนิยมและการตัดสินใจเลือกพรรคประชาธิปัตย์ของท่านหรือไม่

- () มีผล () ไม่มีผล

โปรดระบุเหตุผลที่ทำให้ท่านคิดเช่นนั้น.....

27. การเลือกตั้งครั้งหน้าท่านจะเลือกพรรคใด เพราะเหตุผลใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจิราภรณ์ คำจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2522 จังหวัดนครศรีธรรมราช จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ภาควิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ปีพ.ศ. 2544

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย